

SINTEF

Rapport

ForFrøya

Utvikling av tiltak rettet mot ungdom og unge voksne i Frøya kommunes Forebyggende team

Forfattere:

Silje L. Kaspersen og Marian Ådnanes

Rapportnummer:

2024:00131 - Åpen

Oppdragsgiver og samarbeidspartner:

Frøya kommune

SINTEF Digital
Postadresse:
Postboks 4760 Torgarden
7465 Trondheim

Sentralbord: 40005100
info@sintef.no

Foretaksregister:
NO 919 303 808 MVA

Rapport

ForFrøya

Utvikling av tiltak rettet mot ungdom og unge voksne i Frøya kommunes Forebyggende team

EMNEORD
Folkehelse
Forebygging
Helsefremming
Barn og unge
Brukermedvirkning
Samhandling
Samarbeid
Selvmord
Transport
Øya

VERSJON
1

DATO
2024-01-30

FORFATTERE
Silje L. Kaspersen og Marian Ådnanes

OPPDRAGSGIVER
Frøya kommune

OPPDRAGSGIVERS REFERANSE
Ida Kudra

PROSJEKTNUMMER
102028653

ANTALL SIDER
87

SAMMENDRAG

Rapporten presenterer resultatene fra et DistriktsForsk forprosjekt finansiert av Regionalt forskningsfond Trøndelag, Øya-fondet og Frøya kommune. Helsetjenesteforskere fra SINTEF har fulgt tjenesteutviklingen i "Forebyggende team" som de siste to årene har jobbet med helsefremmende og forebyggende arbeid rettet mot unge i alderen 16-30 år. I ForFrøya-prosjektet har vi undersøkt hvilke forskningsbaserte forebyggende tiltak som kan iverksettes for at Frøya-samfunnet skal bli mer inkluderende, samt hvilke tiltak som kan øke synligheten, fleksibiliteten og tilgjengeligheten i de kommunale tilbudene innen psykisk helse og rus for de unge. Vår vurdering er at det har vært et godt grep å la Forebyggende team styrke det universelt rettede folkehelsearbeidet i kommunen, og henvende seg til grupper og klasser heller enn enkeltindivider. Teamet, og deres samarbeidspartnere, har jobbet godt med synlighet. Blant anbefalingene i kapittel 5 er at kommunen identifiserer temaområder og tjenester på tvers av sektorer som trenger å styrke det systematiske samarbeidet, og utvikler gode samhandlings-modeller.

UTARBEIDET AV
Silje L. Kaspersen

SIGNATUR
Silje L. Kaspersen
Silje L. Kaspersen (Mar 15, 2024 16:44 GMT+1)

KONTROLLERT AV
Kirsti S. Anthun

SIGNATUR
Kirsti Sarheim Anthun
Kirsti Sarheim Anthun (Mar 15, 2024 14:24 GMT+1)

GODKJENT AV
Line Melby

SIGNATUR
Line Melby

COMPANY WITH
MANAGEMENT SYSTEM
CERTIFIED BY DNV
ISO 9001 • ISO 14001
ISO 45001

RAPPORT NR.
2024:00131

ISBN
978-82-14-07222-8

GRADERING
Åpen

GRADERING DENNE SIDE
Åpen

Innholdsfortegnelse

Forord	4
Sammendrag	5
1 Bakgrunn og kontekst for ForFrøya-prosjektet	7
1.1 Problemstillinger og forskningsspørsmål.....	7
1.2 Workshop og opprettelsen av ØYA-fondet og Forebyggende team.....	8
1.3 ØYA-prosjektet: "Det trengs ei hel øy for å oppdra et barn".....	9
1.4 0-24-samarbeidet og Pilot for programfinansiering	10
1.4.1 Pilot for programfinansiering	10
2 Teoretisk rammeverk og kunnskap om inkludering og utenforskap	12
2.1 Helsefremmende og forebyggende tiltak	12
2.1.1 Selvmordsforebyggende tiltak.....	15
2.2 Forutsetninger for mestring, meningsskaping og anerkjennelse	16
2.3 Samarbeid på tvers av tjenester og sektorer	16
2.3.1 Kunnskapsløft for utsatte barn, ungdom og unge voksne	16
2.3.2 Kunnskapsoppsummeringer fra Norge.....	17
2.3.3 Taushetsplikten som hinder	17
2.4 Betydningen av sted og lokalsamfunn for hvordan vi har det.....	18
2.4.1 Utforming av lokalsamfunn og sosiale investeringer	18
2.5 Ungt utenforskap og NEETs	19
2.5.1 Stavanger kommunes Utenforskapskommisjon.....	21
2.5.2 Det er ikke i Norge det er verst	23
2.6 Relativ fattigdom.....	24
2.7 Sosiale forskjeller blant barn og unge.....	24
2.7.1 Oppvekst- og folkehelseprofiler i Frøya kommune	25
2.7.2 Satsing på barnehage, helsestasjons- og skolehelsetjeneste, tverrfaglig innsats og familiekoordinatorer	31
2.7.3 Boligsosialt arbeid i Frøya og i Trøndelag.....	31
3 Datagrunnlag og metode	33
3.1 Etikk og personvern	33
3.2 Eksisterende data fra Frøya kommune	33
3.3 Dokument- og litteratursøk	34
3.3.1 Dokumentgjennomgang av tilsendt materiale fra Frøya	34
3.3.2 Tematisk søk i norske vitenskapelige tidsskrift og rapporter.....	34
3.4 Intervju og dialog med unge innbyggere, ansatte, ledere og næringsliv i Frøya kommune .	34
3.5 Praksiseksempler fra andre kommuner	36

4	Resultater fra analysene.....	37
4.1	Tjenester og tilbud rettet mot unge og unge voksne i Frøya kommune	37
4.1.1	Forebyggende team (16-30 år).....	37
4.1.2	Ungdomskontakten	39
4.1.3	Helsestasjon for ungdom (13-23 år).....	40
4.1.4	Frøya ungdomsbaser.....	40
4.1.5	Kommunepsykolog og psykisk helsearbeid	41
4.1.6	NAVs ungdomsteam og den nye ungdomsgarantien (16-30 år)	42
4.1.7	Flyktningetjenesten og voksenopplæringen	43
4.1.8	Frøya Barneverntjeneste	43
4.1.9	SLT-koordinator og kommunens politikontakt.....	43
4.1.10	Frivillighetssentralen (med egen kulturbuss)	47
4.1.11	Frøya kulturskole	47
4.1.12	Andre ressurser og arenaer for å drive holdningsskapende og forebyggende arbeid blant unge.....	48
4.2	Data fra workshop i Frøya kommune	52
4.2.1	Utfordringer med å være ung voksen i Frøya kommune, og de unges egne løsningsforslag.....	52
4.2.2	Positive aspekter ved å være ung voksen i Frøya kommune	54
4.3	Tema i intervjuene	55
4.3.1	Hvordan er det å være ung (voksen) i Frøya kommune i dag?.....	55
4.3.2	Behovet for forebyggende tjenester og samhandling.....	63
4.4	Videre forskning og utvikling	68
5	Oppsummering og anbefalinger	70
6	Referanser.....	74
7	Vedlegg	78
7.1	Intervjuguider	78
7.2	Inntektsstatistikk fra SSB.....	84

Forord

Senhøsten 2022 fikk SINTEFs helsetjenesteforskere en henvendelse om forskningssamarbeid med Frøya kommune. Kommunen hadde det siste året hatt ekstra oppmerksomhet på tjenestetilbudet innenfor forebyggende psykisk helsearbeid, og da særlig selvmordsforebygging, noe forskere i Gruppe for Helsetjenesteforskning har kompetanse på. Frøya ønsket en FoUI-partner som kunne følge tjenesteutviklingen i etableringen av et nytt forebyggende team rettet mot unge i alderen 16-30 år. Sammen formulerte vi en søknad om forskningsmidler til et forprosjekt (ForFrøya) hos **Regionalt Forskningsfond Trøndelag**, og fikk tilsagn i januar 2023. I tillegg fikk vi bevilget forskningsmidler fra **ØYA-fondet** og i form av **kommunal egeninnsats**, som har muliggjort en relativt omfattende datainnsamling i prosjektet.

I prosjektet er det brukt tid på å etablere et teoretisk rammeverk og kunnskapsgrunnlag som kan komme til nytte i det videre arbeidet med forebyggende psykisk og sosialt arbeid i Frøya kommune, i kommunens planarbeid og i framtidige forskningsprosjekt i kommunen. Videre er det gjort analyser av eksisterende data kommunen hadde tilgang til, og gjennomføring og analyser av intervju med over 40 personer i Frøya kommune. Intervjuene er brukt både for å lage en oversikt over innholdet i eksisterende tjenestetilbudet, og kunne peke på behov for tjenesteinnovasjon, men også for analyser av hvordan oppfatningene er rundt det å være ung (voksen) i Frøya kommune i dag, og hvilke behov for (nye) forebyggende tjenester som finnes.

Vi vil rette en stor takk til både ungdommer, ansatte og ledere i kommunal sektor, frivilligheten og næringslivet som stilte villig opp i intervju med oss – både fysisk da vi besøkte Frøya i juni 2023 – og digitalt på Teams. Prosjektleder i Frøya kommune har vært **Pia Kathrine Espnes Ohren**, og sammen med **Ida Kudra** i Forebyggende team har de bistått oss med rekruttering av informanter og booking av intervjuer, dokumentoversendelser og ikke minst varm mottakelse og organisering av vårt korte forskningsopphold på øya. De fortjener begge stor takk for godt samarbeid. At Frøya er en fremoverlent kommune med stort innovasjonspotensial på folkehelsefeltet ved at man forener krefter i kommune, frivillighet og næringsliv er det ingen tvil om. Vi håper rapporten dokumenterer dette på en måte som kan komme framtidig tjenesteutvikling til gode.

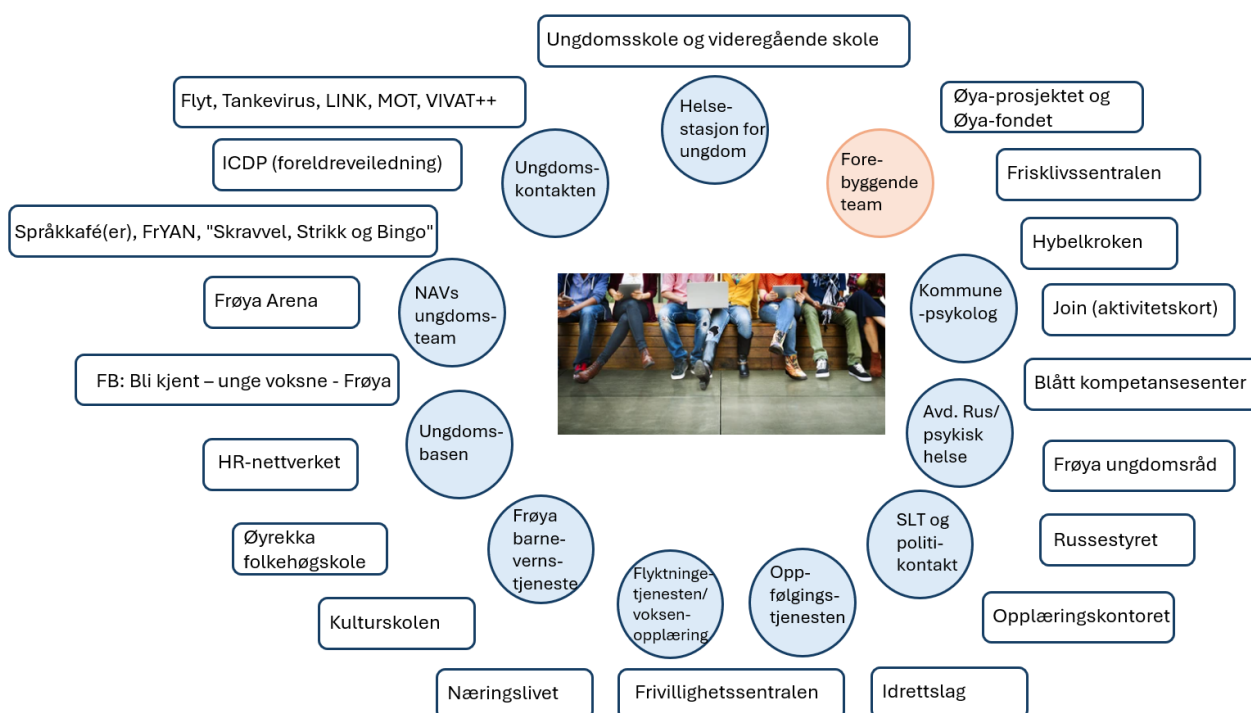
Silje L. Kaspersen, Seniorforsker/ph.d.
Prosjektleder

Marian Ådnanes, Seniorforsker/dr.polit
Prosjektmedarbeider

Forsidebilde: Shutterstock

Sammendrag

I denne rapporten presenteres resultater fra et forprosjekt der helsetjenesteforskere i SINTEF har fulgt tjenesteutviklingen i et nyetablert forebyggende team i Frøya kommune gjennom 2023. Her har vi kartlagt hvilke tjenester, tilbud, nettverk og ressurser rettet mot unge og unge voksne (16-30 år) som finnes i Frøya kommune. De fleste ressursene rettet mot denne målgruppen er sammenstilt i figuren under, med en nærmere beskrivelse i kapittel 4. En slik oversikt var nødvendig for å kunne vurdere hvilke forskningsbaserte forebyggende tiltak som kan iverksettes for at Frøya-samfunnet skal bli et mer inkluderende samfunn med gode fellesskapsverdier og mindre dårlige holdninger til hverandre, der unge voksne kjenner på mindre press og bedre livskvalitet – slik første del av problemstillingen i ForFrøya-prosjektet lød.

I kapittel 5 i rapporten gis en utfyllende oppsummering med anbefalinger. Under har vi punktvis oppsummert de viktigste læringspunktene i prosjektet, sett fra et forskningsperspektiv:

➤ **Å la Forebyggende team jobbe med universelt rettede tiltak og helsefremming har vært et godt grep**

Forebyggende team har styrket det universelt rettede folkehelsearbeidet i kommunen, og det har vært fornuftig å la teamet rette seg mot grupper heller enn enkeltindivider. Det helsefremmende fokuset på sosiale tiltak som kan tenkes å bedre livskvalitet, trivsel og inkludering av målgruppen vurderes også å være i tråd med nasjonale anbefalinger (f.eks. kampanjen [ABC for god psykisk helse](#)).

- **Frøya har relativt store levekårsrelaterte utfordringer på barn/unge-feltet, slik de er beskrevet i oppvekst- og folkehelseprofilene. ForFrøya-prosjektet bringer oppdatert kunnskap om utfordringsbildet, slik ungdommen, tjenestene, frivilligheten og næringslivet så det sommeren og høsten 2023.**

En del av utfordringene er samfunnsutfordringer som ikke er unike for Frøya, og som trengs å arbeides med også fra nasjonalt hold (f.eks. holdninger og tilgang til rusmidler, "snitche"-problematikk, mobbing/utestengelse), mens andre problemstillinger er mer Frøya-spesifikke, og her mener vi det kan gjøres mer innovativt folkehelsearbeid ved å ta utgangspunkt i de mer lokale problemstillingene presentert i kapittel 4.3 når tiltak videreutvikles.

- **Som distriktskommune er Frøya for tiden i en relativt unik situasjon, med befolkningsvekst og ungdommer som uttrykker at de ønsker å ta både utdanning og sin første jobb i kommunen – som følge av det gode arbeidsmarkedet lokalt. Med et slikt utgangspunkt vil investeringene som gjøres i barn og unge kunne kaste av seg både på kort og lang sikt i de kommunale budsjettene i form av skatteinntekter.**

Ansatte og ledere vi intervjuet ønsker å bedre det tverrfaglige samarbeidet, få mer effektiv samhandling og bedre koordinering mellom de tjenestene og ressursene som allerede finnes i kommunen. De ønsker et mer langsiktig perspektiv på de investeringene som gjøres i tjenester til barn og unge. Det jobbes systematisk med å kalibrere tjenestene mot de nyeste nasjonale veilederne om barn og unge psykisk helse og om samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier.

- **En løsning på transportutfordringene på øya vil sannsynligvis bidra til økt inkludering**

Det var et mål at Forebyggende team skulle jobbe med synlighet, fleksibilitet og tilgjengelighet av tjenester på psykisk helse- og forebyggingsfeltet. De har vært oppsøkende overfor andre tjenester som også jobber på de samme arenaene, og utvist fleksibilitet i form av noe arbeid ut over ordinær åpningstid og planlagt arrangementer for ungdommene i f.eks. romjula. Her er det bare å fortsette det gode arbeidet, og samtidig henge med på hvilke sosiale plattformer ungdom ferdes. Skolen, elektroniske plattformer for foreldre og fastlegekontorene er også viktige arenaer å være synlige på for de som jobber med forebygging og helsefremming.

I Frøya kommune er utfordringen med dårlig kollektivtilbud en stor hemmer for deltakelse og inkludering. Den lave andelen barn og ungdom som deltar i organisert aktivitet vises også i de offisielle statistikkene, som presentert i kapittel 2.7. Ved å finne gode løsninger for et rimelig og tilgjengelig transporttilbud, vil forhåpentligvis flere kunne delta på de mange aktivitetene innen idrett og kultur som finnes på Frøya. Alternativet er å opprette flere aktiviteter ute i grendene. Her bør kommune, fylkeskommune, frivilligheten (inkl. grendelag, foreldre og besteforeldre) og det private næringslivet kunne komme med gode ideer til løsninger sammen. Slik vi forskerne har lært Frøya å kjenne gjennom ForFrøya-prosjektet, har dette samfunnet alle forutsetninger for å komme opp med en innovativ løsning som kanskje kan eksporteres til andre distriktskommuner som sliter med akkurat det samme.

1 Bakgrunn og kontekst for ForFrøya-prosjektet

Forskningsprosjektet "Forebyggende psykisk helsearbeid med ungdom og unge voksne i Frøya kommune; ingen skal utelates" (kortnavn "ForFrøya"), kom i stand etter en henvendelse om samarbeid fra Frøya kommune til helsetjenesteforskere i SINTEF Digital høsten 2022. Bakgrunnen for henvendelsen var at kommunen det siste året hadde hatt en ekstra innsats rettet mot unge voksne relatert til psykisk helse og selvmord, og de ønsket en FoUI-partner som kunne følge utviklingen i etableringen av et forebyggende team organisert under psykisk helse-avdelingen i kommunen. "Forebyggende team" har målgruppe ungdom og unge voksne i alderen 16-30 år, og hadde i oppdrag å utforske nye arbeidsmetoder som gjør at kommunen møter målgruppens ønske om mer fokus på psykisk helse og forebygging, kulturendring med tanke på press og holdninger til hverandre, samt synlighet, fleksibilitet og tilgjengelighet.

Sammen med forskerne formulerte Frøya kommune en søknad om forskningsmidler til Regionalt forskningsfond Trøndelag (forprosjekt DistriktForsk) som ble innvilget i januar 2023. I tillegg kommer midler fra ØYA-fondet, samt kommunal egeninnsats, som gir en tredelt finansiering av prosjektet. Prosjektet har pågått i perioden mars 2023 til januar 2024.

Rapporten er organisert som følger: I **kapittel 1** presenterer vi problemstillinger og forskningsspørsmål, og gir en historikk på bakgrunnen for at prosjektet kom i stand og hva som har vært gjort på feltet tidligere i Frøya kommune. **Kapittel 2** er et relativt omfattende kunnskapsgrunnlag, som presenterer de teoriene og empirien vi har lent oss på som forskere i dette prosjektet. Kapitlet kan forhåpentligvis også brukes i kommunens plan- og strategiarbeid framover. I **kapittel 3** går vi raskt gjennom datagrunnlag og metode, mens vi presenterer resultatet av analysene våre i **kapittel 4**. **Kapittel 5** gir oppsummering og anbefalinger.

1.1 Problemstillinger og forskningsspørsmål

Det overordnede målet med forprosjektet er å bidra med forskningsbaserte innspill i tjenesteutviklingen av det nye forebyggende teamet. På samfunnsnivå skal "Forebyggende team" bidra til økt inkludering, gode holdninger til hverandre og god psykisk helse og livskvalitet blant unge innbyggere i Frøya kommune. Økt forebyggingsfokus i de kommunale tjenestene, innbyggerinvolvering og en forskningsbasert tilnærming skal være viktige premisser i prosjektarbeidet. Forprosjektet formulerte to delmål innledningsvis:

- 1) Undersøke hvilke forskningsbaserte forebyggende tiltak som kan iverksettes for at Frøya-samfunnet skal bli et mer inkluderende samfunn med gode fellesskapsverdier og mindre dårlige holdninger til hverandre, der unge voksne kjenner på mindre press og bedre livskvalitet.
- 2) Utvikle arbeidsformer og tiltak som øker synligheten, fleksibiliteten og tilgjengeligheten i de kommunale tilbudene innen psykisk helse og rus til barn, unge og unge voksne.

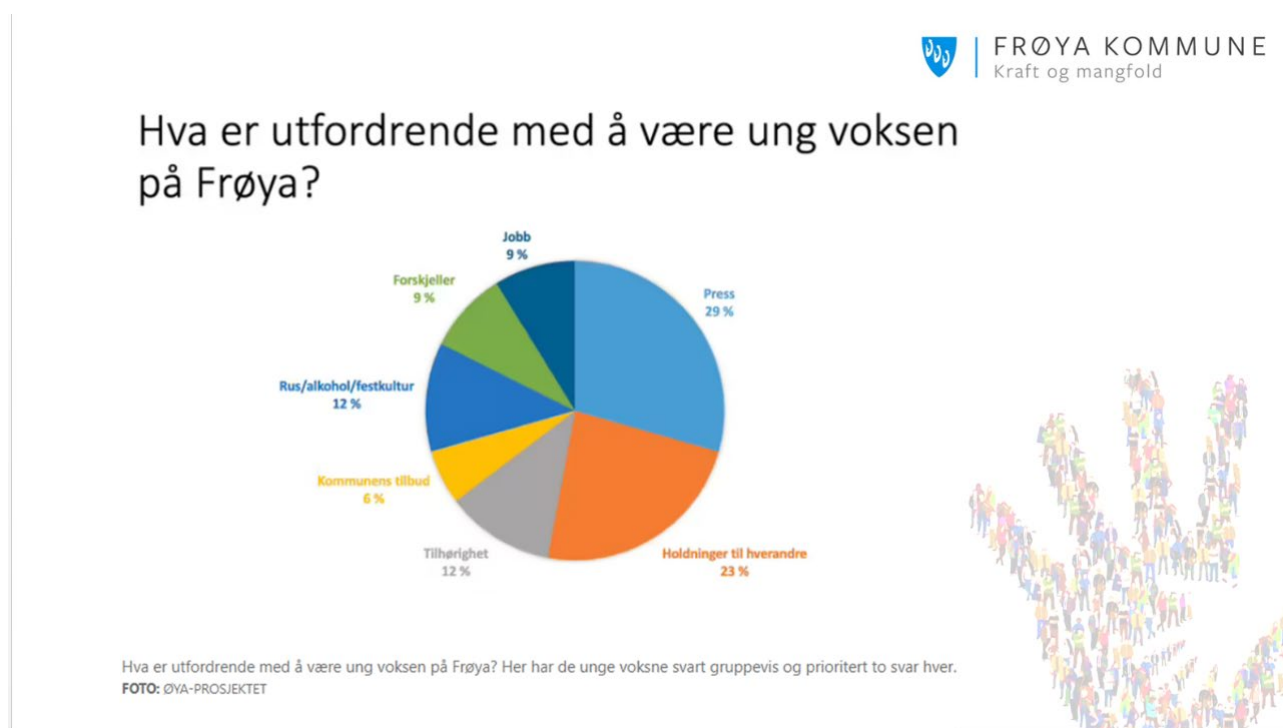
I siste fase av prosjektperioden har forprosjektet også handlet om å innhente erfaringer med arbeidet Forebyggende team har lagt ned, og å se en eventuell forlengelse av tilbudet i sammenheng med det øvrige tjenestetilbudet rettet mot målgruppen og det strategiske arbeidet som gjøres i kommunen.

1.2 Workshop og opprettelsen av ØYA-fondet og Forebyggende team

En viktig bakenforliggende årsak til at Forebyggende team ble etablert, er resultatene fra en workshop med ca. 70 unge deltakere i alderen 17-30 år som Frøya kommune arrangerte på Klubben grendehus i oktober 2021. Her ønsket ansatte som jobber med folkehelse og psykisk helse å undersøke hva som var utfordrende og hva som opplevdes som positivt med å være ung voksen på Frøya, samt hvordan de unge mente Frøya-samfunnet kunne jobbe sammen for å bedre de utfordringene som ble beskrevet. Det hadde i tiden før workshopen vært flere selvmord blant unge personer i Frøya og Hitra kommuner, noe som bidro til at både kommunen og næringslivet ønsket mer kunnskap om hvordan det oppleves å være ung på Frøya, og hvilken kjennskap de unge hadde til tjenestene i kommunen. Innledningsvis i workshopen holdt en person som selv har forsøkt å ta sitt eget liv, et foredrag om egne erfaringer, noe som ifølge arrangørene gjorde sterkt inntrykk på forsamlingen.

Storparten av tilbakemeldingene som kom på workshopen handlet om mye press og (dårlige) holdninger til hverandre (52 %), se figur 1 under. Videre utgjorde utfordringer knyttet til rus/alkohol/festkultur, og mangel på tilhørighet, nær en fjerdedel av tilbakemeldingene. Rundt en femtedel av tilbakemeldingene handlet om jobbrelaterte problemstillinger og sosiale forskjeller, mens 6 % av tilbakemeldingene handlet om kommunens tilbud. Vi kommer tilbake til resultatene i workshopen i kapittel 4.2.

Figur 1 Frøya kommunes oppsummering av viktigste tema i tilbakemeldinger fra deltakere i workshop arrangert i oktober 2021.

Kommunen jobbet videre med resultatene fra workshopen sammen med næringsliv, politikere, råd/utvalg, ungdomsråd, russestyret – og til slutt ansatte i kommunen. Det kom blant annet frem at ansatte i kommunalt psykisk helsearbeid ønsket å jobbe mer forebyggende og gruppebasert, men på grunn av høyt arbeidspress og behov for akutt «brannslukking», så de ikke at de har kapasitet til å endre arbeidshverdagen uten videre. I det politiske arbeidet etter denne prosessen ble det besluttet at det skulle opprettes et eget ØYA-fond - finansiert av kommunen, og med mulighet for bidrag fra næringslivet (særlig i form av egeninnsats og tid).

Midlene fra fondet skal gå til brukernære tiltak for målgruppen, og det ble i første omgang etablert to prosjektstillinger i "Forebyggende team" finansiert av ØYA-fondet. I folkehelsearbeidet rettet mot unge innbyggere er det også viktig å nevne "ØYA-prosjektet" (eller bare "ØYA", som mange omtaler det som), samt 0-24-samarbeidet og Pilot for Programfinansiering der Frøya har vært med som en av pilotkommunene.

I rapportens kapittel 4.1 gir vi en beskrivelse av sentrale tjenester, aktører og satsinger som jobber med ungdom og unge voksne på Frøya, inkludert oppvekst- og folkehelseprofilene i Frøya kommune. Dette for å ramme inn konteksten det forebyggende teamet jobber i. Kommunen har et sterkt lokalt næringsliv og et rikt kultur- og fritidstilbud, og dette har betydning for hvordan tjenestene kan og bør rigge seg.

1.3 ØYA-prosjektet: "Det trengs ei hel øy for å oppdra et barn"

ØYA-prosjektet 2017-2023 er det største folkehelseprosjektet hittil i Frøya kommune, og hadde sitt utspring i Program for folkehelsearbeid i kommunene¹. Ifølge nettsidene gjenspeiles kommunens visjon "Kraft og mangfold" i ØYA-prosjektet. Mangfoldet av språk og kulturer skal brukes til å bygge et godt lokalsamfunn for alle. Hovedmålet med prosjektet har vært å styrke voksenrollen og gjennom dette bygge trygge og robuste barn og unge med god helse, samt å øke hverdagsmestring/livsmestring for innbyggere i Frøya kommune. ØYA-prosjektet har en egen Facebook-side (>1000 følgere) der det lenkes til folkehelse relaterte arrangementer, lokale nyhetsoppslag og kurs. Høsten 2023 sto blant annet flere VIVAT-kurs i selvmordsforebygging på programmet, som var åpne for alle over 18 år. Andre eksempler er saker om natteravnrekruttering, digitalt foreldremøte 4.-10. trinn med Politiets Nettpatrolje Trøndelag og Ungdomsrådet (FUR) sin nominasjon av Frøya som årets ungdomskommune 2023.

Metodisk har ØYA-prosjektet blant annet konsentrert seg om å skulle styrke relasjons- og samspillskompetanse ved bruk av ICDP – international child development programme i foreldremøter på barnehage og skoler. Et grep Frøya gjorde var å gjennomføre ICDP også i ungdomsskolen blant 8. trinnsforeldre (ikke bare i barnehager/barneskolen), samtidig som de koblet forskere fra RKBU Midt-Norge og NTNU Samfunnsforskning på som evaluatorene. Det har også vært avholdt ICDP-kurs for foreldre i barnehager og småskolen, og også et eget ICDP-kurs for fedre til yngre barn. I evalueringsrapporten beskrives ICDP som foreldreveiledningstiltak, og man evaluerte gjennomføringen av tiltaket med fokus på oppbygning/struktur av samlingene, foreldrenes opplevde utbytte av deltakelse, samt foreldrenes opplevde utbytte for sine ungdommer. Resultatene viste at foreldrene som har deltatt på ICDP-samlingene satt igjen med en større trygghet i rollen som foreldre, en større tro på at man er flere foreldre som står i like utfordringer, og at man gjennom refleksjoner og samtaler med andre foreldre blir bedre rustet til å møte hverdagslige utfordringer (Singstad et al., 2020). I intervju med oss mente en av de ansatte ved helsestasjonen at det er behov for å rekruttere veiledere med flere morsmål til å gjennomføre ICDP blant innvandrerne på Frøya;

"Det er så trist når foreldre spør om å få bli med, men så snakker vi bare norsk. Det er språkutfordringer. Ikke alle klarer å snakke engelsk... da treffer du en del, men det anbefales fra ICDP-programmet selv å bruke morsmål. Så kan det hende vi hadde truffet en del med å bruke engelsk, men det er en del ord og begrep som ikke er hverdagslig."

¹<https://www.helsedirektoratet.no/tema/folkehelsearbeid-i-kommunen/program-for-folkehelsearbeid-i-kommunene>

Illustrasjon i regi av Frøya kommune i ØYA-prosjektet.

1.4 0-24-samarbeidet og Pilot for programfinansiering

0–24-samarbeidet var et nasjonalt samarbeid mellom Helsedirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og Utdanningsdirektoratet. Arbeidet startet i 2015, og fra 2019 deltok i tillegg Sekretariatet for konfliktrådene og Politidirektoratet. Det har også vært en nordisk overbygging i prosjektet initiert av Nordisk ministerråd. Formålet med samarbeidet har vært å bidra til at alle barn og unge får den støtten og hjelpen de behøver for å mestre eget liv. I perioden 2016-2019 samarbeidet syv norske kommuner (Averøy, Gjøvik, Halden, Lunner, Råde, Skaun og Steinkjer) i KS-nettverket for 0-24 med mål om å utforme virksomme tjenester og styrke tverrsektoriell samhandling for å motvirke utenforskap blant barn og unge. Satsingen ble avsluttet som prosjekt i 2021 og evaluert av Fafo (Hansen, Jensen, & Hansen, 2020). En lang liste over alle tverrsektorielle satsinger for inkludering av barn og unge de siste årene er gitt i rapporten "Utfordringer og behov knyttet til helhetlig innsats for inkludering av barn og unge" (Halogen, 2023). Det finnes også et eget [KS-nettverk](#) kalt "Styrket kvalitet på samhandling for utsatte barn og unge", der det er utviklet en egen metodikk til hjelp for alle kommuner som vil styrke sitt 0-24-samarbeid.

1.4.1 Pilot for programfinansiering

I forlengelsen av 0-24-samarbeidet ble det iverksatt en såkalt "Pilot for programfinansiering 0-24"² som innebar en samordning av en rekke statlige tilskudd rettet mot utsatte barn og unge (0-24 år) og deres familier. Piloten har hatt fokus på kommunenes arbeid for å levere gode tjenester til denne målgruppen, og et viktig mål var å øke det lokale handlingsrommet. Kommunene i piloten ble gitt lokal frihet som skulle stimulere til utviklingsarbeid og fremme samarbeid mellom tjenestene i kommunen slik at utsatte barn og unge får bedre tjenester. Trøndelag er ett av tre fylker som deltok i piloten, sammen med de fire kommunene Frøya, Trondheim, Namsos og Nærøysund. Statsforvalteren har koordineringsansvaret for pilotprosjektet i Trøndelag. Prosjektene har hatt ulik innretning i de ulike kommunene. I Frøya kommune har man særlig jobbet med strukturer og system, med mål om at innbyggerne kan få et enklere, tryggere og mer oversiktlig møte med kommunen. De ansatte har også jobbet med relasjoner, tiltro og kjennskap til hverandre innenfor egne tjenester, og det å ha felles system og strukturer. Utprøving av dedikert barnekoordinator har også vært fokus i prosjektarbeidet. Til sammenlikning har Trondheim kommune jobbet med

² <https://0-24-samarbeidet.udir.no/prosjekt/pilot-for-programfinansiering/>

fattigdomsproblematikk og forbedring av samhandlingen rundt lavinntektsfamilier mellom kommunale enheter, private aktører og frivillig sektor, blant annet ved bruk av kontantytelser til utvalgte innbyggere direkte fra de ansatte i tjenestene (f.eks. barnehage, skole). Hovedrapporten i evalueringen av pilotprosjektet "Innbyggernes modell" i Trondheim kommune kommer i løpet av våren 2024 (WELFARE, 2024 (kommende)). Den nasjonale piloten er følgeevaluert, og kommunene oppga at de opplevde en positiv utvikling i samarbeid på tvers av tjenester, sektorer og nivå. Evaluator konkluderer imidlertid med at det ble gjort så mange tilpasninger underveis i pilotperioden, at det ikke var grunnlag for å vurdere programfinansiering som finansielt virkemiddel i sluttrapporten (Meltevik et al., 2023).

Før vi presenterer datagrunnlag og metode i kapittel 3, beskriver vi et teoretisk rammeverk for problemstillingene i prosjektet, og refererer samtidig til en del av den empiriske forskningen som er gjort på dette feltet tidligere (kapittel 2). Kunnskapsgrunnlaget kan gjerne brukes og refereres til i kommunens kommende arbeider med planverk, tjenesteutvikling og videre forskning.

2 Teoretisk rammeverk og kunnskap om inkludering og utenforskap

ForFrøya har handlet om å utvikle og teste ut hvordan Forebyggende team kan finne gode tiltak og gode måter å jobbe på for å skape et mer inkluderende Frøya-samfunn for ungdom og unge voksne. Psykisk helse blant ungdom og unge voksne, utenforskap, holdningsskapende arbeid og selvmordsforebyggende arbeid var viktige stikkord i forbindelse med opprettelsen av det forebyggende teamet i 2022. Betydningen av lokalsamfunn, utdanningsinstitusjoner, kultur og sted er også aspekter vi har kommet borti i forprosjektet. Det brede spekteret av tema gjør at vi her beveger oss i grenseflatene mellom psykisk helsearbeid, folkehelsearbeid, helsefremming og forebygging, og det teoretiske rammeverket må dermed hente litt fra hver av disse områdene. Fordi Forebyggende team har vært organisert under Psykisk helse-avdelingen, er det også naturlig å se det hele i et helsetjenesteforskningsspektiv og i et samhandlingsperspektiv.

Dette illustrerer godt kompleksiteten i å drive forebyggingsarbeid blant ungdom og unge voksne. Problemene er sammensatte og komplekse (såkalte "wicked problems" (Rittel & Webber, 1973)), og man kan spille på virkemidler i både kultur-, oppvekst- og helsesektoren for å komme dem imøte. Samtidig skal man balansere mellom ulike lovverk, strategier og rammevilkår - gjerne i en stor organisasjon der det er vanskelig for hver enkelt å se helheten i tjenestetilbudet, men der nettopp det å kjenne til hverandres kompetanser og ansvarsområder er nøkkelen til å lykkes med god samhandling. Hansen og medforfattere skriver følgende om dette i rapporten "Trøbbel i grenseflatene" (Hansen, Jensen, & Fløtten, 2020):

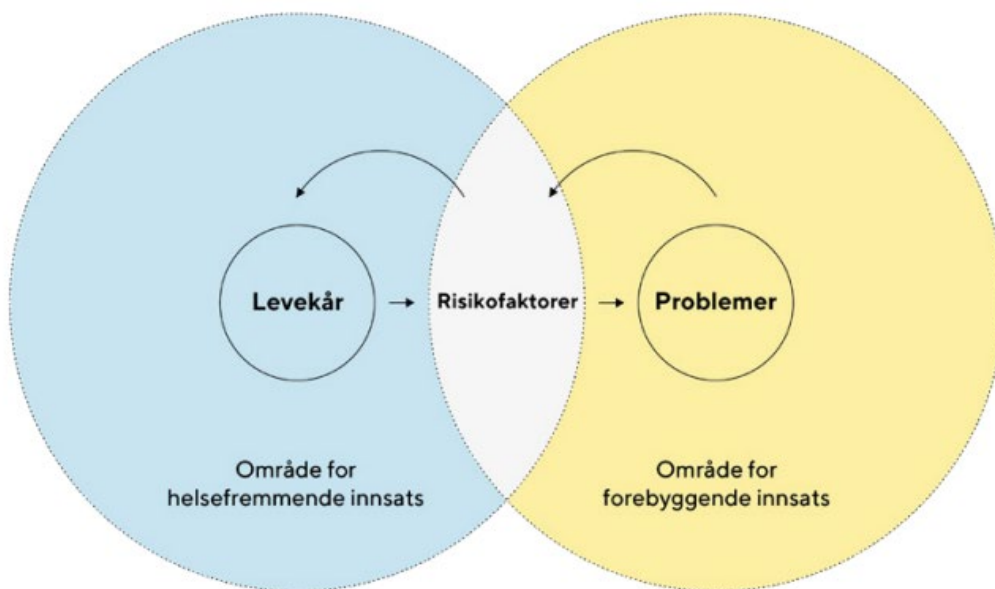
Kompleksiteten utfordrer systemene. Kommunen har en sentral rolle i å gjennomføre velferdspolitikken, og det er kommunene som er ansvarlige for å levere tjenester til sine innbyggere. Flere spesialiserte oppgaver og økte krav til tjenester, sammen med innbyggernes forventninger, gjør at kommunene må ha sterke fagmiljøer som har den nødvendige kompetansen. Ulike fagkompetanser kan bidra til å belyse flere sider ved et problem eller en situasjon, og det kan gi en større forståelse av hvilke tiltak som er tilgjengelige fra et samlet tjenesteapparat. For å lykkes med dette er det imidlertid en forutsetning at man forholder seg til hverandre, kjenner til hverandres kompetanse eller inngår i samordningsprosesser (Mathisen & Buland 2017; Krane mfl. 2017).

Kompetansen i Forebyggende team har vært faglig fundert både i pedagogikk/oppvekstsektoren og helsefremmende arbeid og helsepsykologi, et godt utgangspunkt for tverrfaglig samarbeid. I de neste delkapitlene gir vi en kort introduksjon til både teori og empiri som danner utgangspunkt for et analytisk rammeverk i rapporten.

2.1 Helsefremmende og forebyggende tiltak

Det finnes flere teoretiske modeller og tilnærminger man kan ta utgangspunkt i ved utvikling av helsefremmende og forebyggende tiltak i kommunene. Felles for de fleste av dem er at de ofte vektlegger evidensbaserte strategier, tverrsektorielt samarbeid, politisk forankring og, særlig de senere årene, sterkt lokalsamfunnsfokus. WHO Healthy Cities er eksempel på et internasjonalt nettverk som har betydd mye for utviklingen av folkehelsefeltet de siste 30 årene. I Norge er underorganisasjonen kalt "Sunne kommuner" (<https://www.sunnekommuner.no/>), et nettverk av kommuner og fylkeskommuner som setter folkehelse og sosial bærekraft høyt i sin samfunnsplanlegging, med mål om å skape lokalsamfunn som er gode å leve i. De siste fem årene er særlig sammenhengen mellom folkehelse og FN's bærekraftsmål vektlagt (FN, 2019). Det var også WHO som i sin tid lanserte begrepet folkehelsearbeid ("health promotion"), som dekker både det helsefremmende og forebyggende perspektivet (WHO, 1986). Det helsefremmende arbeidet konsentrerer seg først og fremst om hva som er grunnlaget eller kildene til god helse, for å rette innsatsen mot å forsterke disse. I noen tilfeller gjennom et salutogent perspektiv med vektlegging av positive ressurser i mennesket, og et syn på helse og uhelse som et kontinuum (Antonovsky, 1987). Et godt eksempel på en folkehelsekampanje fra Trøndelag med fokus på helsefremming er [ABC for god psykisk helse](#), som har som

overordnet mål å øke helsekompetansen i befolkningen. Felles for både det helsefremmende og det forebyggende perspektivet er at fokuset er bredere enn bare helse. Viktig er også levekår, trivsel og livskvalitet. Det er ikke et klart skille mellom de to, selv om det er noen forskjeller i ideologi, typer tiltak og virkemidler (Mæland, 2021). I sin rapport fra Utenforskningskommissjonen i Stavanger (videre omtalt i kapittel 2.5) viser de på s. 17 til følgende illustrasjon på de to områdene fra NOU 1991:10:

Figur 2 Områder for helsefremmende og forebyggende innsats (etter NOU 1991:10), gjengitt i (Utenforskningskommissjonen, 2022) .

I innspillene fra en av fagfolkene i Frøya kommune til den foreliggende forskningsrapporten, kom det fram et ønske om større fokus på målrettet *helsefremmende* arbeid i kommunen. Det ble reflektert over at kommunen valgte å kalle temaet for "Forebyggende team", og at det alternativt kunne hett "Helsefremmende team" – der man kan tenke at forskjellen på de to kan ha hatt betydning for fokusområder og hvor tjenesten ble organisert (helse vs. oppvekst).

I (Kaasbøll et al., 2018) gjorde forskerne en kunnskapsoppsummering om hvilke faktorer som virker (psykisk) helsefremmende i et befolkningsperspektiv, samt forståelsen av resiliensbegrepet i lokalsamfunnsutvikling. De skriver i oppsummeringen av rapporten:

Sosial tilhørighet kan forstås som en persons opplevelse av å inngå i en større sosial sammenheng og å være inkludert som venn eller medlem i sosiale fellesskap. Sosiale fellesskap og tilhørighet kan oppstå på forskjellige arenaer som i familien, på arbeidsplassen, i nabolaget og gjennom fritidsaktiviteter. **Deltakelse** på ulike sosiale arenaer har betydning for psykisk helse fordi det gir muligheter for utfoldelse av egne evner, utvikling av selvtillit og for opplevelse av mening i tilværelsen, foruten at deltakelse skaper sosial tilhørighet. **Sosial støtte** omfatter først og fremst empati og følelsesmessig støtte fra andre mennesker, men også praktisk hjelp og sosial kontroll. Sosial støtte er særlig viktig når en person er utsatt for påkjenninger og negative livshendelser. **Sosial kapital** refererer overordnet til grad av gjensidig tillit, sosial støtte og samhold mellom innbyggerne i et samfunn. Sosial kapital på kollektivt nivå kan forstås som graden av tillit og sosial integrasjon i lokalsamfunnet. **Like muligheter for alle** betyr fravær av stor sosial ulikhet i befolkningen. En rettferdig og jevn fordeling av muligheter på (lokal)samfunnsnivå

er en viktig faktor i arbeidet med å bygge resiliens og styrke den psykiske helsen til befolkningen. (Kaasbøll og medforfattere (ibid.) s. 5).

Gjennomgangen viste at det er lite kunnskap om hvordan resiliensbegrepet kan benyttes i lokalsamfunnsutvikling, men at det er enighet om at to faktorer må være til stede for at man skal kunne si at et lokalsamfunn er resilient; først må man utsettes for motgang (risiko/trussel), så må man håndtere motgangen på en god måte. Forskerne mener studiene på feltet indikerer at forebygging og behandling bør fokusere vel så mye på fremming av beskyttende faktorer (resiliens) som på demping av stress- og sårbarhetsfaktorer. Litteraturgjennomgangen viste at det ikke finnes studier som har undersøkt hva som er de viktigste beskyttelsesfaktorene i et robust lokalsamfunn, men at man kan få et inntrykk av hvilke faktorer som er viktig for psykisk helse på lokalsamfunnsnivå: Individuelle faktorer (biologi/gener, intelligens, personlighet, temperament, kognitive faktorer), familie (samhold og støtte) og tilgjengelighet til sosiale ressurser (venner/sosialt nettverk). I all hovedsak finner Kaasbøll og medforfattere to typer faktorer som er viktige for psykisk helse og velvære på lokalsamfunnsnivå, nemlig lokalsamfunnets sammensetning, struktur og omstendigheter (nabolageffekter), og mekanismer og prosesser som utgjør nabolagets fungering. Sistnevnte kan handle om bruken- og tilgjengeligheten av sosial kapital, sosiale bånd og interaksjon, og er svært aktuelt for det arbeidet Forebyggende team gjør på Frøya, samtidig er det mye vi ikke vet om hvordan dette skal gjøres på en måte som virker:

Lokalsamfunnet kan legge opp til arenaer for meningsfylt aktivitet, og for aktiviteter som skaper opplevelse av mestring, selvtillit og sosial støtte. Det er imidlertid mer behov for forskning knyttet til hvordan den enkelte innbygger og ulike lokalsamfunn kan stimuleres igjennom tilrettelegging av sosial og fysisk aktivitet. (Kaasbøll og medforfattere (ibid.) s. 6).

I 2013 kom et rundskriv fra seks departementer (Q-16/2013, 2013), rettet mot ledere i offentlig og frivillig sektor, der forebyggende innsats for barn og unge defineres slik:

Forebygging rettet mot barn og unge handler først og fremst om å legge til rette for et godt oppvekstmiljø for alle. Dette handler både om informasjons- og holdningsarbeid, samt konkret arbeid for å skape gode, trygge lokalsamfunn.

Det opereres gjerne med tre nivå for forebyggende arbeid; universell, selektiv og indisert forebygging. *Universell forebygging* retter seg mot hele befolkningen uten å identifisere enkeltpersoner eller grupper med økt risiko, for eksempel skolemiljøprogrammer og helsefremmende tiltak. *Selektiv forebygging* fokuserer på grupper med kjent risiko, som gratis barnehagetid for minoritetspråklige barn eller programmer for barn og unge i fare for å utvikle atferdsvansker. *Indisert forebygging* retter seg mot individer med høy risiko eller tydelige tegn på problemer, for eksempel tiltak for ungdom med rusproblemer eller barn og unge med psykiske vansker. Slik Forebyggende team ble utformet, var de fleste tiltakene tenkt å være på universelt eller selektivt nivå, som vi skal komme nærmere inn på senere i rapporten.

Kommunene har en nøkkelrolle i forebyggingsarbeidet for barn og unge, og anbefales å ta en helhetlig tilnærming til planlegging og organisering av forebyggende tiltak. Det er kommunens ansvar å ha kunnskap om barnas livssituasjon og implementere tiltak for å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer. Ifølge folkehelseoven skal kommunen fremme befolkningens helse og trivsel, samt sikre gode sosiale og miljømessige forhold. Dette inkluderer å ha oversikt over faktorer som påvirker befolkningens helse, spesielt oppvekst- og levekårsforhold. Kommunen må fastsette mål og bruke tilgjengelige virkemidler, inkludert lokal utvikling, planlegging, forvaltning, og tjenesteyting for å oppnå disse målene. Samarbeid med frivillig sektor og andre aktører er også viktig. Folkehelseoven oppfordrer til en *samordnet tilnærming* for å nå felles mål, inkludert forebyggende innsats for barn og unges oppvekst og levekår. Vi skriver mer om dette i kapittel 2.3.

2.1.1 Selvmordsforebyggende tiltak

Som beskrevet innledningsvis var et ønske om økt fokus på selvmordsforebygging en av de bakenforliggende årsakene til at Forebyggende team og ForFrøya-prosjektet ble etablert. Forskere i SINTEF og Folkehelseinstituttet har nylig utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for Vestland fylkeskommune om hva som kan gjøres på fylkeskommunalt- og kommunalt nivå for å forebygge selvmord (Kaspersen et al., 2023). Vi viser til kapittel 7 i kunnskapsgrunnlaget (ibid.), som kan lastes ned [her](#), for en utfyllende gjennomgang av forskningslitteraturen med referanser, og gir en kort oppsummering av funnene under.

Det viktigste nasjonale dokumentet å kjenne til p.t. er den gjeldende handlingsplanen for forebygging av selvmord (Regjeringen, 2020a). I forbindelse med utarbeidelsen av den nasjonale handlingsplanen gjorde Folkehelseinstituttet tre kunnskapsoppsummeringer, der funnene er presentert i vedlegget til handlingsplanen (Regjeringen, 2020b). Noen av hovedfunnene var:

- Behandling av psykiske lidelser, både med farmakologiske og psykologiske tilnærminger, har selvmordsforebyggende effekt. Spesifikke metoder som dialektisk atferdsterapi og litium ble fremhevet.
- Begrensning av tilgang til selvmordsmetoder, som sikring av jernbaner, begrenset tilgang til skytevåpen, og restriktiv alkoholpolitikk, har en positiv effekt på selvmordsforebygging.
- Mediekampanjer rettet mot den generelle befolkningen kan være forebyggende, spesielt når de inngår som en del av en større intervensjon.
- Effekten av hjelpetelefoner på repeterte selvmordsforsøk, selvmord, selvmordsatferd eller selvskading er usikker.
- Tiltak rettet mot arbeidsplassen har potensial for effektiv selvmordsforebygging.
- Risikofaktorer for selvmord inkluderer depresjon, personlighetsforstyrrelse, alkohol/rusmisbruk, barndomstraumer, og sosiale faktorer som arbeidsledighet og ikke å være gift.

I tillegg til Folkehelseinstituttets oppsummeringer, ble det gjort en omfattende internasjonal kunnskapsoppsummering i 2021 som viste at opplæring av fastleger i depresjonsgjenkjenning, ungdomsopplæring om depresjon, og aktive oppsøkningsstrategier forebygger selvmordsatferd. Antidepressiva, ketamin, kognitiv atferdsterapi, og dialektisk atferdsterapi viste også positiv effekt. Fysiske barrierer som brosikring og sikkerhetsnett var spesielt effektive, og universelle selvmordsforebyggende tiltak virket mer effektive for menn enn kvinner. Digitale selvhjelpsintervensjoner rettet mot selvmordstanker viste også potensial, selv om langtidseffekter fortsatt er under evaluering (Mann et al., 2021).

I kunnskapsgrunnlaget går vi gjennom en rekke ressurser som er tilgjengelige for kommunene i dag; skolebaserte programmer (herunder YAM som Frøya kommune vurderer å teste ut), Vivat selvmordsforebygging sine kurs, kulturbaserte tilnærminger med Nordland fylkeskommune som case, #Chatsafe, iFightDepression, folkeopplysningskampanjer, samt arbeidsmarked og arbeidsplassintervensjoner. I kapittel 7.3 i rapporten finnes det også en klikkbar tabell med lenker til en rekke viktige nettressurser på selvmordsforebyggingsfeltet (Kaspersen et al., 2023).

2.2 Forutsetninger for mestring, meningskaping og anerkjennelse

Teorier som handler om forutsetninger for å oppleve mestring, meningskaping og anerkjennelse for ungdom og unge voksne vil være et relevant rammeverk for Forebyggende team å ta utgangspunkt i. Her har vi hentet inspirasjon fra teorigrunnet i et prosjekt om ungdoms livsmestring og gjennomføring av videregående utdanning, der forskerne trekker fram sosialfilosofen Axel Honneths anerkjennelsesteori som sentral (Reegård & Rogstad, 2018). Honneth argumenterer i verket "Kamp om anerkjennelse" (1992) for at menneskers selvrealisering er avhengig av anerkjennelse fra andre. Manglende anerkjennelse kan påvirke motivasjon og selvforståelse negativt, og dermed påvirke evnen til å fullføre utdanningen. Honneth skiller mellom tre typer relasjoner der anerkjennelse formes: emosjonell hengivenhet i primærrelasjoner, kognitiv respekt i rettsforholdet, og sosial verdsetting i verdifelleskap.

Manglende anerkjennelse kan føre til krenkelse og gi folk et negativt syn på seg selv. Videre diskuteres betingelser for utvikling av selvtillit og personlig vekst gjennom anerkjennelse, samt utfordringer knyttet til mobbing, sosial utfrysning og kamp om rettigheter (Honneth, 1992). De senere årene har det engelske begrepet "mattering" – det å være betydningsfull og å bidra med noe betydningsfullt, blitt nært knyttet til opplevd livskvalitet. Den teoretiske konseptualiseringen av mattering tilsier, ifølge Honneths teorier, at livskvalitet avhenger av erfaringen av å ha verdi og å bidra med noe verdifullt for andre og samfunnet. Denne tilnærmingen fokuserer på menneskers grunnleggende behov for anerkjennelse fra samfunnet, arbeidslivet, sosiale nettverk og seg selv, samt behovet for å bidra med noe verdifullt for seg selv og andre, og dermed tilføre verdi til samfunnet. Teorien er nærmere beskrevet i (Prilleltensky, 2020; Prilleltensky et al., 2023). For Forebyggende team i Frøya kommune er dette et relevant utgangspunkt for å jobbe med faktorer som trygghet i lokalsamfunnet, emosjonell tilhørighet, mobbing og sosial utfrysning, og utforskning av hvordan målgruppen kan øke sin selvrespekt gjennom anerkjennelse fra andre.

2.3 Samarbeid på tvers av tjenester og sektorer

At tjenestetilbudet til barn og unge har vært fragmentert og dårlig koordinert har vært påpekt fra både myndigheter og forskere de siste 20 årene (Andersson et al., 2005; Brøndbo et al., 2017; Hansen, Jensen, & Fløtten, 2020; Hansen, Jensen, & Hansen, 2020; Helse- og omsorgsdepartementet, 2018; Melby et al., 2017). Et av hovedfunnene i en kartlegging av erfaringer og kunnskap om å inkludere flere barn og unge i utdanning, arbeids- og samfunnsnivå er at utenforskap forsterkes i møte med et fragmentert hjelpeapparat og mangel på treffsikker innsats (Halogen, 2023). De siste årene har det kommet en rekke strategier, veiledere og planer fra myndighetene som innebærer økte forventninger til bedre samhandling og koordinering av tjenester til barn, ungdom og unge voksne (Forskningsrådet, 2021; Helse- og omsorgsdepartementet, 2018; Helsedirektoratet, 2022). Av relevans for Forebyggende team og samarbeidende tjenester i Frøya kommune, er [nasjonal veileder for samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier](#) (Helsedirektoratet, 2022) og [nasjonal veileder for psykisk helsearbeid blant barn og unge](#) (Helsedirektoratet, 2023). Her beskrives kommunenes ansvar for den helhetlige planleggingen og samordningen av det generelle forebyggende arbeidet i den første veilederen, hvorpå den sist publiserte veilederen tar for seg både kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid, tidlig innsats og samarbeid i kommunen, helhetlig behandling og oppfølging, samt koordinering mellom kommune og psykisk helsevern. Samarbeidsplikten til kommunene ble styrket i en lovendring i 2022, og lovteksten rundt samarbeidsplikt på systemnivå er nå samordnet i 12 ulike lovverk innenfor helse, oppvekst, sosiale tjenester og integrering (Helsedirektoratet, 2022). Vi vet fra intervjuene som presenteres senere i rapporten, at Frøya kommune jobber med å rigge tjenestene til å møte de nye nasjonale retningslinjene.

2.3.1 Kunnskapsløft for utsatte barn, ungdom og unge voksne

Forskningsrådets strategi for et samlet kunnskapsløft for utsatte barn og unge, kalt "Ut av blindsonene" (2021), peker på en rekke områder der det trengs mer kunnskap for å sikre en mer helhetlig tilnærming i

tjenester rettet mot barn og unge. Samarbeidsproblemer er fremdeles en av de store utfordringene i arbeidet med unge utenfor og barn og unge med sammensatte behov. De unge som trenger hjelp har sjelden bare har ett problem, og vanskene kan sjelden løses av bare én tjeneste; "Ofte ligger løsningene i grenseflatene, men de havner ofte i blindsonen fordi de ulike delene i kunnskapssystemet opererer uavhengige av hverandre", skriver gruppen som har utarbeidet strategien (Forskningsrådet, 2021).

Strategien påpeker at forebygging kan være tiltak som reduserer stress og risiko i barns oppvekst, som bidrar til at færre barn, ungdom og unge voksne har behov for hjelp fra barne- og ungdomstjenestene, eller som bidrar til å redusere tilbakefall til rusmisbruk og kriminalitet. Men det trengs mer kunnskap om hvordan tidlig forebygging virker, og om innsatsen er tilstrekkelig og faktisk gjennomføres med god nok kvalitet og intensitet i praksis. Selv om det finnes kunnskap som understøtter viktigheten av tidlig intervensjon, er det lite empirisk forskning om implikasjoner av oppskalering av tidlig intervensjonspraksis, som for eksempel betydningen av å identifisere risikoutsatte barn for å trygge deres helse og utvikling (ibid.). I oppvekstsektoren er BTI (Bedre tverrfaglig innsats)³ implementert i mange kommuner i Norge de siste årene. Hensikten med BTI-modellen er å kvalitetssikre helhetlig og koordinert innsats uten at det blir brudd i oppfølgingen. Her er det fokus på tidlig innsats, samordning og medvirkning. Det er satt søkelys på handlingsforløp, ikke minst for å identifisere og rette opp svikt i samhandling mellom tjenester både på lokalt, regionalt og statlig nivå. BTI Agder er evaluert, og evaluator konkluderer med at det innebærer en omfattende endringsprosess i kommunene, og må ses på som et langsiktig utviklingsarbeid (PwC, 2022). I en evaluering SINTEF har gjennomført av "Pilot for strukturert tverrfaglig oppfølgingsteam", har flere av pilotkommunene vært positive til BTI. Suldal kommune har satset på å jobbe med samme metodikk i tjenester for voksne, og kaller det "BTI for voksne" (Kalseth et al., 2024 (kommende)).

2.3.2 Kunnskapsoppsummeringer fra Norge

Det finnes flere nasjonale kunnskapsoppsummeringer og sammenstillinger om samhandling og koordinering mellom tjenester for å sikre helsehjelp og oppfølging, og et helhetlig tjenestetilbud til barn og unge (Andersson et al., 2005; Brøndbo et al., 2017; Hyggen et al., 2018; Skogen et al., 2018). En kunnskapssammenstilling fra 2017 identifiserte følgende faktorer som vesentlig påvirker samhandling mellom de ulike sektorene om utsatte barn og unge: økonomi (bedre økonomi fremmer samarbeid), ledelse (viktig med forankring hos ledelsen og ledelsen som oppfordrer til samarbeid), kunnskap om hverandres ansvarsområder og funksjoner (økt kunnskap fører til mer vellykket samarbeid), grad av kontinuitet (sviktende kontinuitet kan føre til manglende oppfølging og frustrasjon hos brukere), interne rutiner og grad av koordinering (koordinatorrollen synes å være avgjørende samtidig som det ofte, grunnet manglende ressurser, er en motvilje mot å påta seg denne rollen). Videre ser regelverket ut til å påvirke samhandlingen i noen grad, og for eksempel i problematisering av ulikt regelverk mellom helse og NAV, barnevern og politi, men at det er vanskelig å vurdere om det er regelverket i seg selv, eller forståelsen av regelverket som gjør samarbeidet vanskelig (ibid.). I tre pilotprosjekt i Helse Sør-Øst viste evalueringen betydningen av å utarbeide samarbeidsavtaler, retningslinjer og prosedyrer, etablering av møter og samhandlingsforum, samt bruk av metoder for å evaluere erfaringen med en modell, og justere den etter behov (Ruud & Weimand, 2018).

2.3.3 Taushetsplikten som hinder

Taushetsplikten har i en årrekke blitt trukket fram som et hinder for samarbeid fordi den for mange representerer en barriere mot informasjonsutveksling, og kan oppfattes som et evig dilemma. Fagfolk i tjenesteapparatet har lenge etterspurt forenklinger i lovverket siden reglene oppleves kompliserte og spredt på en mengde lover (Andersson et al., 2005). De færreste som skal bruke lovverket i det daglige arbeidet har juridisk kompetanse. Justis- og beredskapsdepartementet har gitt ut en veileder om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i 2021 (Holmboe, 2021). Innledningsvis vises det til 0-24 års samarbeidet

³ [Bedre Tverrfaglig Innsats - BTI - forebygging.no](https://www.bedretverrfagliginnsats.no)

som et eksempel på forvaltningens behov for å samarbeide om tjenestetilbudet til barn og unge. Ettersom taushetspliktsreglene er noe tjenesteutøverne må forholde seg til daglig, og at det på flere av tjenesteområdene er fastsatt avvikende regler, kan det være svært utfordrende og tidkrevende å finne ut av hva som er gjeldende rett. Forskning har vist at tjenesteutøvere i liten grad leser i lovverk til tross for at de kjenner på en usikkerhet om hva som er gjeldende rett. Og det var unntaksbestemmelsene fra taushetsplikten - som nettopp kunne skape et mulighetsrom for å dele opplysninger - som var minst kjent ifølge den forskningen Holmboe viser til (ibid).

2.4 Betydningen av sted og lokalsamfunn for hvordan vi har det

En annen viktig dimensjon i ForFrøya-prosjektet er de unges forankring i lokalmiljøet, og fokus på både objektive muligheter og subjektiv opplevelse av tilhørighet. I Reegård og Rogstad (2018) går det fram at betydningen av *stedet* er undertematisert i analyser av ungdomsliv, og da særlig i tilknytning til utdanningsmotivasjon (Evans, 2016). De har definert forankring i lokalmiljøet både som en praktisk dimensjon av hva som er mulig å gjøre (tilgjengelige lokaler f.eks.), og en mer subjektiv dimensjon av opplevelsen man har av lokal tilhørighet. Her viser de til Martinez og Sparks (2018) som trekker tid og historikk inn i forståelsen av sted. De har studert nabolagseffekter, og om det finnes en "frafallsarv" knyttet til enkelte nabolag i et historisk perspektiv. De finner støtte for dette; i nabolag der det har vært en høy andel ungdommer som avbryter skolegang, er risikoen større for at nye ungdommer vil droppe ut av skolen, sammenliknet med nabolag der andelen som dropper ut er lavere. Her har de også kontrollert for sosioøkonomisk status (klasse), og finner altså statistisk signifikante sammenhenger selv om man holder klasse-dimensjonen konstant. Funnene kan innebære en forståelse av frafall som en type kollektiv handling, som påvirkes av stedets historikk. Dette handler om hvilken kultur som skapes lokalt, og opplevelser av motivasjon, mening og mestring (Martinez & Sparks, 2018; Reegård & Rogstad, 2018). Vi viser også til kapittel 2.1 der vi presenterte en kunnskapsoppsummering av litteraturen på hva som skaper resiliente og helsefremmende lokalsamfunn (Kaasbøll et al., 2018). Stikkord fra funnene tilsa at sosial tilhørighet, deltakelse, sosial støtte, sosial kapital og like muligheter for alle var viktige determinanter for robuste lokalsamfunn.

I ForFrøya-prosjektet fikk vi høre fra flere informanter at det er ulike kulturer i de ulike bygdene på Frøya f.eks. når det gjelder frivillig arbeid og grendelagsarrangementer. Det er også opphopning av arbeidsinnvandrere som bor i nærheten av de største havbruksanleggene, noe som betyr at deler av øya er mer flerkulturelle enn andre deler. Som vi skal se i kapittel 4 var transportutfordringer og dårlig kollektivtilbud – særlig det å komme seg til og fra trening eller sosiale arrangementer for de unge, en stor utfordring på Frøya. Dette er en problemstilling det jobbes med i mange kommuner, f.eks. i Nordland der flere kommuner (Bø, Hadsel, Vefsn og Værøy) har fått midler gjennom Program for folkehelsearbeid i kommunene for å jobbe med inkluderende fellesskap for barn, ungdom og unge voksne (møteplasser, aktivitetstilbud mv.), og der transport er én av utfordringene som søkes løst⁴.

2.4.1 Utforming av lokalsamfunn og sosiale investeringer

Betydningen av sted og lokalsamfunn har de senere årene fått stor oppmerksomhet i det vi kan kalle "wellbeing"-litteraturen internasjonalt. I Storbritannia har de et eget "[What Works Centre for Wellbeing](https://www.what-works-centre-for-wellbeing.org/)" - en uavhengig organisasjon som driver forskning på wellbeing (eller velvære på norsk), og som sprer kunnskap om dette i vitenskapelige publikasjoner, blogger og nyhetsbrev. Sentret har nylig utarbeidet en omfattende systematisk kunnskapsoppsummering om hvordan utforming av lokalsamfunn kan fremme sosiale relasjoner og wellbeing (Bagnall & Southby, 2023). I kapittel fem konkluderes det med sterk evidens på en rekke områder som viser at lokale intervensjoner som tar utgangspunkt i sted/lokalsamfunn har en

⁴ <https://www.nfk.no/tjenester/lokal-samfunnsutvikling/folkehelse-og-lokal-samfunnsutvikling/nye-kommuner-i-program-for-folkehelsearbeid-i-nordland.65107.aspx>

rekke positive utfall for wellbeing, sosiale nettverk, sosial ulikhet i helse, empowerment og psykisk helse. Forskningslitteraturen gir støtte for å investere i tiltak som bringer folk sammen, gjør oss i stand til å delta i samfunnslivet og gjør at vi føler oss som del av et fellesskap. I et slikt perspektiv er det anbefalt at offentlige myndigheter stimulerer til investeringer i lokalsamfunnet som øker muligheter for sosialt samvær (ibid.). Et konkret eksempel på dette er det Trondheim kommune gjør med sine [områdeløft](#). Sosiale arrangementer for unge har vært et av tiltakene det forebyggende teamet har jobbet med, og i den ovennevnte litteraturoppsummeringen kan man finne gode argumenter for at disse investeringene kan ha noe for seg både på kort og lang sikt. Wellbeing kan også ses på et relevant utfallsmål i seg selv for Forebyggende team, og handler om hvordan vi har det både som individer, lokalsamfunn og som nasjon, og hvor bærekraftig livene våre er for framtida.

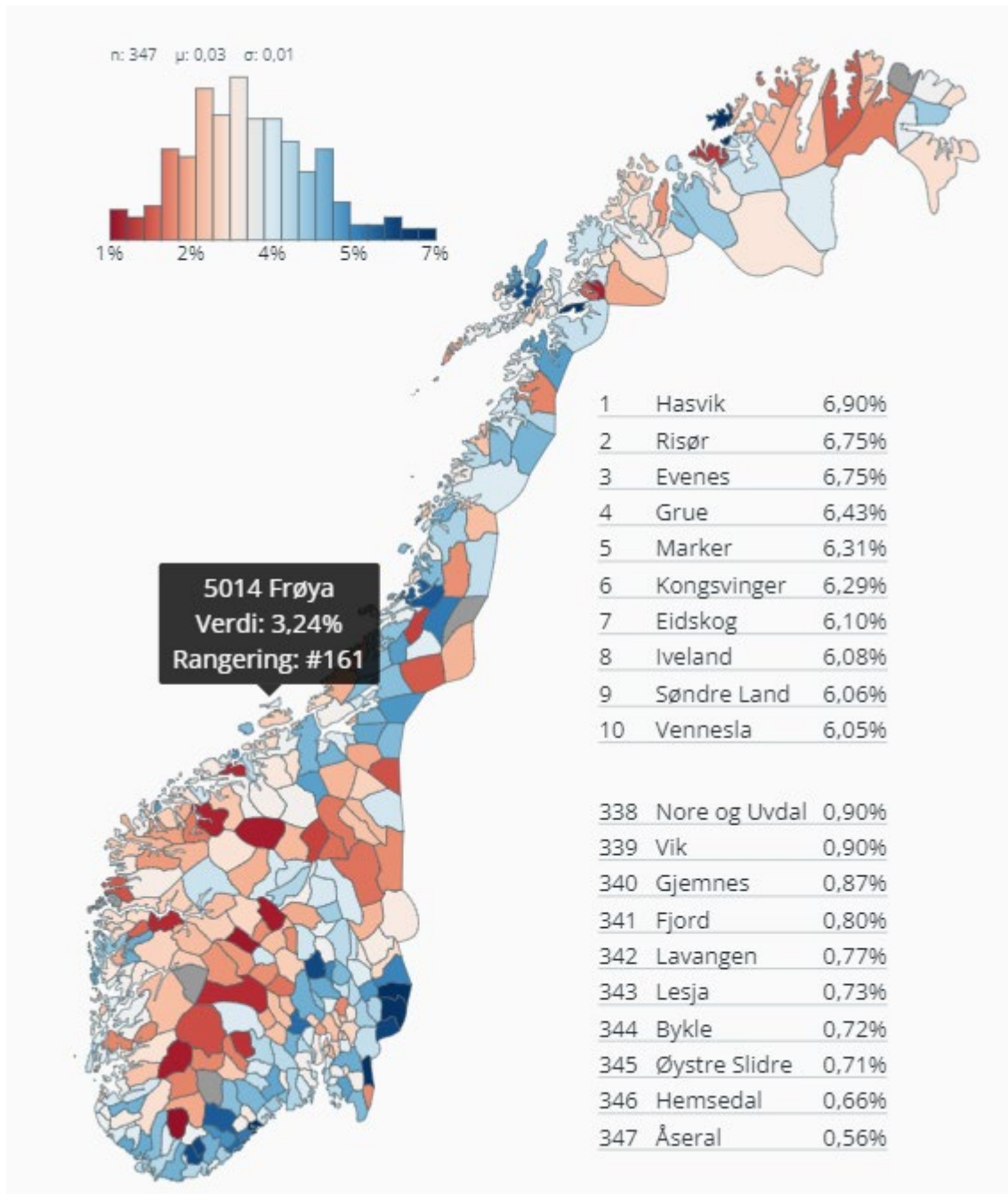
2.5 Ungt utenforskap og NEETs

Som vi skal se senere i rapporten var flere av de som jobber i helsetjenestene i Frøya kommune opptatt av "de vi ikke når", i betydningen de unge som har behov for det, men ikke selv oppsøker tjenestene i kommunen, eller de som "sitter hjemme" og ikke er deltakende i skole- og arbeidsliv. Et av hovedmålene til Forebyggende team er å forebygge utenforskap blant unge. Utenforskap, også omtalt som marginalisering, kan defineres på mange måter, og en god diskusjon av begrepene finnes i (Waldahl & Olesen, 2022). Statistisk sentralbyrå (SSB) definerer det "å være utenfor" som det å være verken sysselsatt, under ordinær utdanning eller deltakende på arbeidsmarkedstiltak, en definisjon som er mest kjent for sin engelske forkortelse; NEET (Not in Education, Employment, or Training). Det varierer hvilke aldersgrupper som inkluderes i NEET-kategorien, men OCED opererer med unge i alderen 15-29 år. SSB fulgte 2,9 millioner personer som var 18–66 år i 2015 og frem til og med 2020, og fant at ca. 8 prosent (222 200 personer) var utenfor i november i alle seks årgangene, de fleste av dem mottok uføretrygd (Pettersen et al., 2022). Det er også nylig gjort en gjennomgang av tallene på unge utenfor i Møre og Romsdal, der forskerne anslo at dette dreide seg om i underkant av 2000 personer i fylket på måletidspunktet (Waldahl & Olesen, 2022).

I figuren presentert på neste side har Nasjonal kompetansetjeneste for arbeidsrettet rehabilitering⁵, Telemarksforskning og Nordlandsforskning samarbeidet i et forprosjekt som skulle beskrive regionale forskjeller i utenforskap, og utvikle forklaringsmodeller for disse forskjellene. Ved hjelp av data fra Statistisk sentralbyrå koblet til Telemarksforskings modeller for regionale analyser, ble det utviklet kart som viser forskjellen mellom kommuner og regioner. Resultatene viser at Frøya hadde rundt 3 % NEETs som mottok en eller annen form for ytelse i 2020⁶, og ligger på 161. plass i landet. Noen av disse unge vil også være personer med medfødte diagnoser som "automatisk" mottar uføretrygd ved fylte 18 år.

⁵ <https://arbeidoghelse.no/store-regionale-forskjeller-i-utenforskap/>

⁶ <https://regionalanalyse.no/artikkel/utenforskap>

Figur 3 Andelen NEETs (15-25 år) som er utenfor arbeidsmarkedet og utdanning og som mottar en eller annen form for ytelse. År 2020, kommunenivå. Kilde: Figuren er hentet fra resultatpresentasjon av et forprosjekt om utenforskap som Nasjonal kompetansetjeneste for arbeidsrettet rehabilitering har deltatt på⁷.

I 2021 ble det gjort en bred litteraturgjennomgang (scoping review) av norsk forskning som omhandler unge som faller utenfor skole og arbeidsliv (Fyhn et al., 2021). Også denne rapporten har en egen diskusjon om begrepet NEET, og nevner også begreper som «ungt utenforskap», «unge i risiko», «marginalisert ungdom», «drop-outs», og «unge på randen». Kritikken av begrepet rettes typisk mot dets brede definisjon, da det

⁷ <https://arbeidoghelse.no/store-regionale-forskjeller-i-utenforskap/>

omfatter en heterogen gruppe med ulike kjennetegn, behov, årsaker og motivasjoner. Kritikken peker på behovet for en mer differensiert tilnærming til ulike undergrupper av NEETs basert på sårbarhetsgrad. Noen er i en midlertidig overgangsfase, mens andre er i større fare for langvarig utenforskap og livslang frakobling, med svak sosial, kulturell og menneskelig kapital.

Litteraturgjennomgangen viste at Norge har en lav andel NEETs sammenlignet med andre land⁸, men at de norske er i en særlig sårbar situasjon med lav utdanning, dårlig psykisk helse, og med en høy andel som mottar helserelaterte ytelser (ibid.). Dette samsvarer med funn i en nyere internasjonal litteraturgjennomgang (Gariépy et al., 2022). Risikofaktorer for å havne utenfor i Norge inkluderte lav sosioøkonomisk status, avbrutt skolegang, dårlig psykisk helse, psykososiale problemer, barnevernstiltak, og innvanderstatus. Gjennomgang viste at manglende mestring, lav selvfølelse, og utilstrekkelig oppfølging fra skole og NAV også bidrar til en negativ spiral. Det mest fremtredende funnet i litteraturgjennomgangen på tvers av problemstillingene var hvor fremtredende relasjonelle utfordringer er blant unge NEETs, og hvordan brutte eller manglende relasjoner og manglende tilhørighet ser ut til å spille en rolle i mange av de mer «harde» eller objektivt målte risikofaktorene for å havne utenfor skole og arbeidsliv. Relasjonsbygging ser også ut til å være en nøkkel i å gi god oppfølging til de unge med hjelpere som evner å få en naturlig kontakt med dem. Forfatterne konkluderer med *at det relasjonelle aspektet bør løftes frem som en grunnleggende forståelse i videre forskning på de unge i NEET-kategorien, og i utviklingen av nye tiltak* (Fyhn et al., 2021). I 2022 kom det en studie på norske data som viste at unge i NEET-kategorien er langt mer utsatt for selvmordsforsøk, selvskadning og vold fra andre, sammenliknet med andre. Særlig for jenter var selvmordsforsøksstallene langt høyere blant NEETs enn ikke-NEETs; 45,2 % av NEET-jenter og 18,8 % av skolejenter rapporterte at de hadde forsøkt å ta sitt eget liv (Haugland & Stea, 2022).

I 2021 beregnet Oslo Economics den årlige samfunnsøkonomiske kostnaden ved tidlig marginalisering og utenforskap til 73 milliarder kroner i året i form av tapte arbeidsinntekter, stønader og overføringer, og tidlig død i Norge. Samfunnsøkonomiske konsekvenser på grunn av lavere livskvalitet, dårligere helsetilstand, økt kriminalitet og redusert demokratisk og sosial deltakelse kommer i tillegg (Oslo_Economics et al., 2021). Kunnskapsgrunnlaget om samfunnskostnader knyttet til marginalisering og utenforskap tilsier at det er behov for å forsterke tidlig innsats i livsløpet, der muligheten til å påvirke livssjanser er større. Vi viser for øvrig til kunnskapsgrunnlaget i den kommende rapporten for evaluering av "Innbyggernes modell" i Trondheim kommune for en bredere gjennomgang av litteraturen (WELLFARE, 2024 (kommende)).

2.5.1 Stavanger kommunes Utenforskapskommisjon

Stavanger kommune har de siste årene skaffet seg kunnskap om utenforskap i kommunen i form av en egen [Utenforskapskommisjon](#). Mandatet var å utrede to hovedproblemstillinger, der den første handlet om hvordan unge ble rammet av koronapandemien og hva som kunne gjøres for å bøte på dette, og den andre om hvordan kommunen sammen med andre aktører kan bidra til å forhindre ungt utenforskap, og hva som kan gjøres for at unge som faller utenfor kommer i et langsiktig løp for utdanning, arbeid eller/og skaper seg gode sosiale nettverk. Dette går rett inn i problemstillingene i ForFrøya-prosjektet, og det kommisjonen skriver i andre delrapport om veien inn i utenforskap og systemutfordringer i tjenestetilbudet vil gjelde for svært mange norske kommuner (Utenforskapskommisjonen, 2022). Vi har tatt med kommisjonens punktvisse oppsummeringer under.

---

⁸ Tall fra OECD fra 2022 viste at gjennomsnittet var 14.7 % NEETs i OECD-landene, men under halvparten, 7,1 % i Norge. <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/fe27b3c6-en/index.html?itemId=/content/component/fe27b3c6-en#chapter-d1e40902-d4337629cb>

Utenforkommisjonen oppsummerer følgende kjennetegn ved unge utenfor i Stavanger (ibid. s. 10):

- De har mangelfulle eller brutte relasjoner
- De har opphopning av risikofaktorer og sammensatte vansker
- De opplever ikke skolen som en arena for tilhørighet
- De lever i marginaliserte familiesituasjoner
- De har psykiske og fysiske helseutfordringer
- De står utenfor arbeidslivet
- De har ofte minoritetsbakgrunn
- De har mangelfull kontakt med hjelpetjenestene
- De søker kontakt og hjelp i tjenester og tilbud

Videre kommer kommisjonen med følgende forslag til tiltak fra instanser og ungdommer (ibid. s. 11)

- God relasjonell kvalitet i samhandlingen med ungdommen
- Økt medvirkning
- Behov for mer informasjon om tilbud, og mer samarbeid og samordning
- Tverrfaglige, robuste skoler
- Støtte i sårbare overganger
- Fleksibilitet og tilrettelegging i skole eller arbeidsliv
- Støtte og kompetanse på livsmestring og tidlig psykisk helsehjelp
- Tiltak som støtter i å bygge sosiale nettverk
- Forutsigbar finansiering av frivillighet
- Økonomisk støtte
- Foreldrestøtte

Det understrekes til slutt i rapporten at selv om mange offentlige, private og frivillige aktører allerede gjør en stor innsats for de som står utenfor, er det en rekke forsknings- og tilsynsrapporter som har pekt på manglende strukturer, systematikk og koordinering av samarbeid mellom tjenestene. Det finnes svakheter ved dagens organisering som hindrer at ungdom fanges opp tidlig nok og får tilstrekkelig hjelp. Og for å gi god hjelp, må ungdommens innspill og behov lyttes til og følges opp. Kommisjonen anbefaler at utviklingen videre bygger på de linjene tjenestene allerede fungerer etter, heller enn at det etableres mange nye tiltak. Videre vil kommisjonen at det fokuseres på å bygge *et mer robust samfunn*, der beskyttelsesfaktorer utgjør robustheten hver enkelt har til å tåle belastninger. De viser til (Bäcklund et al., 2010) som bruker eksemplene personlig robusthet og tilknytningsevner på individnivå, familieforhold, oppdragerstil og skoletilpasning på gruppenivå, og grad av sosial ulikhet, økonomi og bomiljø på systemnivå som eksempler på risiko- og beskyttelsesfaktorer. Kommisjonen var også opptatt av samarbeid med det sivile samfunnet (Utenforskapskommisjonen, 2022):

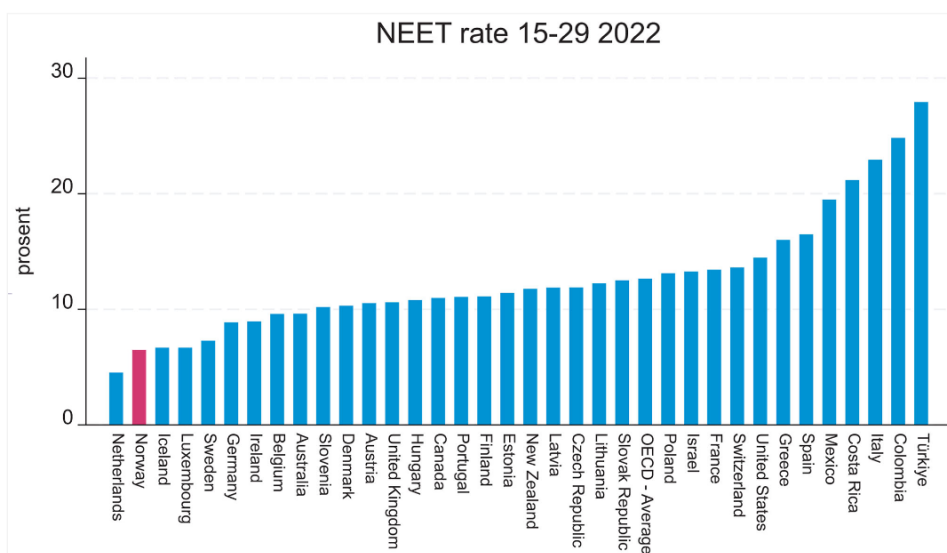
Et bedre samarbeid med det sivile samfunnet om arenaer for mestring, mening, tilhørighet og fellesskap gir flere muligheter for at alle kan delta og bruke sine ressurser. Et inkluderende samfunn der alle deltar, gir livskvalitet for den enkelte og sterke fellesskap. På denne måten kan kommunen, sammen med andre aktører, bidra til å forhindre at unge faller utenfor og samtidig hjelpe unge som allerede har havnet i utenforskap. (ibid. s. 18)

2.5.2 Det er ikke i Norge det er verst

NEET-problematikken er ikke et særnorsk fenomen, som beskrevet i "Myten om det norske utenforskapet" i tidsskriftet "Søkelys på arbeidslivet", der Barth, Moene og Pedersen (2023) skriver følgende i sammendraget:

Fortellingen om et særnorsk utenforskap insisterer på at vi har for mange på trygd og for få i arbeid. Disse påstandene er ikke godt dokumentert. I kommentaren viser vi at vi har færre utenfor arbeidslivet eller utdanning enn de fleste land. Vi har høye sysselsettings- og aktivitetsrater også for unge og for de som nærmer seg pensjonsalderen. Sammenlignet med andre land har vi mange på uføretrygd, men ikke mange på trygd i alt. Forestillingen om et særnorsk utenforskap gir et villedende inntrykk av trygdenes rolle og bidrar til å svekke oppslutningen om velferdsstaten og allmenne forsikringsordninger som bidrar til å redusere inntektsforskjellene.

De viser til tall på NEETs fra OECD (2022) som illustrerer funnene til Fyhn et al. (2021) om at Norge ikke har et stort NEET-problem sammenliknet med andre land. Hvordan det oppleves å være utenfor i et land der dette er relativt sjeldent, sier disse tallene ikke noe om. I neste avsnitt ser vi derfor på hva litteraturen sier om relativ fattigdom. Dette er en problemstilling som kanskje er særlig relevant i Frøya kommune, der forskjellene i inntekt er store.

Figur 5. NEET rater 2022.

Note: NEET betyr Not in Employment, Education or Training. Kilde: OECD.Stat Education at a Glance. Transition from school to work, nedlastet 11.11.2023., Tall fra 2022.

Figur 4 Andel av befolkningen i alderen 15-29 år som var NEETs i 2022. Kilde: Figur 5 på side 5 i (Barth et al., 2023), tall fra OECD.

2.6 Relativ fattigdom

Som vi kommer inn på i kapittel 4, trakk både ungdommene selv og ansatte i tjenesten fram et lokalsamfunn preget av store forskjeller mellom de som har mye penger tilgjengelig pga. arbeid i "den blå næringen" (fiskeri- og havbruk), og de som ikke har det. Det var ikke uvanlig at unge personer i begynnelsen av 20-årene hadde både eget hus, hytte og dyr bil, og ungdommene uttrykte selv at siden det er en liten kommune blir statussymboler ekstra synlige. Innen samfunnsvitenskapene kalles det å ha lite i et område der mange har mye gjerne *relativ deprivasjon*. Uttrykket er knyttet til lignende begreper som relativ fattigdom og sosial eksklusjon, og refererer altså til mangelen på ressurser for å opprettholde livsstilen, aktivitetene og bekvemmelighetene som enkeltpersoner eller grupper er vant til, eller som er akseptert i samfunnet de tilhører. Relativ deprivasjon kan også understreke individets opplevelse av misnøye når man blir fratatt noe man mener man har rett på (Nieuwenhuis et al., 2017). Det finnes også forskning fra Norge som finner at relativ fattigdom påvirker ungdommers selvopplevde helse negativt (Elstad & Pedersen, 2012). I en lederkommentar i Legetidsskriftet skrev redaktøren følgende om professor Kjell Underlid, som har studert de psykologiske aspektene ved fattigdom i Norge (Haug, 2005):

*På Evang-seminaret i oktober understreket han at psykososial nød, snarere enn sult og underernæring, er det som kjennetegner situasjonen for de fattige i Norge, selv om materielle forhold selvsagt er fattigdommens utgangspunkt. Sosiologer ville vel i tillegg si at det er i rike land de fattige avviker mest fra flertallet og derfor opplever mest relativ deprivasjon. Underlid trakk frem utrygghet, svekket autonomi, sosial devaluering og lav selvfølelse som karakteristiske følelser hos fattige i Norge. **Å leve på marginen gir utrygghet. Svekket økonomi gir svekket autonomi. Sosial devaluering og nedvurdering undergraver selvfølelsen. Dette kan utløse aggressive, engstelige og depressive reaksjoner – både skam og skyld.***

Gitt de store forskjellene mellom de som har minst og de som har mest i Frøya kommune, er forskningen på relativ deprivasjon relevant når man skal planlegge og drive forebyggende psykisk helsearbeid med unge personer på Frøya. Som vi skal se i neste delkapittel er det ikke slik at Frøya kommune har mange barn og unge som lever i familier med vedvarende lavinntekt, samtidig ligger kommunen litt over landsgjennomsnittet når det gjelder utbetaling av sosialhjelp.

2.7 Sosiale forskjeller blant barn og unge

Sammenliknet med de fleste andre land i verden har vi i Norge små inntektsforskjeller og høy levestandard. Gratis helsevesen og grunnskole, og ordninger som skal stimulere befolkningen til å ta utdanning (Lånekassen) reduserer sammenhengen mellom familiens økonomi og barns muligheter i oppveksten. Likevel er det slik at også i Norge blir flere barn fra lavinntektsfamilier stående utenfor utdanning og arbeidslivet enn barn fra familier med høy inntekt. De sosiale forskjellene i barns læring og utvikling begynner allerede de første leveårene (Rege, 2023). Hvordan kommunene rigger seg for å hindre utenforskap og best bidra til utjevning av sosiale forskjeller og barnefattigdom vil ha betydning for hvordan det går med ungdommene og de unge voksne som blir boende i kommunen på sikt. I en kommune som Frøya, der de gode arbeidsmarkedsmulighetene gjør at mange unge potensielt ønsker å bli i kommunen på lang sikt, kan det å investere i de unge kaste av seg for kommunen selv på sikt – i form av økte skatteinntekter og lavere utbetalinger. Ifølge SSB inntektsstatistikk for 2022 er Frøya den kommunen i Trøndelag der personer i alderen 17-34 år har høyest gjennomsnittlig bruttoinntekt, tett fulgt av kommunene Nærøysund, Hitra, Tydalen og Leka⁹. Ser vi på samlet medianinntekt i alle husholdninger, ligger Frøya på en 13. plass av

⁹ <https://www.ssb.no/statbank/table/05854/tableViewLayout1/>

kommuner i Trøndelag, og rett under medianen for hele Trøndelag fylke (se inntektsstatistikk på kommunenivå fra SSB i vedlegg).

I neste avsnitt gir vi en oppsummering av de siste offentlig publiserte tallene som foreligger på oppvekst- og folkehelse-feltet for Frøya kommune.

2.7.1 Oppvekst- og folkehelseprofiler i Frøya kommune

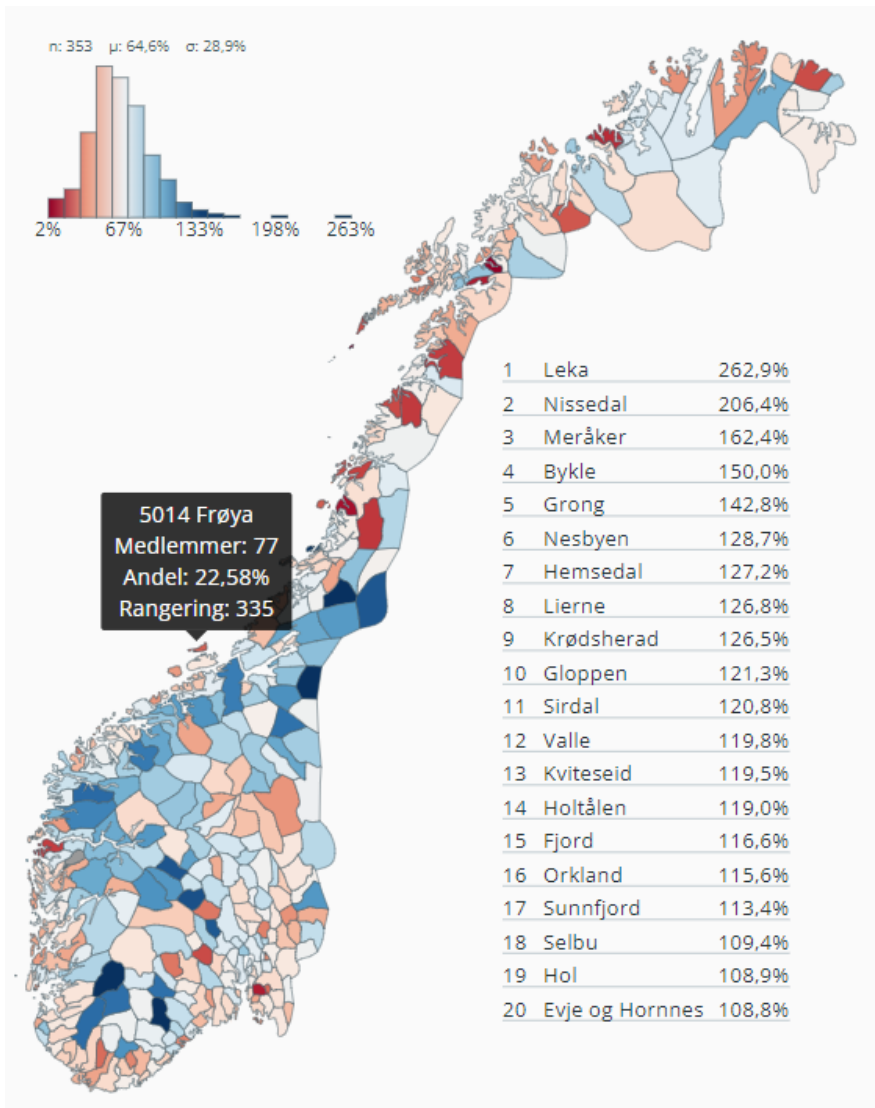
Frøya er en øykommune på Trøndelagskysten som hadde 5391 innbyggere i januar 2023, hvorav ca. en fjerdedel (26 %) var innvandrere (16 % arbeidsinnvandrere), og der over 30 prosent enten er innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre¹⁰. I alderen 0-29 år var det 1930 personer, noe som utgjør 36 prosent av befolkningen. I 2023 var det ca. 550 innvandrere fra Litauen og 264 fra Polen, som utgjorde de to landene der flest innvandrere kom fra. Deretter fulgte Ukraina, Eritrea, Sverige, Tyskland og Syria.

Frøya hadde høyere utgifter til forebygging, helsestasjon og skolehelsetjeneste per innbygger (0-17 år) i 2022 enn landsgjennomsnittet (6 613 kr vs. 4042 kr per unge innbygger). Kommunen ligger også høyere enn gjennomsnittet på undersøkelser i barnevernet og antall barn med hjelpetiltak i hjemmet per unge innbygger¹¹. Til tross for det vi oppfatter som et bredt idretts- og kulturtilbud, skårer ikke Frøya spesielt bra når det kommer til aktivitetsandelen (antall aktive i idrett delt på innbyggertall i samme aldergruppe). Norsk idrettsindeks viser at Frøya i 2022 lå som nr. 335 av 356 kommuner i landet for ungdom (23 % aktive), og nr. 327 hvis man ser barn, ungdom og voksne under ett (se figur på neste side). Til sammenlikning lå Hitra på 197. plass med en andel på 58 % blant ungdom. På idrettsanleggsdekning ligger imidlertid Frøya bedre enn Hitra, på en 133. plass i landet. Vi tar forbehold om at vi ikke vet noe om kvaliteten på denne statistikken, og om det kan handle om manglende registrering, at Frøya gjør det såpass dårlig her.

---

¹⁰<https://trondelagital.no/statistikk/innvandring>

¹¹<https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/monitor/barnevern?primary=5014>

Figur 5 Andel ungdom (13-18 år) som var registrert som aktiv i et idrettslag i 2022. Aktivitetsandelen er antall aktive delt på innbyggertall i samme aldersgruppe. Kilde: [Norsk Idrettsindeks](#), Telemarksforskning.

Som del av 0-24-samarbeidet har Folkehelseinstituttet utviklet årlige oppvekstprofiler¹² for kommunene, blant annet ved bruk av data fra Ungdata-undersøkelsene. En del av indikatorene inngår også i de mer omfattende folkehelseprofilene¹³. Oppvekst- og folkehelseprofilen for 2023 i Frøya kommune viste relativt mange negative avvik fra landsgjennomsnittet for de unge innbyggerne, men andelen barn som lever med vedvarende lavinntekt er mindre:

- Andelen barn som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt, er lavere enn i landet som helhet. Vedvarende lav husholdningsinntekt vil si at den gjennomsnittlige inntekten i en treårsperiode er under 60 prosent av median husholdningsinntekt i Norge.
- Andelen barn i familier som har mottatt sosialhjelp minst én gang i løpet av året er høyere enn landsnivået. Barn av sosialhjelpsmottakere antas å være en potensielt utsatt gruppe, både økonomisk og sosialt.

¹² <https://www.fhi.no/op/oppvekstprofiler/>

¹³ <https://www.fhi.no/he/folkehelse/folkehelseprofil/>

- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er svært eller litt fornøyde med lokalmiljøet, er lavere enn landsnivået. Barn og unge bruker lokalmiljøet i større grad og på en annen måte enn voksne. Det var også en lavere andel enn landsgjennomsnittet som følte seg trygge i nærmiljøet.
- Andelen som oppgir at de trives på skolen i 7. trinn er lavere enn landsgjennomsnittet, mens andel som oppgir at de har opplevd mobbing er høyere.
- I Frøya kommune er det flere som ikke fullfører videregående skole enn landsgjennomsnittet.
- Når det gjelder fritid og nærmiljø (tall fra 2021), er det færre enn landsgjennomsnittet som er fornøyde med lokalmiljøet (og særlig treffsteder), færre er med i fritidsorganisasjoner, flere rapporterte at de er ensomme og har vært involvert i regelbrudd.
- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de har høy tilfredshet med livet, er lavere enn landsnivået. Andelen inkluderer de som svarer 8 eller høyere på en skala fra 0-10 der 0 er det verst mulige livet de kan tenke seg og 10 det best mulige.
- Det er også negative avvik fra gjennomsnittet når det gjelder psykiske plager, fornøydhet med egen helse, søvnproblemer, trening, overvekt og fedme, samt inntak av smertestillende medikamenter og alkohol.

Disse resultatene tilsier at det er viktig at Frøya kommune prioriterer oppvekstfeltet og forebyggende helsearbeid i årene som kommer. Under har vi sammenstilt en figur fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets "Barnefattigdom kommunemonitor"¹⁴ som viser tall på indikatorer for barnefattigdom i Frøya kommune i 2021 (siste oppdaterte tidsserie per utgangen av 2023). Sammenliknet med gjennomsnittet for kommunene i Trøndelag fylke var det en lavere andel barn som levde i vedvarende lavinntekt, men relativt sett flere som levde med enslige forsørger og som har mottatt sosialhjelp i løpet av det siste året i Frøya kommune. Vi har også laget figurer for utviklingen over tid (2013-2021), der vi har inkludert noen utvalgte omkringliggende kommuner fra Trøndelag til sammenlikning. Her ser vi hvordan Frøya har hatt en økende tendens til at flere barn lever i husholdninger som har mottatt sosialhjelp de siste årene, og at færre av barna i lavinntektsfamilier i Frøya kommune bor i husholdninger med arbeidsmarkedstilknytning.

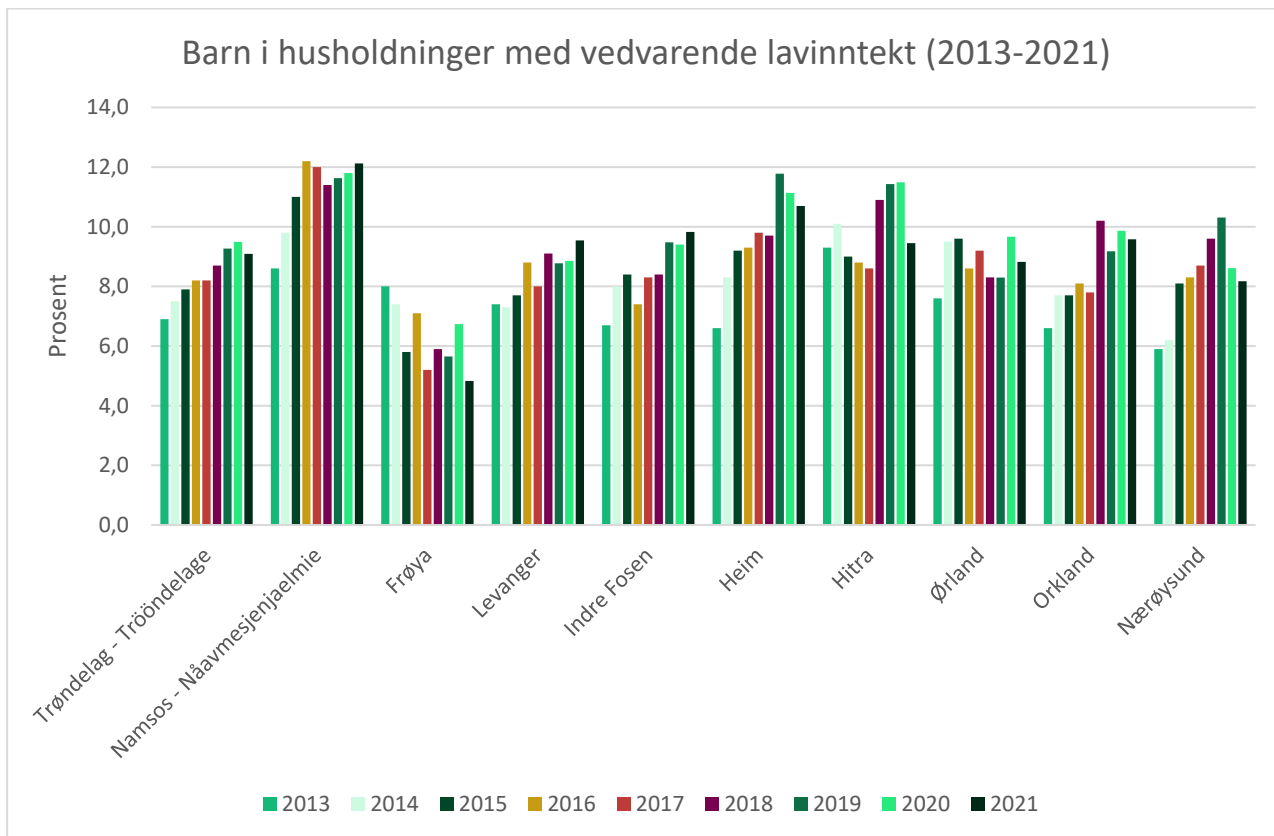
¹⁴ <https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/monitor/barnefattigdom?primary=5014>

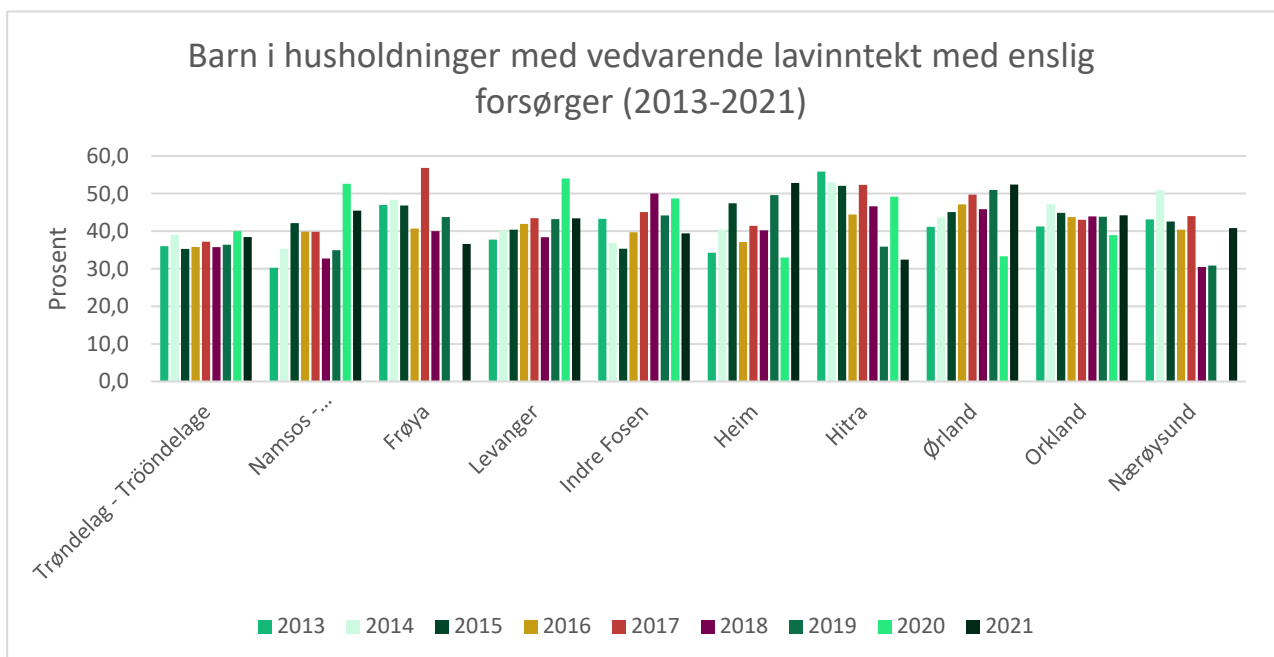
Spredning   Stedets plassering   Verdi for Fylke

Indikator	Verdi for sted	Verdi for Fylke	Grafisk visning
Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt (2021)	4,8 %	9,1 %	
Barn i husholdninger med lavinntekt og lav finansformue, siste år (2021)	5,8 %	7 %	
Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt siste år etter lokale lavinntektsgrenser (2021)	5,2 %	8,5 %	
Indikator	Verdi for sted	Verdi for Fylke	Grafisk visning
Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt med enslig forsørger (2021)	36,6 %	38,4 %	
Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt uten yrkestilknyttede personer (2021)	46,3 %	45,4 %	
Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt som mottar mer enn halvparten av samlet inntekt gjennom offentlige overføringer (2021)	41,5 %	52,7 %	
Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt der hovedforsørger har lav utdanning (2021)	53,7 %	49,5 %	
Indikator	Verdi for sted	Verdi for Fylke	Grafisk visning
Barn i husholdninger med enslig forsørger (2021)	16,7 %	13,1 %	
Barn i husholdninger som har mottatt sosialhjelp i løpet av året (2021)	7,4 %	5,5 %	
Barn i husholdninger uten yrkestilknyttede personer (2021)	4,9 %	6,4 %	
Barn i husholdninger som mottar mer enn halvparten av samlet inntekt gjennom offentlige overføringer (2021)	6,2 %	9,2 %	
Barn i husholdninger der minst én person mottar uføretrygd (2021)	8,8 %	8,8 %	

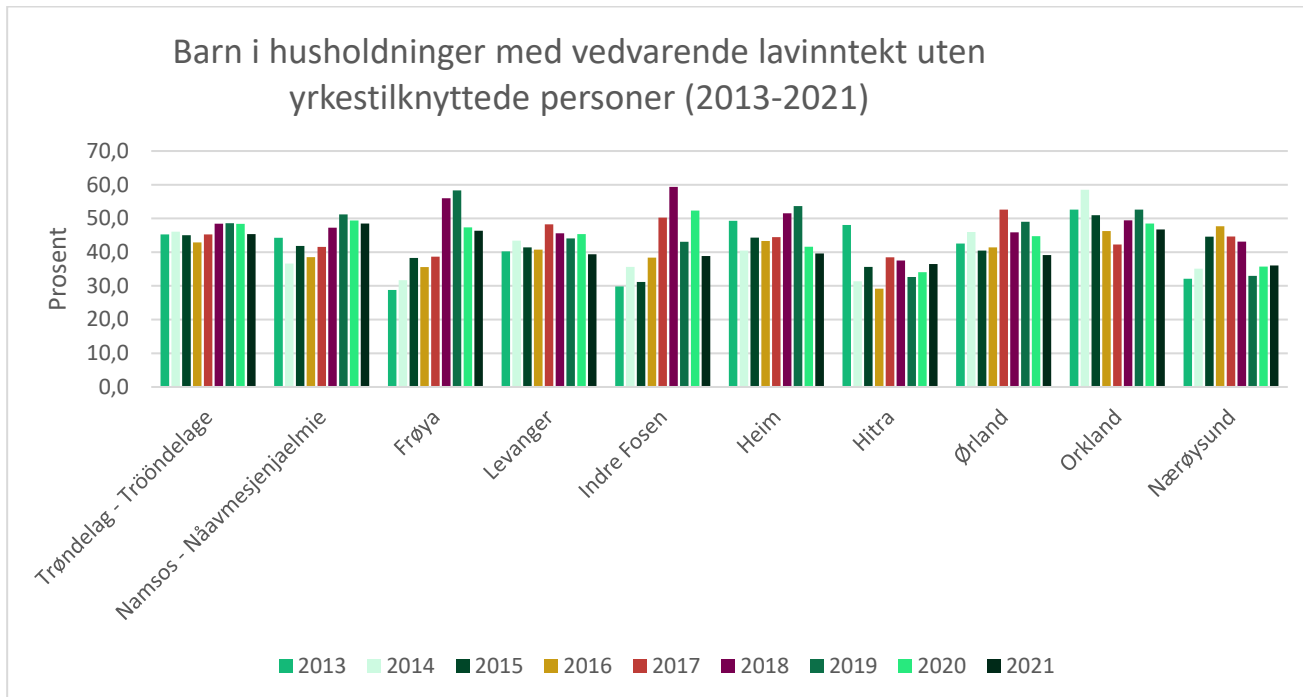
Figur 6 Tall på barnefattigdom for Frøya kommune i 2021. Kilde: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets "Barnefattigdom kommunemonitor".

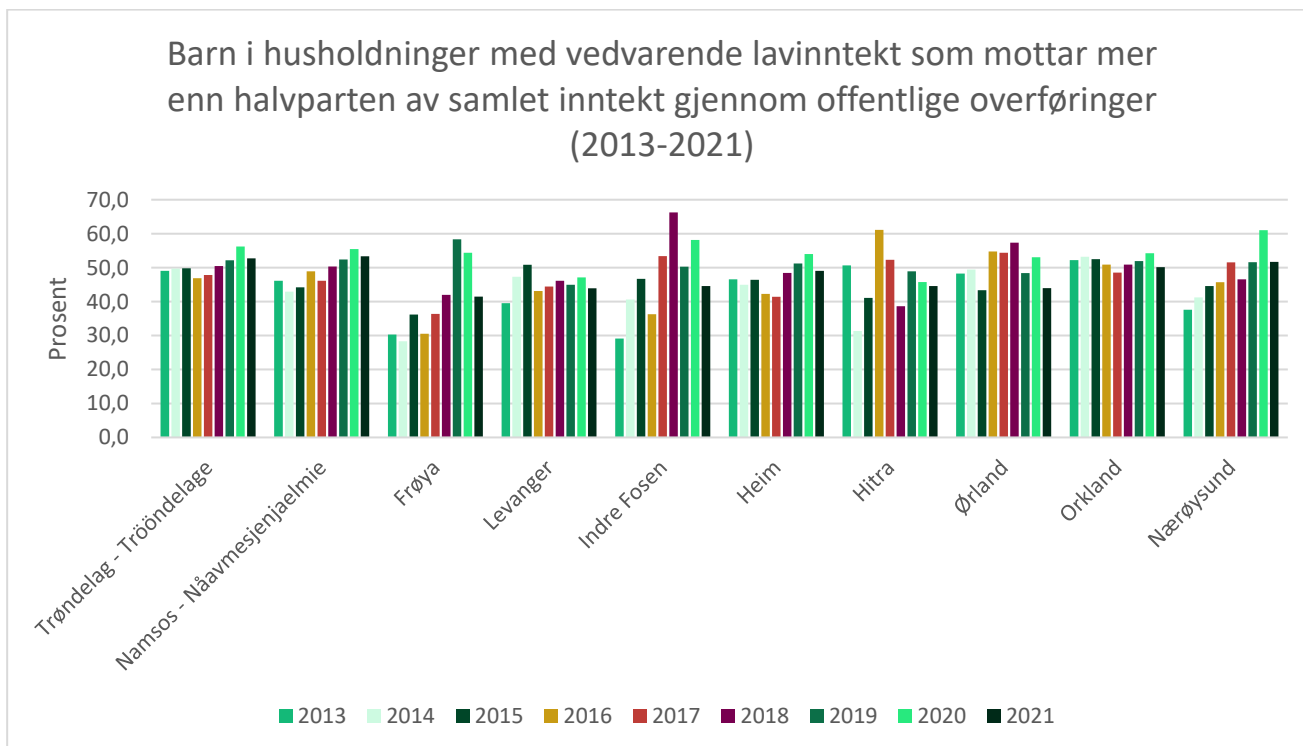
Figur 7 Tall fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets "Barnefattigdom kommunemonitor". Utvalgte kommuner i Trøndelag. Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt (2013-2021). Prosent. Kilde: Bufdir.

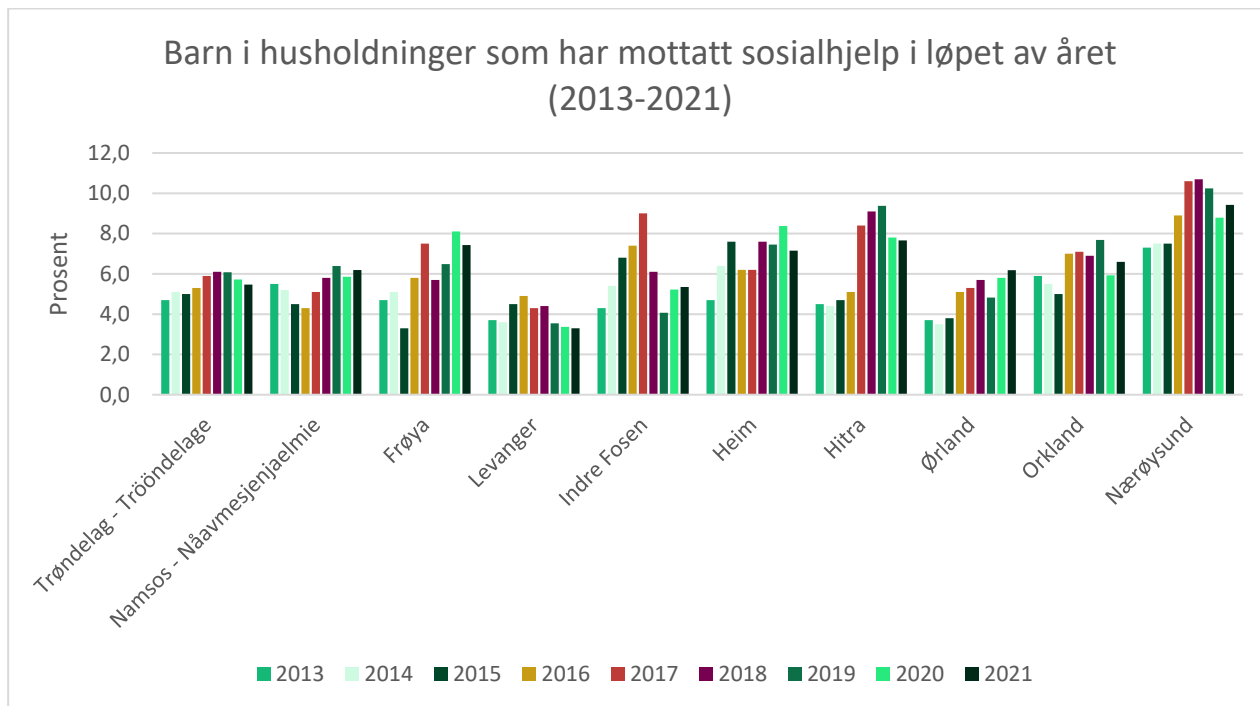
Figur 8 Tall fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets "Barnefattigdom kommunemonitor". Utvalgte kommuner i Trøndelag. Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt med enslig forsørger (2013-2021). Prosent. Kilde: Bufdir.

Figur 9 Tall fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets "Barnefattigdom kommunemonitor". Utvalgte kommuner i Trøndelag. Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt uten yrkestilknyttede personer (2013-2021). Kilde: Bufdir.

Figur 10 Tall fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets "Barnefattigdom kommunemonitor". Utvalgte kommuner i Trøndelag. Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt som mottar mer enn halvparten av samlet inntekt gjennom offentlige overføringer (2013-2021). Prosent. Kilde: Bufdir.

Figur 11 Tall fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets "Barnefattigdom kommunemonitor". Utvalgte kommuner i Trøndelag. Barn i husholdninger som har mottatt sosialhjelp ila. året (2013-2021). Prosent. Kilde: Bufdir.

2.7.2 Satsing på barnehage, helsestasjons- og skolehelsetjeneste, tverrfaglig innsats og familiekoordinatorer

Høsten 2023 leverte en regjeringsoppnevnt ekspertgruppe, ledet av professor Mari Rege, sin rapport om barn i fattige familier¹⁵. Rapporten er et viktig kunnskapsgrunnlag for kommuner som skal jobbe med sosial utjevning og barnefattigdom i årene som kommer. Ekspertgruppen hadde i oppgave å utrede hvilke tiltak som har best effekt og hvordan den offentlige innsatsen bør prioriteres for å i størst mulig grad styrke oppvekstvilkårene for barn i fattige familier på kort sikt, og forebygge at fattigdom går i arv på lengre sikt. Gruppen skulle også vurdere hvilke tiltak som er mest treffsikre for å redusere antall og andel barn som vokser opp i fattige familier, og gi råd om hva som vil være samfunnsøkonomisk effektiv bruk av ressursene på området. Rapportens konklusjoner og anbefalinger er presentert i en egen oppsummering som finnes på nettsiden i fotnote, og innebærer to hovedgrep knyttet til økt og differensiert barnetrygd og ny modell for barnehageopptak. De foreslår også å integrere SFO i en mer helhetlig skoledag for 1.-4. trinn, drive mer systematisk foreldreveiledning fra helsestasjonene, prøve ut ulike modeller for tverrfaglig innsats og bruk av familiekoordinatorer, og prøve ut tiltak gjennom områdesatsinger (Rege, 2023).

2.7.3 Boligsosialt arbeid i Frøya og i Trøndelag

De siste årene har det vært økt oppmerksomhet rundt det boligsosiale arbeidet i kommunene i forbindelse med Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken 2021-2024 (KD, 2023). I 2023 trådte endringer i Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet i kraft, der kommunen plikter å gi individuelt tilpasset bistand til vanskeligstilte på boligmarkedet. Det betyr at kommunen på en helhetlig måte skal vurdere den vanskeligstiltes økonomiske, sosiale og helse- og omsorgsmessige behov før den avgjør bistandsformen¹⁶.

¹⁵ <https://barnfattigefamilier.no/>

¹⁶ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2022-12-20-121>

Frøya kommune har utviklet en egen boligsosial plan for perioden 2023-2026, som oppsummerer den boligsosiale situasjonen i kommunen, status for utleieboliger, tilgjengelige virkemidler både fra kommunen og Husbanken, samt ansvar og roller i det boligsosiale arbeidet¹⁷. Her går det fram at det boligsosiale arbeidet i kommunen har vært fragmentert og lite koordinert tidligere, og at endringer i brukernes behov, der flere trenger oppfølging i bolig og bistand til å mestre og bo, øker behovet for mer formalisert samhandling mellom tjenestene. Å jobbe godt med boligsosialt arbeid og gjeldsproblematikk vil kunne forebygge utenforskap på sikt, og er et argument for å styrke samhandling mellom velferds- og helsetjenestene.

Et konkret eksempel på hvordan enkeltkommuner aktivt kan bidra i kampen mot sosial ulikhet og barnefattigdom er arbeidet som skjer gjennom Husbankens nettverk "Trygge hjem Trøndelag", rettet mot utsatte barnefamilier. Her ønsker de ifølge hjemmesiden å legge til rette for at boligsosiale virkemidler, som for eksempel startlån, sees i sammenheng med innsats og andre tiltak på helse-, arbeids- og velferdsområdet¹⁸. Både NAV Trøndelag, Statsforvalteren og Trøndelag fylkeskommune er med i den toårige satsninga, sammen med kommunene Melhus, Levanger, Verdal, Trondheim, Skaun, Heim, Namsos, Ørland og Midtre Gauldal. I den boligsosiale planen nevnes at denne type virkemidler er tilgjengelig også i Frøya kommune, og en god strategisk bruk av disse midlene vil mest sannsynlig kunne forebygge utenforskap:

Kommunen kan tilby tilskudd der startlån ikke er tilstrekkelig. Barnefamilier og andre i en økonomisk vanskelig situasjon med lav og/eller usikker inntekt kan få tilbud om tilskudd. Personer som står i fare for å boligen gjennom tvangssalg kan også få tilskudd til å refinansiere lånet, slik at de kan beholde boligen sin. Personer med langvarige økonomiske problemer blir prioritert. Størrelsen på tilskuddet gis ut fra en helhetsvurdering av behov og muligheter for støtte fra andre offentlige støtteordninger.

(Boligsosial plan 2023-2026 for Frøya kommune, s. 26).

Det foreligger en (tidlig) evaluering av et liknende tiltak som "Trygge hjem", nemlig Husbankens "Barna først"-satsing. Evalueringen viste at bosituasjonen stabiliseres for barnefamiliene som fikk tilskudd, og man mente fra kommunenes side å oppleve en økt motivasjon blant de voksne for å komme i arbeid eller kvalifisere seg for dette gjennom utdanning (Holm, 2020). I mange tilfeller ble de månedlige boutgiftene for barnefamiliene redusert, og det oppsto et økt budsjettmessig handlingsrom for kommunen knyttet til potensiell reduksjon i sosialstønad. Videre poengterer forskerne at i mindre kommuner fremstår det kommunale og private leiemarkedet som spesielt begrenset, og her er det et sterkere behov for å komme over i eiemarkedet for å finne en egnet bolig (Holm, 2020).

I kapittel 3 gir vi en kort beskrivelse av datagrunnlag og metode, mens resultater fra analysene av de ulike datamaterialene gis i kapittel 4. I kapittel 5 oppsummerer vi funnene sett i lys av problemstillingene, og kommer med noen anbefalinger for det videre forebyggende arbeidet i Frøya kommune.

---

¹⁷<https://www.froya.kommune.no/f/p1/i8714e627-ed63-4c38-8a06-7235616c2eb9/boligsosial-plan-2023-2026-horingsutkast.pdf>

¹⁸ [Trygge hjem Trøndelag](#)

3 Datagrunnlag og metode

I kapittel 3 presenterer vi hvilke data ForFrøya-prosjektet er basert på, og starter med en gjennomgang av etikk og personvern i prosjektet.

3.1 Etikk og personvern

ForFrøya-prosjektet er vurdert og godkjent av Sikt, som har avtale med SINTEF om å gi råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet er lovlig etter personvernregelverket. Prosjektet innhenter personopplysninger fra tre utvalg:

- Utvalg 1 vil bestå av lokale ungdommer og unge voksne i alderen 16-30 år.
- Utvalg 2 vil bestå av voksne personer over 18 år som jobber i de kommunale tjenestene
- Utvalg 3 vil bestå av ansatte i næringslivet og voksne personer som jobber i frivillige organisasjoner i kommunen.

Ved oppstart av prosjektet opprettet vi et lukket Teams-rom i prosjektet, der kun inviterte deltakere i prosjektgruppen og kontaktpersonene våre i Frøya kommune kunne logge seg inn. Her ble dokumenter og kontaktinformasjon (navn/e-post) til aktuelle informanter utvekslet. Frøya er en relativt liten og transparent kommune, og for å sikre informantene en viss anonymitet, har vi forsøkt å være særlig varsomme i de tilfellene vi har brukt direkte sitater fra intervjuene.

Rettslig grunnlag - Utvalg 1:

Prosjektet vil innhente samtykke fra mindreårige til behandling av personopplysninger. Sikts vurdering er at barn over 15 år kan samtykke selv til behandling av alminnelige personopplysninger, og at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Prosjektet vil innhente samtykke fra mindreårige til behandling av særlige kategorier personopplysninger. Sikts vurdering er at barn over 16 år kan samtykke selv til behandling av særlige kategorier personopplysninger, og at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Rettslig grunnlag - Utvalg 2 og 3

Lovlig grunnlag for behandlingen av personopplysninger vil være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a).

3.2 Eksisterende data fra Frøya kommune

Som beskrevet innledningsvis ble det avholdt en workshop i oktober 2021 i regi av Frøya kommune med ca. 70 unge deltakere i alderen 17-30 år på Klubben grendehus. De ble stilt tre overordnede spørsmål som ungdommene skulle reflektere over i grupper:

1. a) Hva vil du si er utfordrende med å være ung voksen på Frøya?
1. b) Hva vil du si er positivt med å være ung voksen på Frøya?
2. Hvordan kan vi som samfunn jobbe sammen for å bedre de utfordringene dere har beskrevet?

Arrangørene oppsummerte funnene i tabeller etterpå, som SINTEF har fått tilgang til. Vi har sammenfattet disse under de tema som kommunen hadde identifisert i sitt etterarbeid med materialet, og bruker informasjonen som del av datagrunnlaget i prosjektet.

3.3 Dokument- og litteratursøk

3.3.1 Dokumentgjennomgang av tilsendt materiale fra Frøya

Gjennom prosjektperioden har våre kontaktpersoner i Frøya kommune oversendt flere dokumenter som vi har brukt som bakgrunnsmateriale i ForFrøya-prosjektet. Vi fikk blant annet tilgang til oppsummeringsnotater etter workshopen (se beskrivelse over) og møter med unge voksne i Frøya kommune, som vi bruker som del av datagrunnlaget i rapporten. Et annet sentralt dokument er en evalueringsrapport av bruk av ICDP rettet mot foreldre i ungdomsskolen (Singstad et al., 2020). Videre fikk vi også tilsendt Budsjett- og økonomiplan 2023-2026, oversikter over programinnhold i Flyt- og Tankevirus-programmene, lenker til dokumentasjon på arbeidet med ØYA-prosjektet og arbeidet med Program for folkehelsearbeid. Vi oppfordret også kommunen til å lage en presentasjon for oss av det samlede kommunale tilbudet og samarbeidsaktører av relevans for målgruppen til Forebyggende team.

3.3.2 Tematisk søk i norske vitenskapelige tidsskrift og rapporter

Det ligger utenfor rammene til ForFrøya-prosjektet å gjennomføre en omfattende systematisk litteraturgjennomgang. Det er imidlertid gjort tematiske søk på norsk etter forskningslitteratur i søkedatabasen Idunn, Google Scholar og hos relevante forskningsmiljø ved universiteter og instituttsektoren som vi vet publiserer rapporter og artikler på tema som folkehelse, utenforskap og velferd (f.eks. FHI, Fafo, Telemarksforskning, Nordlandsforskning, SINTEF m.fl.). Vi har brukt kombinasjoner av søkeord som "Folkehelse*", "Psykisk helse", "Utenforskap", "Forebygging", "Selvmordsforebygging", "Samhandling" m.fl. i søkene. Det gis ikke en egen oppsummering av funn fra søkene, men artikler og rapporter refereres til underveis i rapporten. I tillegg har vi inkludert offentlige utredninger, strategier og veiledere på helse- og velferdssfeltet der det er relevant.

3.4 Intervju og dialog med unge innbyggere, ansatte, ledere og næringsliv i Frøya kommune

Vi har intervjuet både ungdom/unge voksne på Frøya, ansatte og ledere i Frøya kommune, og ansatte og HR-personell hos en stor aktør i næringslivet i Frøya kommune, totalt 42 informanter (se tabell 1). I tillegg har vi hatt flere dialog- og prosjektmøter med sentrale ansatte og ledere som har vært tett på Forebyggende team i prosjektperioden. Vi fikk god hjelp til rekruttering av alle informantene fra to ansatte i Frøya kommune som er tilknyttet ForFrøya-prosjektet. Intervjuene som ikke er merket med at de ble gjort digitalt via Teams, ble gjennomført fysisk på Frøya av to forskere. Den ene forskeren ledet intervjuet, og den andre skrev notater underveis. Vedrørende deltakende observasjon ved Ungdomsbasen skjedde dette spontant og var ikke planlagt i programmet. Vi fikk en invitasjon om å bli med dit på ettermiddagstid. Vi tok ingen lydopptak, og brukte ikke intervjuguider el.l. i samtaler med voksne og ungdommer her. Intervjuene er ikke fulltranskribert, men de mest sentrale intervjuene er gjennomlyttet i ettertid og skrevet utførlige notater fra, der også gode sitater ble skrevet ned ordrett. Intervjuene ble samlet i en Excelfil, og det ble skrevet oppsummering av hvert intervju. Intervjuene ble analysert tematisk, der de viktigste temaene som kom opp redegjøres for i egne delkapitler i resultatdelen.

Vi laget separate intervjuguider til hhv. ungdom, ansatte i kommunale tjenester og ansatte i privat sektor (se vedlegg til rapporten). Intervjuene hadde tre tematiske bolker:

1. I første del spurte vi om erfaringer med å vokse opp i, og bo/leve i Frøya kommune, og hva informantene mener er spesielt for Frøya-samfunnet som kan ha betydning for hvordan det oppleves å bo og leve her.
2. Videre spurte vi om erfaringer med tjenestene som finnes i Frøya kommune (alt fra skole- og utdanning til helse- og velferdstjenester).

3. Mot slutten av intervjuet ønsket vi å snakke om hvilke tilbud og tjenester de opplever det er behov for, og hvordan disse bør innrettes best mulig for å treffe befolkningen.

Tabell 1 Oversikt over intervju type, antall informanter per intervju og aktører som ble intervjuet. Storparten av intervjuene ble gjennomført i juni, juli og september 2023.

Type intervju	Antall informanter	Aktør/rolle
Fokusgruppe	2	Ansatte i Avd. psykisk helse
Fokusgruppe	2	Frøya ungdomsråd
Fokusgruppe	5	Elever ved Guri Kunna videregående skole
Individuelt	1	Avdelingsleder for Avd. psykisk helse
Individuelt	1	Forebyggende team
Fokusgruppe	2	HR-avdelingen i Frøya kommune
Fokusgruppe	3	Kommuneoverlege, Kommunalsjef helse, Kommunalsjef oppvekst.
Fokusgruppe	4	HR-avdelingen hos stor næringslivsaktør (blå næring)
Fokusgruppe	2	Ansatte hos stor næringslivsaktør (blå næring)
Deltakende observasjon	2	Ungdomsbasen, samtaler (ikke lydopptak) med to ansatte + observasjon av >15 ungdommer
Individuelt, Teams	1	NAV Frøya - ungdomsteamet
Fokusgruppe, Teams	3	Virksomhetsleder kultur, ungdomsbase-koordinator og frivillighetssentral
Fokusgruppe, Teams	2	Flyktningetjenesten og voksenopplæringen
Fokusgruppe, Teams	2	Helsestasjon og helsestasjon for ungdom
Fokusgruppe, Teams	2	SLT-koordinator og kommunens politikontakt
Fokusgruppe, Teams	2	Averøya kommune - Psykisk helse- og rusavdeling
Dialogmøte, Teams	4	Ledere innen Helse og mestring, Rus/psykisk helse, kommuneoverlege
Telefonintervju/samtale	1	Lier kommune, leder - vedr. lavterskeltilbud rettet mot unge
Telefonintervju/samtale	1	Nordland fylkeskommune
Antall informanter totalt	42	

I tillegg til intervjuene har vi hatt en tett dialog med sentrale ansatte i Frøya kommune som har gitt innspill på utkast til denne rapporten, og derigjennom kommet med kommentarer og nye innspill. Disse innspillene er også forsøkt integrert i rapporten, der det har vært naturlig.

3.5 Praksiseksempler fra andre kommuner

Forskerne har initiert intervju med flere kommuner og fylkeskommuner som har profilert seg som gode på forebygging blant ungdom og unge voksne, f.eks. på [NAPHA.no](https://napha.no) som skriver om psykisk helsearbeid rettet mot voksne, og på sunnekommuner.no som presenterer mange ulike kommuners folkehelsearbeid. Tidlig i prosjektperioden intervjuet vi ansatte i [Averøya kommunes psykisk helse- og rusavdeling](#)¹⁹, og der ansatte i Frøya kommune deltok i intervjuet. Vi har også hatt kontakt med et tilbud rettet mot unge i [Lier kommune](#)²⁰ som vi har forsket på tidligere (Melby et al., 2017), for å høre hvordan det har gått seks år senere. Videre har vi hatt samtaler med folkehelsekoordinator i Nordland fylkeskommune om hvordan det jobbes med denne tematikken i Nordland – der man blant annet har egen handlingsplan for [Ung inkludering](#). I tillegg har vi søkt etter gode eksempler fra kommuner som omtales i rapporter og på nettsider om helsefremmende og forebyggende arbeid blant unge. Disse intervjuene analyseres ikke på samme måte som tjenesteintervjuene, men vi trekker inn eksempler og bruker informasjonen vi fikk her som del av kunnskapsgrunnlaget vårt.

---

¹⁹ <https://napha.no/content/26270/averoy-kommune-satser-pa-forebyggende-arbeid-og-erfaringskonsulenten-er-sentral>

²⁰ <https://napha.no/content/21317/hjelper-ungdom-for-problemene-vokser-seg-store>

4 Resultater fra analysene

I dette kapitlet presenteres resultatene fra analyser av de ulike datakildene vi har hatt i ForFrøya-prosjektet. Vi presenterer tjenester og tilbud som har unge/unge voksne som målgruppe, en oppsummering av resultater fra workshopen avholdt i 2021, samt resultater fra analysene av intervjumaterialet vi har samlet i ForFrøya-prosjektet. Vi trekker inn referanser til kunnskapsgrunnlaget i kapittel 2 underveis.

4.1 Tjenester og tilbud rettet mot unge og unge voksne i Frøya kommune

Frøya kommune hadde i 2023 en rekke tilbud, tjenester og aktører som retter seg mot unge innbyggere, og som kan være aktuelle arenaer for folkehelsearbeid. Havbruksnæringen bidrar til at kommunen har høye skatteinntekter og tilgang til ekstra fondsmidler som går til forebyggende arbeid, kultur- og idrettstiltak. ØYA-fondet (beskrevet i kapittel 1), som bl.a. finansierer de to første årene av Forebyggende team, er eksempel på et slikt fond. For 2023 ble det også avsatt kr. 300 000,- til et eget ungdomsfond²¹ (målgruppe 13-25 år) fra kommunens disponering av havbruksfondet. I utlysningen heter det at formålet med ordningen er å initiere og støtte opp under kultur- og aktivitetstilbud i kommunen med et særlig fokus på aktivitet til ungdom. Ungdomsfondet skal gi mulighet til å iverksette tilbud/tiltak etter behov ungdommen selv mener de har, og som de selv mener vil bidra til å fremme inkludering og motvirker utenforskap. Ungdomsfondet skal bidra til å stimulere til at ungdom i Frøya kommune blir gitt muligheter til å sette i gang med nye prosjekter og aktiviteter - av, med og for barn og unge. Fondsstyret som gir tilsagn på søknader består av to representanter fra Frøya ungdomsråd, én politiker og én representant fra virksomhet kultur og idrett.

I tjenestebeskrivelsene under har vi brukt egne intervju med tjenestene, Frøya kommunes nettsider, og fått hjelp fra de ansatte i Forebyggende team til å peke på de tjenestene og aktørene de samarbeider mest med. Vi starter med en beskrivelse av Forebyggende team.

4.1.1 Forebyggende team (16-30 år)

Forebyggende team har målgruppe ungdom og unge voksne i alderen 16-30 år, og skal utforske nye arbeidsmetoder som gjør at kommunen møter målgruppens ønske om mer fokus på psykisk helse og forebygging, kulturendring med tanke på press og holdninger til hverandre, samt synlighet, fleksibilitet og tilgjengelighet. Teamet hadde opprinnelig to rådgivere, hvorav den ene var nyutdannet med master i Helsefremmende arbeid og helsepsykologi, og den andre hadde bakgrunn som barnehagelærer. Fra og med høsten 2023 sluttet personen med barnehagelærerutdanning i teamet. Teamet har vært organisert under Psykisk helse i prosjektperioden, og har samarbeidet tett med andre tilbud i kommunen som jobber med målgruppen, særlig med ungdomskontakten om gjennomføring av fritidsprogrammet Flyt (beskrevet under).

Som beskrevet på [nettsidene](#), ble teamet i utgangspunktet etablert for en prosjektperiode på to år, og det er et uttalt mål at de skal prøve ut nye arbeidsmåter, og nye typer arrangementer, samt sørge for mer tilgjengelig informasjon om allerede etablerte tilbud. Brukermedvirkning fra de unge selv står sentralt. I 2023 har Forebyggende team vært i kontakt med Mental helse som har ansvar for det selvmordsforebyggende programmet [YAM](#), og utreder mulighetene for å teste dette ut på skoler på Frøya.

Dette er en oversikt over noen tilbud/tiltak/aktiviteter som gjelder målgruppa unge/unge voksne i Frøya kommune. Forebyggende team har hatt samarbeid med flertallet av disse aktørene.

²¹ <https://www.froya.kommune.no/aktuelt/utlysning-froya-ungdomsfond.12693.aspx>

Oversikt over tilbud/tiltak/aktiviteter

- FLYT
- Tankevirus
- Ungdomsbase
- FrYAN
- Bli-kjent-gruppa
- Hybelkrok
- Quiz
- Skravvel, strikk og bingo
- Idrett
- Helsestasjon for ungdom (HFU)
- Oppfølgingstjenesten – døgnåpen telefon
- Ungdomsskole: LINK til livet (Livsmestring i norsk skole)
- Videregående: de tverrfaglige temaene i skolen

Flyt, Tankevirus og LINK

I Forebyggende team har de blant annet vært sterkt involvert i driften av de to programmene [Flyt](#) (siden høst 2022, se oppslag i lokalavisa²²) og [Tankevirus](#). Flyt er et program rettet mot ungdom i 10. klasse og arrangeres i samarbeid med Kronprinsparets Fond. Det går over ett år, og består av en ukes sosial aktivitetsleir og ti temakvelder spredt utover året (lokalt tilpasset, i ferier, ettermiddag og helger), der en gruppe på ca. 20 ungdommer gis verktøy til å håndtere ulike situasjoner. Frøya kommune har også på grunn av satsningen på unge voksne fått lov til å gjennomføre FLYT gruppe for ung voksen/lærlinger/videregående skole. På Kronprinsparets Fond sine nettsider²³ er **Flyt** beskrevet slik:

Flyt er for ungdom som vil bruke fritiden til å forberede framtiden. I Flyt får ungdom teste aktiviteter, møte nye folk, spise god mat og lære nyttige ting. Flyt foregår i nærmiljøet og er helt gratis å være med på. Man blir bedre kjent med egne styrker og lærer mer om hvordan man kan skape gode vennskap. Ingen konkurranser, ingen karakterer – bare moro, kunnskap og vennskap.

I Frøya kommune har de skoleåret 2022/2023 valgt å tilby blant annet motorsport og matlaging som aktiviteter. Forskere ved NOVA hos OsloMet holder på med en evaluering av Flyt som går ut 2025²⁴, der de undersøker om programmet bidrar til å styrke deltakerne (Bjørnset & Rogstad, 2019).

Tankevirus omtales på egne nettsider som en "gøyal vri på kognitiv terapi"²⁵ og er en metode basert på normalpsykologi og grunnprinsipper i metakognitiv og kognitiv atferdsterapi med mål om forebygging og tidlig behandling av lette til moderate psykiske plager. Det utdannes lokale kursledere (bl.a. har de ansatte i Forebyggende team og andre ansatte i avd. Rus/Psykisk helse vært på kurs). Helseledet dekket selve opplæringsdagen. Høsten 2023 i Trøndelag står både Frøya, Frosta og Nærøysund kommuner, samt Trøndelag fylkeskommune, Reko Arbeid og karriere og Prima AS oppført som kurstilbydere av mestringskursene i Tankevirus. Hanne H. Brorson har skrevet boken "Tankevirus" (Brorson, 2012), til blandet

²² <https://www.froya.no/nyheter/i/P45JmX/flyt-har-kommet-til-froeya-vi-er-virkelig-imponert>

²³ <https://kronprinsparetsfond.no/flyt>

²⁴ <https://www.oslomet.no/forskning/forskningsprosjekter/evaluering-flyt>

²⁵ <https://tankevirus.no/>

Tankevirus-appen (som per august 2023 ikke lenger tilbys pga. mangel på offentlig finansiering). Utviklernes egne resultater fra spørreundersøkelser gjennomført i appen, viser at sju av ti personer som har fylt ut skjema over tid rapporterer bedring (reduert angst/depresjon, færre somatiske plager, bedre livskvalitet). [LINK](#) (Livsmestring i norske klasserom) er et annet forebyggende program og undervisningsopplegg som har vært kjørt på ungdomsskolen på Frøya, og som enkelte elever på videregående skole uttalte at de savnet. LINK ble utviklet for å sette mer fokus på psykisk helse og livsmestring i skolen, og handler nettopp om forebyggende psykisk helsearbeid, folkehelse og livsmestring. Målene med LINK er ifølge programnetsiden:

- Å bidra til å styrke den enkeltes selvbilde
- Å bidra til opplevelse av tilhørighet
- Å gi trening i konstruktive mestringsstrategier

Det finnes en [egen veileder](#) til lærere som skal ta i bruk LINK som læringsverktøy.

Andre arrangementer

Noen av de første arrangementene i regi av Forebyggende team (i samarbeid med ungdomskontakten i kommunen og andre ansatte/ildsjeler), var flere gratisarrangementer i romjula 2022. Det var gratis kino både 3. og 5. juledag (målgruppe 13-20 år, 20 plasser per dag), og gratis konsert for alle (målgruppe 0-100 år) 4. juledag. 6. juledag var det også et arrangement i Frøya-hallen med pizza, kino i amfiet, turneringer osv. Våren 2023 ble det arrangert taco-middager for russen ved Guri Kunna Vgs. i regi av Forebyggende team, ungdomskontakten, ungdomsbasen og begge frivillighetscentralene på Hitra og Frøya. Arrangementene har vært omtalt i lokalavisa²⁶. For høsten 2023 var følgende arrangementer planlagt:

- Spenningsfulle aktiviteter i høstferien for 10.trinn til 19 år
- Inkluderende russetid
- Selvforsvarskurs for minoritetsjenter (foreløpig ikke gjennomført per februar 2024 grunnet finansiering)
- Sosialt dagtilbud for 16-30 år i samarbeid med ungdomsteamet i NAV (per februar 2024 jobbes det med å få etablert dette)
- Samarbeid med Salmar om foredrag av Nidaros Hockey
- Kommunen arrangerte VIVAT-kurs i selvmordsforebygging der personer fra 18 år og oppover høsten 2023

4.1.2 Ungdomskontakten

Ungdomskontakten er ansatt i Psykisk helse, og skal ha fokus på forebyggende (oppøkende) psykososialt arbeid blant barn og unge. I følge [nettsidene](#) jobber ungdomskontakten forebyggende ut på arenaer der ungdom befinner seg. Målgruppen er ungdom på ungdomsskole og videregående med behov for en trygg voksen til å drøfte små og store gleder, bekymringer og hendelser med. Våren 2024 har ungdomskontakten en fast dag på ungdomsskolen (tirsdager), videregående skole (torsdager), og kan treffes på Ungdomsbasen hver mandag. Man kan ta kontakt for en fast avtale, eller ta direkte kontakt dersom man har noe man spontant ønsker å snakke med henne om. I tillegg deltar hun som leder i mestringsprogrammet FLYT for kommunens 10. trinn. Ungdomskontakten samarbeider tett med skolene, skolehelsetjenesten, og kultur. I stillingsbeskrivelsen ligger det at arbeid på ettermiddag/kveld og i helger må påberegnes. Ungdomskontakten samarbeider tett med Forebyggende team.

²⁶ <https://www.froya.no/nyheter/i/ve6eAl/skaper-masse-aktivitet-for-unge-i-romjula>

<https://www.hitra-froya.no/nyheter/i/76Q8WB/100-russ-og-andre-ungdommer-moette-opp-paa-tacomiddag>

I en tidligere stillingsutlysning til ungdomskontakt ble følgende hovedoppgaver beskrevet:

- Være pådriver for, og legge til rette for å etablere gode møteplasser for ungdom.
- Være i dialog med ulike ungdomsmiljøer i kommunen, etablere kontakt med utsatte grupper.
- Kartlegge risikomiljøer i kommunen.
- Bidra til å skape gode oppvekstforhold for ungdom.
- Samarbeide tverrfaglig med både interne og eksterne instanser.
- Veiledning og motivasjonsarbeid.
- Jobbe i forebyggende team og være med å utvikle og drifte tiltak rettet mot målgruppen
- Ha tett samarbeid med FoU-miljø.
- Ha samarbeid med næringsliv.
- Være FLYT-leder (kronprinsparets fond).
- Informasjon og opplysningsarbeid i samarbeid med skole og andre tjenester i kommunen.
- Medansvar for rapportering.
- Oppsøkende arbeid.

4.1.3 Helsestasjon for ungdom (13-23 år)

På helsestasjon for ungdom kan unge mellom 13-23 år få avtale hos helsesykepleier/jordmor eller lege. De formidler også avtaler til andre tjenester i kommunen som fysioterapeut, ergoterapeut, barnevern og psykisk helse. I beskrivelsen på nettsidene til Frøya kommune går det fram at ungdommene kan komme med store eller små bekymringer, og at de ansatte blant annet kan bidra med:

- Råd og veiledning om prevensjon, nødprevensjon, seksualitet, graviditet, abort, seksuelt overførbare sykdommer, psykiske og fysiske vansker / plager m.m.
- Testing for graviditet og seksuelt overførbare sykdommer
- Samtale om personlige problemer, rusmidler, overgrep, spiseforstyrrelser m.m og gjennom samarbeid med den enkelte finne fram til gode løsninger.
- Informasjon og henvisning til annen hjelpetjeneste lokalt eller i spesialisthelsetjenesten.
- Tilbud om undervisning / veiledning i grupper.
- Vaksine mot smittsom hjernehinnebetennelse for ungdom i alderen 16 til 19 år.

Den av helsestasjonsmedarbeiderne som jobber mest med ungdom har tverrfaglige møter, blant annet med ungdomskontakt, forebyggende team, og sosiallærer, i enkeltsaker ved ungdomsskolen og den videregående skolen.

4.1.4 Frøya ungdomsbase

Ungdomsbasen har målgruppe ungdom fra 8.trinn (13 år) til 18 år (men brukes mest av elever på ungdomsskolen), og er et gratis og rusfritt fritidstilbud. Det serveres gratis mat alle åpningsdager. Åpent mandag og onsdag 15.00-19.00, og én fredag i måneden kl. 17:00-21:00. Kan arrangere Halloween-party, juleball, Valentinesday, sommerfester osv. Åpningstidene følger skoleruta.

Figur 12 Bilder fra deltakende observasjon ved Frøya Ungdomsbasen, juni 2023. Pizza, frukt og hårstyling på menyen. Foto: SINTEF.

4.1.5 Kommunepsykolog og psykisk helsearbeid

I 2022 ansatte Frøya kommune sin første kommunepsykolog. Dette har siden 1. januar 2020 vært en lovpålagt tjeneste som del av kommunens tjenestetilbud (jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2). Kommunene har anledning til å selv definere hvordan de ønsker å benytte psykologkompetansen. For å forme stillingen i tråd med lokale utfordringer, behov og muligheter brukte psykologen den første tiden i stillingen til å besøke alle tjenester rundt barn og unge. Kommunepsykologstillingen på Frøya har i dag en tredeling av fokusområder innen (1) samfunnspsykologiske oppgaver (tjenesteutvikling, helsefremming og forebygging på universelt nivå), (2) veiledning, fagstøtte og undervisning til andre tjenesteutøvere, og (3) allmenpsykologiske oppgaver med direkteoppfølging av barn, ungdom og familier. Psykologen deltar fast i samarbeidsmøter på skolen og tiltaksteam for helsestasjon og PPT

Kommunepsykologstillingen er organisert under virksomhetsleder for familie og helse, og psykologen vurderer dette som et godt utgangspunkt for å kunne bistå i vurderinger og oppfølging som omhandler psykisk helse ved både helsestasjon/skolehelsetjeneste, psykisk helsetjeneste, PPT-tjeneste, barneverntjeneste, flykningstjeneste og legekantor. I løpet av 2023 har kommunepsykolog, sammen med flere ansatte på virksomheten, igangsatt et arbeid med å samordne kompetansen på psykisk helseoppfølging i kommunen, og etablere en egen psykisk helsetjeneste for barn, unge og familier i tråd med ny nasjonal [veileder for psykisk helsearbeid for barn og unge](#). Det arbeides også med å etablere en ny samarbeidsstruktur med spesialisthelsetjenesten for å sikre at barn og familier opplever god flyt og helhet når de mottar psykisk helsehjelp.

I intervjuet med kommunepsykologen intervjuet vi også en vernepleier som har jobbet mange år i kommunen, i ulike faggrupper knyttet til psykisk helse og rus. I intervjuet snakket vi om hvordan man opplever at oppvekstmiljøet på Frøya har endret seg (særlig gjaldt dette økt rusbruk og tidligere debut med alkohol blant ungdom). Representant fra kommunal psykisk helsetjeneste har vært i kontakt med både politi og Barnehuset. Det har vært foreslått samarbeidsmøter mellom psykisk helsetjeneste, skole og politi. Disse samarbeidsmøtene har imidlertid ikke blitt realisert foreløpig. Det var også en diskusjon om økonomisk press og arbeidsmuligheter, samt behovet for (enda) mer mangfold i kommunen. utfordringer knyttet til språk og integrering blant innvandrere var også tema i intervjuet.

Når det gjelder tjenestene for barn og unge på Frøya, mente informantene at det er behov for mer fokus på helsestasjonsarbeid og bedre koordinering av tjenestene. Forebyggende arbeid i tjenestene har blitt mye

diskutert, og da særlig behov for lavterskeltilbud for unge voksne og eldre. Begge informantene var enige om at det med fordel kan ryddes opp i tilbudene for ulike aldersgrupper i kommunen, og at manglende koordinering og samhandling mellom tjenestene er en utfordring her, som i andre kommuner. Det ønskes mer strukturert og formelt samarbeid mellom tjenestene. De understreket også betydningen av å ta samtaler sammen med tjenestene i stedet for å basere samarbeidet bare på papir og henvisninger. De trakk også fram fordelene ved at det er korte avstander mellom tjenestene og at de kjenner hverandre godt, f.eks. at en lærer eller ansatt på ungdomsbasen blir med og følger en ungdom til psykisk helsetjeneste ved behov, for å skape gode/trygge overganger.

4.1.6 NAVs ungdomsteam og den nye ungdomsgarantien (16-30 år)

NAV på Frøya og Hitra er fordelt på to kontor med rundt 17 ansatte. To av de ansatte i NAV på Frøya jobber i et eget ungdomsteam rettet mot ungdommer og unge voksne som står utenfor jobb- eller skoletilbud. De samarbeider bl.a. med opplæringskontoret og oppfølgingstjenesten i fylkeskommunen og helsetjenestene. Dette startet som to prosjektstillinger fordi de så store behov i den yngste målgruppa, særlig knyttet til helse. Den nye ungdomsgarantien kommer til å stå sentralt i dette arbeidet i årene som kommer. De har hittil jobbet fra 17 år opp, etter ungdomsgarantien blir det fra 16 år.

1. juli 2023 ble det innført en ny, forskriftsfestet, ungdomsgaranti i NAV²⁷. Ifølge NAVs nettsider skal den sikre god og tett oppfølging av unge mellom 16 og 30 år som trenger hjelp til å fullføre utdanning og komme i arbeid. Garantien er en oppfølgingsgaranti, der alle i målgruppen skal få rask hjelp og tett oppfølging så lenge det er nødvendig. Alle unge i målgruppen skal få tilbud om en fast kontaktperson i NAV, som skal gi regelmessig oppfølging og blant annet tilby veiledning om utdanningsmuligheter og muligheter i arbeidsmarkedet ved behov.

Per sommeren 2023 fulgte teamet opp 42 ungdommer, hvorav 33 fikk behandling i DPS. Typisk problematikk har vært personlighetsforstyrrelser, utviklingsforstyrrelser, spiseforstyrrelser og ADHD, og generelt mye psykisk helseproblematikk. Inntrykket til informanten fra ungdomsteamet er at det er mer psykisk helseproblematikk på Frøya enn på Hitra. Samarbeider også med DPS'en, og sier de kunne hatt en fast dag på Orkanger fordi behovet er så stort. De starter ikke arbeidsrettet oppfølging av disse før de har avklart det med DPS'et. Noen har tiltak via IPS på Orkanger. Ungdomsteamet har også nært samarbeid med psykisk helsearbeid i kommunen, forvaltningskontor og boligkontor. De mener de ser en økning i ungdom fra mer velstående hjem, der det før var de med mindre ressurser og foreldre som ikke var i stand til å følge opp. Teamet forventer at det blir mer rusrelatert problematikk framover, gitt tilgangen på narkotika og endrede holdninger her, og de forventer også økning i ME og utmattelse etter Covid-19. Ungdomsteamet har vært i dialog med Forebyggende team om å etablere et treffsted for unge som er utenfor skole og arbeidsliv, og har drodlet om bruk av ungdomsbasen på dagtid, og kanskje også inn på ungdomsskolen. De har et ønske om å ufarliggjøre NAV ved å være mer til stede der de unge er.

De føler de allerede jobber slik ungdomsgarantien tilsier, og har en genuin interesse for å jobbe med ungdommer. De er mye ute på skolene, og merker at de trekkes med inn tidligere og tidligere i sakene, noe de mener er bra. Informanten i ungdomsteamet var også opptatt av å formidle at ikke alle ungdommene/unge føler på noe utenforskap, selv om vi voksne lett definerer dem dit hvis de ikke har jobb. Noen er veldig takknemlig for å ha mange folk inne i "saken" sin.

En tidligere undersøkelse har vist at organisering og spesialisering av oppfølgingstjeneste for unge i NAV har betydning for samarbeid. Veiledere ved kontorer som har organisert ungdomsoppfølgingen i egne team er mest fornøyd, og oppgir å ha mest samarbeid med andre instanser (Strand et al., 2015).

²⁷ <https://www.nav.no/samarbeidspartner/ungdomsgaranti>

4.1.7 Flyktingetjenesten og voksenopplæringen

Flyktingetjenesten og voksenopplæringen i Frøya kommune er samorganisert under virksomhetsområde Helse og mestring. Ifølge [nettsidene](#) er sju ansatte tilknyttet disse tjenestene i 2024. Flyktingetjenesten ved flyktingkonsulentene gjennomfører bosetting, og veileder de nyankomne inn i lokalsamfunnet, mens voksenopplæringen ved programrådgivere tilbyr både introduksjonsordning, og undervisning i norsk og samfunnskunnskap. Frøya samarbeider med Hitra om grunnskoleundervisning av voksne personer. Tjenesten samarbeider tett med NAV om økonomiske ytelser, og veileder flyktingene i elektroniske søknader til NAV. Flere sliter med lese- og skrivevansker, og trenger mye veiledning for å få levert søknader. Det samarbeides også med lokalt næringsliv om f.eks. språkopplæring, som alle som deltar i introduksjonsprogrammet må ha én dag per uke.

Flyktingetjenesten hadde på intervjudtidspunktet lyst ut en 100 % stilling som sykepleier. I intervjuene kom det fram at flere av flyktingfamiliene kunne hatt behov for ansvarsgrupper/oppfølgingsteam fra flere tjenester, eventuelt støttekontakter, men at det er utfordringer med å rekruttere koordinatorene og ha ressurser nok til å etablere slike grupper. Det er særlig utfordrende å få foreldre og barn til å snakke om psykisk helse, og informantene mente at man kunne forsøkt å lage flere korte foredrag fra f.eks. forebyggende tjenester tilpasset målgruppen. Alle flyktingeforeldre må delta på ICDP-kurs i regi av kommunen, og får informasjon om norsk barneoppdragelse. Videre kom det fram at mange av flyktingene frykter barnevernet, og at det hadde vært ønskelig med et mer strukturert og fast opplegg der barnevernet forteller om sine tjenester og hvordan de kan bistå med oppfølging uten at det er snakk om omsorgsovertakelse.

4.1.8 Frøya Barneverntjeneste

Ifølge barneverntjenesten på Frøya sine nettsider skal de sørge for at barn og unge som lever under forhold som kan skade barn og unges helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, samt å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Barnevernet kan avdekke utenforskap og behov for veiledning i familier, og bør inngå som en naturlig samarbeidspartner for forebyggende tjenester i kommunen.

4.1.9 SLT-koordinator og kommunens politikontakt

SLT står for Samordning av Lokale rus- og kriminalitetsforebyggende Tiltak²⁸, og Frøya kommune har vært SLT-kommune de siste ti årene. Ettersom både ungdommene i workshopen og ansatte i tjenestene rapporterte at rus/alkohol/festkultur oppleves som en stor utfordring, var det relevant å intervju SLT-koordinator i kommunen og politikontakten. Intervjuet ble gjennomført i oktober 2023. Fra politiet deltok kommunes politikontakt, som er et bindeledd mellom politi, kommunen, næringslivet og lokalbefolkningen. Politikontakten skal jobbe med holdningsskapende- og kriminalitetsforebyggende arbeid, særlig opp mot barn og unge, og er fast medlem i kommunens politiråd og SLT.

---

²⁸ <https://konfliktraadet.no/slt-modellen/>

Figur 13 Illustrasjon hentet fra s. 7 i SLT-håndboken.

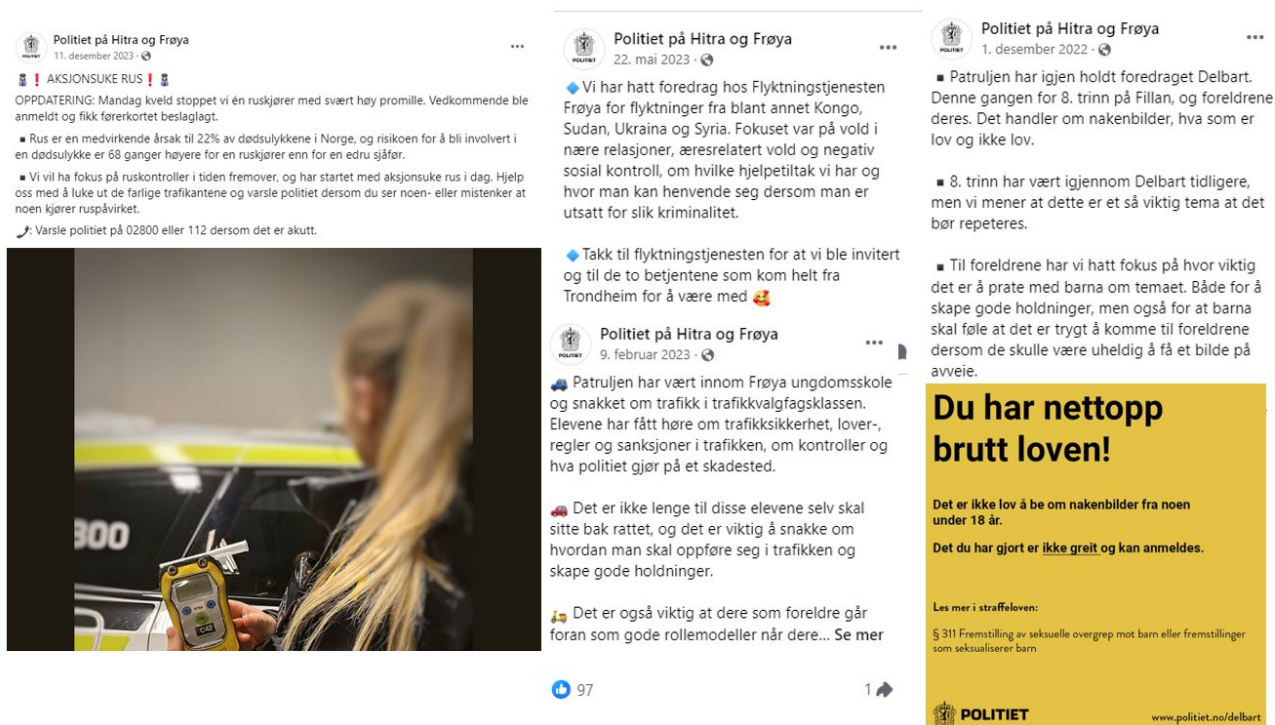
De siste årene har SLT-arbeidet hatt relativt lav prioritet i både kommunen og hos politiet, selv om politiråd har møttes med jevnlig ca. 4 ganger per år, i tillegg til to interkommunale møter med Hitra per år. I kommunen er det p.t. ikke synliggjort noen klar stillingsandel til arbeidet, rollen har ligget i ulike avdelinger over tid og vært preget av turnover. I politiet har rollen vært lagt til avsnitsleder. Fra 2022/2023 har SLT-koordinatorrollen blitt lagt til prosjektleder for 0-24-satsningen, medarbeider i ØYA-satsningen, forankres tett opptil dette prosjektet, og fra høsten 2023 skal politikontakten jobbe heltid som politikontakt i Hitra og Frøya kommuner. Når vedkommende ikke lenger skal jobbe full turnus samtidig med politikontakt-jobben, sier vedkommende at relasjonsbygging og møtevirksomhet med kommunale tjenester – både innen helse, barnevern og oppvekst, vil prioriteres høyere. Det skjer altså en revitalisering av SLT-modell-samarbeidet i 2023 som vil kunne få betydning for det forebyggende holdningsskapende- og kriminalitetsforebyggende arbeidet i årene som kommer. Det er ønske om å forankre SLT- modellen på nytt i toppledelsen/lederforum i kommunen når man nå revitaliserer dette arbeidet. Politirådet i modellen har ifølge informantene fungert greit, men det er fortsatt rom for å jobbe mer med langsiktige strategier. SLT-nettverket teller 15-20 ansattrepresentanter fra frivilligheten, kultur, kirka, politi, helsestasjon, barnevern, NAV, Forebyggende team som også representerer psykisk helse/rus, ungdomskontakten, oppfølgingstjenesten, bedriftskontakt, ungdomsrådet m.fl. SLT-koordinator ønsker på sikt at det involveres flere ungdommer, og kanskje færre voksne, for å få til gode og effektive møter.

Ifølge Konfliktrådets hjemmesider skal SLT-modellen sikre at ressursene i kommunen og politiet blir mer samkjørt og målrettet for å bedre barn og unges oppvekstvilkår. Det finnes en egen håndbok for SLT-koordinatorer (Konfliktrådet, 2021), der det går fram at SLT-modellen skal organiseres gjennom tre nivåer. Det er viktig at alle tre nivåer implementeres, men det kan gjøres lokale tilpasninger ut fra kommunens størrelse, ressurser og samarbeidsforhold. For å styrke samhandling og kjennskap mellom disse tre nivåene ytterligere, anbefales det å arrangere en årlig samling for deltakere på alle nivåer. De tre nivåene sørger for å fordele ansvaret for styring, koordinering og utføring av det forebyggende arbeidet. SLT-koordinatoren skal bidra til god informasjonsflyt på tvers av de tre nivåene.

Den nåværende SLT-koordinatoren i Frøya kommune har lang erfaring med kommunalt folkehelsearbeid, leder 0-24-satsningen og er sentral medarbeider i ØYA, og har vært sterkt involvert i opprettelsen av Forebyggende team. Det samarbeides også med SLT-kontakt i Hitra kommune. Praksiseksempler fra SLT-arbeidet de siste årene er bl.a. arrangering av nettverksmøter for foresatte ved den videregående skolen,

deltakelse på arrangement for avgangselever ved Guri Kunna vgs., initiativ til natteravning²⁹³⁰, og politideltakelse på Ungdomsbasen og på skolene (se illustrasjoner under). Politiet holder Delbart-kurs helt ned på 5. trinn i barneskolen, og besøker også barnehagene som del av det holdningsskapende arbeidet. I intervju med oss var politikontakten opptatt av verdien av å bruke sosiale medier til å jobbe med synlighet:

"Facebooken er viktig med tanke på synlighet (...). Folk ønsker å følge lokalmiljøet - og vi får frem at vi er tilgjengelige og synlige og folk ser hva vi gjør. Folk synes at politiet i dag er mye mer synlig enn for noen år siden, og det har nok med mer kontroller og patruljer å gjøre, men tror det har mye med sosiale medier å gjøre også - når vi er innom en skole, så får jo ikke så mange andre det med seg, men når vi legger det ut på Facebook så ser man at vi også blant annet er på skolebesøk, innom ungdomsbasen eller hos Flyktnings-tjenesten". Fra intervju med politikontakt, Frøya og Hitra kommuner.

Figur 14 Eksempler fra Politiet på Hitra og Frøya sin Facebook-konto med fokus på forebygging, 2022-2023.

²⁹ <https://www.froya.no/nyheter/i/Xbozxr/vil-blaase-liv-i-natteravnene-paa-froeya>

³⁰ <https://froya.frivilligsentral.no/nyhet?natteravnene-froya&Id=37303>

Politiet på Hitra og Frøya
14 April · 🌐

🌟 Vi har deltatt på forebyggende dag for årets avgangselever på Hitra og Frøya sammen med Trygg trafikk, helsesykepeier og NOK Trondheim. Det har vært fokus på å ta gode valg både i trafikken, i russetiden og på andre arenaer.

🌟 NOK Trondheim snakket om et svært viktig tema; seksuelle overgrep. NOK er et tverrfaglig, gratis og lavterskel hjelpetilbud til utsatte for seksuelle overgrep og deres pårørende. Det er plassert i Trondheim, men er også et tilbud for oss i øyregionen.

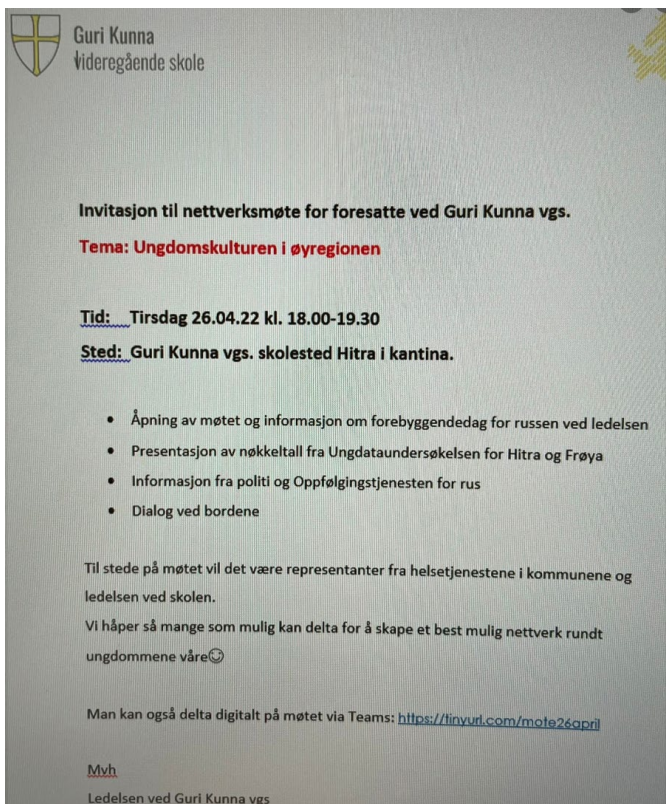

Figur 15 Eksempler fra Politiet på Hitra og Frøya sin Facebook-konto med fokus på forebygging. April og mai 2023.

Politiet på Hitra og Frøya
3 May · 🌐

🌟 Patruljen har vært på **Frøya Ungdomsbase** og deltatt på temakveld om rus i samarbeid med basen, ambulansen og oppfølgingstjenesten. Til stede var en gjeng aktive ungdommer med mange gode spørsmål om både rus og kriminalitet 🚔🔪

🌟 Etterpå dro patruljen for å se på en heftig fotballkamp mellom russeren på Hitra og Frøya 🏈🏆

Figur 16 Eksempel på arrangement for foresatte ved Guri Kunna vgs. arrangert i et samarbeid mellom SLT-kordinator og ledelsen ved skolen. April 2022. Bildet er hentet fra Facebook-arrangement.

4.1.10 Frivillighetssentralen (med egen kulturbuss)

Frivillighetssentralen³¹ er samlokalisert med Ungdomsbasen på Sistranda på Frøya, og deler kontorlokaler med basens koordinator. De tilbyr en rekke gratis aktiviteter, og har bl.a. ansvar for diskotek og "Etter skoletid"-tilbud for mellomtrinnet, Frøyatrimmen, Kulturkafé, natteravning, "Sammen på julaften", strikkekafé mv. Frivillighetssentralen har egne [nettsider](#) med oversikt over kommende aktiviteter. De sørger også for at folk på Frøya kan ta en egen kulturbuss til f.eks. større kulturarrangementer eller skisteder som Vassfjellet. I januar og februar 2024 er det satt opp til sammen fire kulturbusser ifølge nettsidene. All den tid flere av informantene våre klaget over dårlig kollektivtransporttilbud som hemmer deltakelse på arrangementer, antar vi at dette er et velkomment tiltak. Det finnes også frivillige som har tatt initiativ til språkkafé i Titran grendehus, med egen Facebook-side for arrangementer.

Kulturbuss

Frivilligsentralen har som mål å få til minst to kulturbusser pr år. I 2021 fikk vi til en tur til Olavshallen på "No e D.D.E jul igjen!", med D.D.E for voksne, og en tur til Olavshallen på Putti Plutti Pott for den yngre garde.

Aldersgruppe: For alle

Kulturbuss er for ALLE som har lyst, uavhengig av alder 😊

Vi reiser med maxitaxi fra Frivilligsentralen, spiser mat sammen før valgt forestilling når vi ankommer Trondheim.

Vi har alltid begrenset med plasser, og benytter derfor først til mølla konseptet

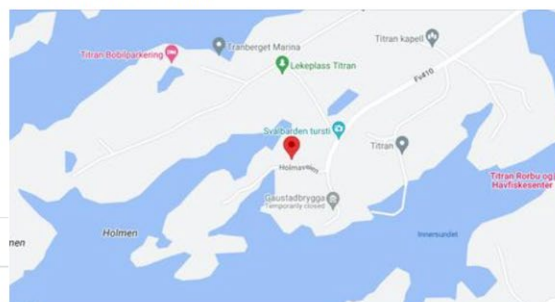
Pris inkluderer alltid forestilling taxi og mat. Kan variere litt alt etter hvilken forestilling vi velger å reise på.

Neste Kulturbuss

Dato	Kl.	Tittel	Sted
Lør 17.02	12:00	Kulturbuss for voksne - Ett glass til	Olavshallen

Welcome to språkkafe on Titran!
 📍 New location on Titran, 📍 which is The Grendehus. Look at the link under.
 Sunday 12.November 2023
 13.00-14.30 h.

Velkommen til språkkafe på Titran!
 📍 Det er et nytt møtested som er Grendehuset på Titran. 📍 Se adressen i linken under. Welcome to språkkafe on Titran!
 Sunday 12.11. 2023
 Klokka 13.00-14.30
<https://maps.app.goo.gl/fodkBC4HhL4MLb7JA>
 Adresse: Holmaveien 5, 7268 Titran.

Figur 17 Skjermdump fra Frivillighetssentralens nettside, samt egen Facebook-side for privat initiativ til språkkafé på Titran. Skjermdump tatt 12. januar 2024.

4.1.11 Frøya kulturskole

Kunst og kultur kan spille en viktig rolle i forebyggende helsearbeid for barn og unge (Bungay & Vella-Burrows, 2013; Jensen & Bonde, 2018). Vi intervjuet virksomhetsleder ved Frøya kulturskole (og kommunekontakt for Den kulturelle skolesekken) via e-post. Hun beskriver at kulturskoletilbudet består av musikk (herunder bandinstrumenter, messinginstrumenter, piano, sang, fiolin), dans, drama, visuell kunst og et tverrfaglig begynnertilbud for elever i 1. og 2.trinn. Hovedmålgruppa er barn og unge i alderen 6-20 år. Kulturskolen hadde 152 enkeltelever våren 2023. Aldersmessig er de fordelt på 60% 6-10 år, 32% 11-15 år, 9% 16-24 år. Tilbudet for voksne er basert på kortkurs av ulike slag. Hittil har de hatt to kunstkurs for voksne (fra 18 år og oppover). Høsten 2023 tilbød kulturskolen også kurs i skriving og dans for unge voksne (18-30 år). I tillegg drives opplæring av elever i ulike kunstfag. Som en del av ressurscenter-tanken, selger også kulturskolen dirigenttjenester til kor og korps, herunder et interkommunalt blandakor på Frøya/Hitra.

Vi spurte videre hvem de viktigste samarbeidende instansene er, og om det er systematisk samarbeid med helse- og velferdstjenestene i kommunen, frivillig sektor og næringslivet. Det systematiske samarbeidet de har med helse- og velferdstjenestene i kommunen, er en avtale om sangstund annenhver uke for voksne brukere med funksjonsnedsettelse. Dette er en gratis tjeneste som del av at kulturskolen skal være et lokalt kulturpedagogisk ressurscenter. Kulturskolen har også en avtale med "Livsglede for eldre" om at de skal

³¹ <https://froya.frivilligsentral.no/>

gjøre noe for eldre to ganger i halvåret. De har da hatt elevkonserter, lærerkonserter og danseoppvisninger for eldre.

På spørsmål om hvordan kulturskoletilbudet kan bidra til å forebygge psykisk helse- og rusproblematikk for unge/unge voksne i Frøya kommune, kom det fram at de har et mål med kursene for voksne; å skape nye nettverk og å oppleve mestring for alle deltakerne. Det gjelder hele virksomheten, men vi har tidligere ikke hatt tilbud til voksne på den måten. Vi spurte også om det er noen spesielle utfordringer de vil peke på som man trenger å jobbe med framover, og her kom det fram at de ønsker å kunne fange opp flere unge voksne, og nå ut til den flerspråklige befolkningen. Mange flerspråklige kjøper kulturskoleundervisning over nettet fra sitt hjemland, særlig fra østeuropeiske land. Dersom de velger dette framfor den lokale kulturskolen, blir disse barna sittende hjemme i stedet for å danne nettverk på fritida.

Til slutt hadde virksomhetslederen et ønske om bedre inkludering av de mange flerspråklige innbyggerne:

"Frøya har en stor andel innbyggere som er flerspråklige (rundt 25-30 %), men de er svært lite representert i foreldreutvalg, i dugnadsarbeid, i lederstillinger i kommunen og i politiske verv. Frøya har parallelle samfunn, og det er for sårbart i en så liten kommune. Her har vi mye å gå på når det gjelder inkludering!" (Virksomhetsleder ved Frøya kulturskole)

4.1.12 Andre ressurser og arenaer for å drive holdningsskapende og forebyggende arbeid blant unge

I tillegg til de mer formelle tjenestene beskrevet over, finnes det en rekke andre ressurser, arenaer og nettverk som kan brukes for å drive holdningsskapende og forebyggende arbeid blant unge i Frøya kommune. Listen under er på langt nær uttømmende, men inneholder aktører nevnt i intervjuene i ForFrøya-prosjektet:

- **Bruk av opplevelseskortet Join**

I sammenheng med 0-24-satsingen har Frøya kommune siden 2017 tilbudt opplevelseskortet Join - et forvaltningsverktøy (app-basert) som gir kommunen mulighet til å dele ut gratis aktiviteter til enkeltbarn og enkeltfamilier med økonomiske eller andre utfordringer. App'en synliggjør også alle kommunens aktiviteter på en digital plattform og kan øke bruken av disse. Ordningen gjelder for barn og unge mellom 0 – 24 år i Frøya kommune. Kommunen administrerer ordningen gjennom et samarbeid på tvers av virksomheter og etater, der kontaktpersoner med ansvar for ordningen står for å opprettholde tildeling av tilbud og er tilgjengelig for dialog med saksbehandlere ute i virksomhetene som er nærmest brukerne; Kultur og idrett, NAV, barnevern, helsestasjon, bo,- aktivitet og miljøtjenesten (BAM) og flyktningetjenesten er virksomheter som gir brukere tilgang til ordningen (Øya-prosjektet hadde også tilgang på ordningen i prosjektperioden). Både kommunens hjemmeside, skolene og tjenestene brukes som informasjonskanaler for ordningen. På forespørsel fra oss oppgir kontaktpersonene for Join i kommunen at de har god erfaring med ordningen, og at brukertallet de siste to årene har økt mye. Ved utgangen av 2023 var 80 barn og unge tildelt Join, der kino og bruk av basishall er to av de mest populære aktivitetene. Høsten 2023 startet Regjeringen arbeidet med en ny [handlingsplan for deltakelse](#), med mål om at alle barn og unge skal få være med på kultur- og idrettsaktiviteter. Det er derfor å forvente at det allokeres ressurser til denne type inkluderende arbeid også i årene som kommer.

Frøya kommune tilbyr Opplevelseskortet Join

Join er en digital plattform for norske kommuner som skal gi barn og unge som trenger det, gratis eller rabatterte aktiviteter.

Illustrasjon hentet fra [Frøya kommunes nettsider](#) (Join, 2023).

- **FrYAN (Frøya Young Adult Night)**
  - [FrYAN](#) er en møteplass for unge voksne på Frøya Frivillighetssentral der man møtes hver uke (lørdager p.t.). Deltakerne har, ifølge nettsidene, tilgang til blant annet kjøkken, VR-headset, brettspill, (film)prosjektor mv. Eksempler på aktiviteter kan være filmkveld, spillkveld, baking mv. Tilbudet er laget av unge voksne, for unge voksne.
- **Frisklivssentralen**
  - Ifølge nettsidene er frisklivssentralen på Frøya er et lavterskeltilbud i regi av kommunen for personer som ønsker hjelp til livsstilsendring med fokus på kosthold og fysisk aktivitet.
- **Tidlig innsats**
  - [Tidlig Innsats](#) er et åpent digitalt verktøy for enkel tilnærning i arbeidet med barn og unge. Verktøyet er utviklet for ansatte i barnehager og skoler i Hitra og Frøya kommuner.
- **Frøya ungdomsråd (FUR)**
  - Frøya Ungdomsråd (FUR) skal fremme ungdommens interesse og tale deres sak i Frøya kommune. FUR skal gi politikerne i Frøya kommune råd om behandling av saker som angår ungdom. Ungdomsrådet har også mulighet til å ta opp saker de selv mener er viktig for ungdom i kommunen. Våren 2023 søkte FUR om at Frøya kommune nomineres til "Årets ungdomskommune" gjennom Barne- ungdoms- og familiedirektoratet. I søknaden la de, ifølge et oppslag på ØYA-prosjektets Facebook-side, vekt på *"kommunens initiativ til å ta vare på ungdommen gjennom en rekke tiltak, og har trukket frem Flyt - et program fra Kronprinsparets Fond, ØYA-prosjektet og 0-24 piloten, Frøya Ungdomsbase, ungdomskontaktene/forebyggende team, oppfølgingstjenesten, Frøya Frivilligsentral, Frøya Arena, ungdomsfondet og politisk nivå"*. FUR er en viktig samarbeidspartner for Forebyggende team.
- **MOT – skoleprogram for sosial læring, forhindring av utenforskap og mobbing**

I intervju med fem ungdommer på videregående skole trakk de fram [MOT](#) på vårt spørsmål om hva som kan gjøres for å skape et godt miljø blant ungdommene. MOT er et program i ungdoms- og videregående skole som tilbyr forebyggende og holdningskapende programmer med mål om å utvikle robuste ungdommer som står sterkt i møte med samfunnsutfordringer som mobbing, utenforskap og psykiske vansker. Fokus på inkludering. Bygger hovedsakelig på tre teorier: Økologisk teori, sosial påvirkningsteori og teori om mestringsstro (self-efficacy), i følge nettsidene. På landsbasis svarte 74 % av elevene på 10. trinn som hadde hatt MOT at de var enige i at MOT bidrar til et klassemiljø der ingen er utenfor. En like høy andel (både på ungdomsskole og videregående skole) mente at MOT hjelper ungdom til å være seg selv. MOT samarbeider for tiden med NTNU om effektevaluering av programmet (MOT, 2023).
- **Guri Kunna videregående skole**

- Guri Kunna videregående skole har avdelinger på både Hitra og Frøya. Skolen har et bredt utdanningstilbud ved at de tilbyr utdanning innenfor studiespesialisering (VG1 skolested Frøya, og VG2-VG3 skolested Hitra) og påbygg for yrkesfag i tillegg til 6 yrkesfaglige utdanningsprogram; bygg og anleggsteknikk (Hitra), elektro- og datateknologi (Hitra), helse- og oppvekstfag (Hitra), naturbruk (Frøya), restaurant- og matfag (Frøya) og innenfor teknologi- og industrifag (Frøya). Det tilbys også tre høyere yrkesfaglige utdanninger ved samarbeidende skoler i mekatronikk (Stjørdal), ledelse i havbruksoperasjoner (Ytre Namdal) og ledelse i sjøbasert akvakultur (Ytre Namdal). Guri Kunna Ressurscenter er en del av virksomheten, og skal bidra til kompetanseheving blant voksne i regionen (herunder tilbud under voksenrett).
- Guri Kunna har en relativt høy andel elever som bor på hybel på Frøya (ca. 60-70 elever p.t.), og det har over flere år vært et eget tilbud (**Hybelkroken**) med mat og sosialt samvær for hybelboere.
- **Russestyret**
  - Forebyggende team nevner russestyret ved Guri Kunna videregående skole som en viktig samarbeidspartner, og har som mål å lage flere arrangementer for, og med, russen for å skape mer inkludering av alle som er russ. Flere av de andre tjenestene nevnte også arbeidet med russen som en viktig arena for forebygging.
- **Øyrekka folkehøgskole**
  - Skolen er frilynt (nøytalt verdigrunnlag), har 100 elevplasser og ligger på øya Mausund i Frøya kommune. Elevene bor på en husbåt med klasserom, internat, kontorer og kjøkken med spisesal. Fellesfag inneholder alt fra demokratiopplæring til kyst- og kulturhistorie til psykisk helse og personlig utvikling. Det formidles de grunnleggende verdiene og den samfunnsforståelsen som Øyrekka folkehøgskole står for.
- **Opplæringskontoret i Sør-Fosen (adresse Blått Kompetansesenter, Sistranda)**
  - Opplæringskontoret i Sør-Fosen er et flerfaglig kontor som hjelper bedrifter å finne motiverte lærlinger, og elever til å finne lærebedrifter. De skal bidra til at bedrifter og lærlinger lykkes med en god læretid mot et fagbrev. De tilbyr også karriereveiledning.
- **Blått Kompetansesenter (BKS)**
  - Innovasjonsselskap med fokus på å skape resultater gjennom økt samarbeid. På nettsidene skriver de at det handler om hav, mennesker, muligheter, kunnskapsmiljø og drømmer. Det handler også om å gi næring til nye ideer, satse på ny teknologi og å finne bærekraftige løsninger. Blått kompetansesenter kan bistå med å finne folk, utvikle nye løsninger og skaffe finansiering. Til opplysning er Blått Kompetansesenter involvert i gjennomgang av søknader til DistriktForsk Trøndelag, herunder vår søknad.
  - BKS bidrar inn i karriereveiledning av unge på yrkes- og utdanningsmessen for Hitra og Frøya ([YOU](#)).
  - Næringshagen Hitra og Frøya drives av Blått Kompetansesenter AS og hjelper bedrifter og næringsliv ved å bygge nettverk og skaffe tilgang til kunnskap og fagkompetanse. De er finansiert av SIVA og Trøndelag fylkeskommune. Arrangerer bl.a. kurs om grundervirksomhet.
- **Frøya Næringsforum og næringslivet på Frøya**
  - Frøya Næringsforum er en interesseorganisasjon for næringslivet på Frøya, med særlig fokus på godt samarbeid mellom næringsliv, Frøya kommune og Guri Kunna videregående skole, men også nabokommuner, fylke og stat. Frøya Næringsforum finansieres gjennom medlemskontingenter, Frøya kommune, Kvarv AS, Bewi AS og Gåsø Næringsutvikling.
- **HR-avdelingen i Frøya kommune**
  - Kommunale tjenester er en av de største arbeidsplassene på Frøya, og en viktig rekrutteringsarena og kompetansebase. Vi intervjuet ansatte i HR-avdelingen i Frøya kommune, som er sammensatt av personell med både lang og kort erfaring med å bo og

jobbe i kommunen. HR-personellet har god oversikt over hvilken kompetanse kommunen sitter på, og de møter mange av de nyinnflytta Frøy-væringene. Kommunen er også lærlingebedrift. Arbeidshverdagen i HR handler mye om å følge opp sykefravær og lærlinger, samt det å støtte ledere bedre i personalhåndtering. Informantene snakket også om behovet for å hjelpe ledere med å håndtere vanskelige samtaler og forbedre relasjonene mellom ledelse og ansatte, og at de sånn sett har kompetanse på holdningsskapende arbeid. Informantene vektla behovet for bedre oppfølging og støtte for ungdom som faller utenfor systemet. Det er utfordringer knyttet til lærlinger og lære kandidater i Frøya kommune, og vi diskuterte hvordan forebyggende team kan bidra til å hjelpe ungdom med ulike behov og hindre frafall fra skolen og arbeidslivet. Til slutt i intervjuet nevnte de initiativet "Frøylan," en samling for unge voksne, som et positivt tiltak på Frøya for de som våger å delta.

- **HR-nettverket**

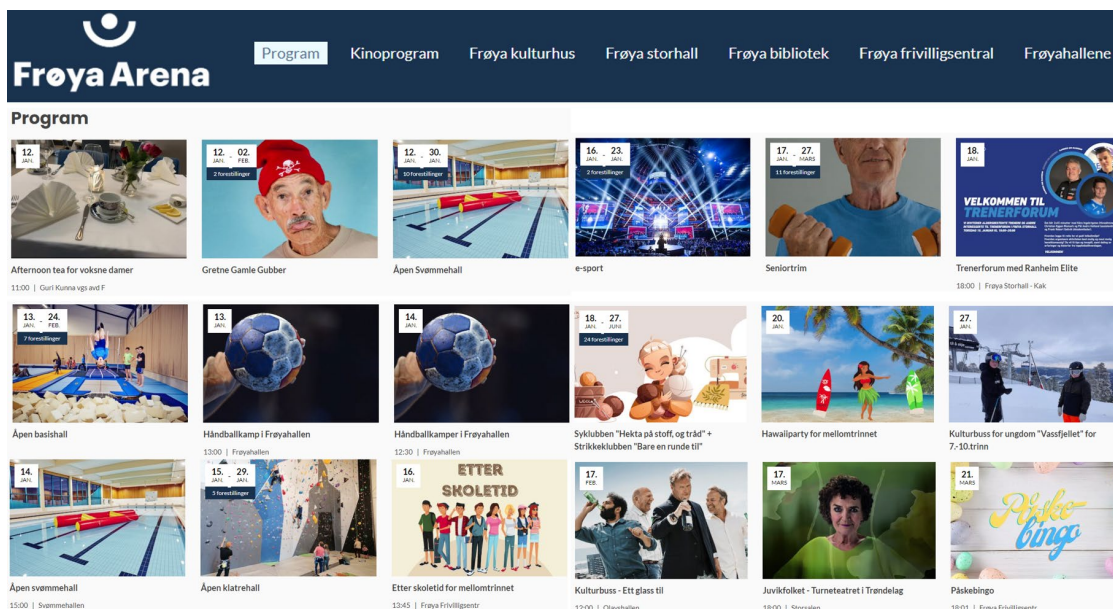
- Ledere og ansatte som jobber med HR og rekruttering til Frøya, både kommunalt og i privat næringsliv, har dannet et eget HR-nettverk for å dele informasjon og lære av hverandre. Et eksempel på case som har vært diskutert i nettverket er hvordan man kan få til en mer systematisk oversikt over kompetanse og utdanning hos de mange arbeidsinnvandrerne som jobber i blå næring, med tanke på mer effektiv rekruttering til kommunale jobber.

- **Facebook-siden "Bli kjent – Unge voksne – Frøya"**

- Unge nyinnflyttere tok i august 2022 initiativ til en egen Facebook-gruppe som skal skape mer sosial kontakt mellom unge voksne. I beskrivelsen heter det at "Denne gruppa er for unge voksne som er interessert i å møtes og bli kjent (gå tur, ta en kopp kaffe, grille, spise vafler osv....) 😊 Spre gjerne ordet til andre som kan være interessert!". Gruppen hadde 76 medlemmer i august 2023. Forebyggende team har benyttet gruppa til å spre informasjon³².

- **Frøya Arena**

- Frøya kultur og kompetansesenter skal, ifølge [nettsidene](#), være en aktiv og ekspansiv formidlingsarena for kultur, næring og kompetanse – gjennom å være et bindeledd - lokalt - regionalt – nasjonalt, en integreringsarena og en utviklingspartner.

Figur 18 Sammenstilling av skjermdumper fra program på nettsidene til [Frøya arena](#) per 12. januar 2024.

³² <https://www.facebook.com/groups/5553425588011759>

4.2 Data fra workshop i Frøya kommune

4.2.1 Utfordringer med å være ung voksen i Frøya kommune, og de unges egne løsningsforslag

I workshopen diskuterte **ungdommene hva de mente var utfordrende med å være ung voksen på Frøya, og hvordan man kan jobbe sammen for å møte disse utfordringene**. Deltakerne ble også bedt om å reflektere rundt hva de opplevde som bra ved å være ung voksen på Frøya. Arrangørene av workshopen har presentert resultatene i en tabell som forskerne i SINTEF har gått gjennom og oppsummert, basert på de temaene arrangørene hadde identifisert.

Press og store forskjeller mellom de som har minst og de som har mest:

Ungdommene opplever betydelig press knyttet til jobb, økonomi, venner, rus, bolig, prestisje, og status. Det er en følelse av forventningspress, spesielt når alle kjenner alle. Det er et høyt prestisjepress knyttet til jobb og økonomi. Forskjellene er synlige og kan skape press for å ha det "beste" eller "dyreste". Det er store økonomiske forskjeller blant unge, noe som påvirker livsstil og ressurser. Slik uttrykte en av deltakerne på workshopen det:

"Vi lever i et lokalsamfunn som er preget av status og mye penger. Dette vises veldig godt da Frøya er en liten plass. Økonomien varierer veldig, blant annet på grunn av den blå næringen."

Når det gjaldt forslag til hvordan man kan jobbe sammen for å møte utfordringene framkom et ønske om å få folk til å flytte fokus fra penger og jobb, til å prioritere god fysisk og psykisk helse og generell livskvalitet. De unge workshopdeltakerne ønsket også at forventningene samfunnet har til de unge, reduseres.

(Dårlige) holdninger til hverandre:

De unge voksne fortalte om et usunt miljø preget av rykter, baksnakking, fordommer, og lite inkludering blant unge. Ryktespredning ble også nevnt som noe som kan få alvorlige konsekvenser for en persons jobb og psykiske helse. Som en av workshopdeltakerne uttrykte:

"Vi er rett og slett slemme med hverandre."

En annen deltaker peker på noe som kan tolkes som at utfordringene ligger på individnivå, og at man kanskje ser at det er samfunnsstrukturer som egentlig legger til rette for inkludering (noe som i så fall utgjør et håpefullt utgangspunkt å bygge videre på):

"Inkluderende samfunn, ikke så inkluderende medmennesker."

De unge mente det er behov for en endring i holdninger for å skape en mer inkluderende og trygg kultur på Frøya. Det ble trukket fram at det er viktig å akseptere annerledeshet, og forstå at det er greit å være forskjellig. Økt aksept for å snakke om psykiske utfordringer og mer empati ble løftet fram som nødvendige faktorer for et rausere samfunn. Det er behov for å se hverandre, inkludere hverandre, og unngå å dømme:

"Jeg tror ikke det er så mye å gjøre. Alle må bli flinkere til å se hverandre, å inkludere hverandre. Slutte å dømme hverandre for alle de små feilene. Være imøtekommende overalt, om det er til en klassekamerat eller en ny en på jobben."

Tilhørighet:

Tilflyttere kan oppleve det som utfordrende å passe inn i det relativt "lille" Frøya-samfunnet. Flere av deltakerne uttrykte at det ikke er lett å føle seg inkludert når man kommer til Frøya og ikke kjenner noen:

"Lukket og vanskelig å bli kjent med andre om man er ny."

Det oppleves som å være begrenset rom for ulikheter og annerledeshet. Dette står som en kontrast til det store mangfoldet av nasjonaliteter som er representert på Frøya, slik vi ser det. Det ytres ønske om flere fritidstilbud for alle, spesielt rusfrie alternativer og møteplasser for unge. Offentlige arrangementer for unge voksne kan bidra til å inkludere de som ikke har en fast "gjeng" eller sted å samles. Tilbudene bør, ifølge deltakerne, inkludere ulike aldersgrupper og interesser – og det etterlyses alternativer for dem som ikke driver med idrett.

Kunnskap om kommunens tilbud:

Det er, ifølge ungdommene, dårlig tilgjengelighet og informasjon om tilbudene. Skolen mangler fokus på psykisk helse, og lærere strekker ikke til når det gjelder å håndtere dette temaet. Det er behov for bedre hjelp og støtte for unge som sliter på skolen. De unge mener det er viktig å gjøre hjelpetilbud mer synlige og tilgjengelige. Skolen foreslås å brukes som en arena for å tilby hjelp og støtte. Psykisk helse bør inkluderes i skolepensum og være tilgjengelig for både barn og voksne. Tidlig innsats, spesielt rettet mot yngre aldersgrupper, er avgjørende for å forebygge problemer senere. Her er noen av forslagene til tiltak fra kommunens side:

- *Helsestasjon for ungdom må få mer fleksible åpningstider.*
- *Få bedre tilbud på hjelpeapparat til folk etter skolegang, til en som er ute av skolesystemet.*
- *Lavterskeltilbud for ungdom i forhold til samtale/psykisk helse.*
- *Tiltak/info/satsninger må komme inn fra skolen – det er der vi former oss selv og holdninger skapes.*
- *Bedre «oppskrift» på hvilke tilbud som gjelder og kortere vei til hjelp uansett hvor stor og små utfordringene er.*

Rus/alkohol/festkultur:

Drikkepress (fra tidlig alder) og festing er en stor del av kulturen for å være sosial på Frøya. Rusproblematikk oppleves som et betydelig problem av de unge på Frøya. At de aller fleste fester holdes privat (der man må være invitert hjem til noen) ble løftet fram som et særtrekk ved Frøya i intervjuene vi gjorde, der flere tok til orde for at de savnet de gamle bygdefestene i regi av lokallag og foreninger der alle var invitert. Flere etterlyste også rusfrie arrangement.

Jobb:

De unge uttrykte at det oppleves vanskelig å få jobb hvis man ikke kjenner de rette folkene. Trynefaktor, altså personlige relasjoner, spiller en stor rolle i jobbsøkingen. Det er også utfordrende å skille privatliv og jobb når alle kjenner alle, og det er et tett samfunn.

Åpenhet, kunnskap og samarbeid om psykisk helse:

Åpenhet om psykisk helse bør det oppmuntres til på alle arenaer, inkludert skole, privatliv, og jobb, ifølge deltakerne på workshopen. Det er behov for god kompetanse om psykisk helse både på individ- og systemnivå, både i private og offentlige sektorer. Profesjonalitet og utdanning bør verdsettes i ansettelsesprosesser, mer enn bekjentskaper og "trynefaktor". Det er ønske om mer samarbeid på tvers av ulike instanser og organisasjoner for å bedre tilgjengeligheten til støttetjenester. En av deltakerne skrev følgende:

"Vi som samfunn må gå i oss selv og tenke over hva vi sier og gjør for at alle skal få det bedre."

En annen mener man må snakke mer om psykisk helse, og ha fokus på gutter:

"Prøve å skape mer aksept på å være annerledes, og da må skolen jobbe med det. Snakke mer om psykisk helse, og få inkludert mer gutter."

Gruppene identifiserte altså en rekke utfordringer knyttet til press, holdninger, tilhørighet, kommunale tilbuds synlighet, rus- og alkoholkultur, forskjeller, og jobbsituasjon – som kan tenkes å påvirke livskvaliteten deres. For å følge opp utfordringene ble det spurt hvordan Frøya-samfunnet kan jobbe sammen for å bedre de utfordringene som workshopdeltakerne har beskrevet. Oppsummert ønsker de unge workshopdeltakerne å skape et samfunn som legger mindre press på ungdom, fremmer inkluderende holdninger, gir alle muligheten til å føle på tilhørighet, kommunens tilbud bør synliggjøres mer, og man bør jobbe med å styrke åpenhet, kunnskap og samarbeid rundt psykisk helse.

Et viktig aspekt som i liten grad framkommer av workshopen, men som kom fram i intervjuer SINTEF-forskerne gjorde med både ungdom og folk som jobber i tjenestene på Frøya, er transportutfordringer. Lange avstander mellom de ulike bygdene gjør at man er avhengig av egen bil/motorsykel, annen privat skyss eller et godt kollektivtilbud for å kunne delta på aktiviteter. Det har vært forsøk med billig taxi for ungdom etter store arrangementer ("Hjem for en 50-lapp"), men dette tilbudet mente flere hadde ligget nede ei stund på tidspunktet vi besøkte Frøya. Det ble nevnt at Hitra kommune våren 2023 holdt på med utredning av mulighetene for å gjøre noe med transporttilbudet der, og at Frøya bør skjele til dette arbeidet. Som nevnt i kapittel 2 jobbes det med tilsvarende problematikk i flere små kommuner i Nordland også, der særlig Bø kommune har testet ut etablering av fritidsklubb som inkluderer gratis skyss hjem. Folkehelsekoordinatoren i Bø skriver etter henvendelse fra oss:

Vi ser generelt at transport er et stort problem, da vi har dårlig tilgang på kollektivtransport (bortsett fra skolebusser) og vi bor i en kommune med store avstander og spredt bebyggelse. For mange er transport et hinder for å kunne delta på diverse aktiviteter. I «Bli med» prosjektet er transport den viktigste og den største utgiftsposten vi har, det koster mye, men vi er samtidig helt avhengig av å kunne tilby det. Uten tilbud om transport ville vi ekskludert mange fra å kunne være med. (Folkehelsekoordinator, Bø kommune)

4.2.2 Positive aspekter ved å være ung voksen i Frøya kommune

I diskusjonen om hva som er positivt med å være ung voksen i Frøya kommune, trakk flere av deltakerne fram tryggheten i at «alle kjenner alle». Noen mener at dette skaper et inkluderende samfunn hvor folk bryr seg om hverandre:

"På en mindre plass hvor alle kjenner alle kan det være lettere å føle omsorg for andre"

Til tross for at flere tok til orde for at det bør etableres flere fritidstilbud på Frøya i diskusjonen om utfordringer, anerkjenner mange at det allerede finnes et bredt spekter av fritidstilbud på Frøya, spesielt innen idrett og fysisk aktivitet. Deltakerne nevner særlig aktivitetstilbud som kino, fotball, håndball, kor, og kulturskolen. Flere skriver også at de opplever det positivt med mangfold, og at de har mange muligheter for å være aktiv sammen med andre.

Næringslivet i Frøya kommune nevnes som en positiv faktor som gir mange arbeidsplasser og muligheter for å komme tidlig i jobb for de unge. Spesielt den "blå næringen" gir jobbmuligheter og økonomisk uavhengighet for de unge, som ser at den positive veksten i næringen gagnar samfunnet:

"Den blå næringen har ført med seg jobber og muligheter som gjør at man i tidlig alder kan starte å etablere seg, få en god økonomi og kunne oppleve det man vil."

Skoletilbudet på Guri Kunna, og da særlig innen naturbruk, blir også nevnt i positive ordelag. Det samme gjør skolens bidrag til tilvekst av nye unge folk til Frøya. Generelt blir befolkningsvekst trukket fram som noe positivt på Frøya. Videre nevnes mulighetene de unge har for engasjement innen politikk som en positiv faktor i Frøya-samfunnet. Her kan man tenke seg at det er Frøya ungdomsråd (FUR) de unge har i tankene.

Samlet sett gir deltakerne et bilde av et oversiktlig samfunn der fellesskap, fritidsmuligheter, et sterkt næringsliv, godt skoletilbud og engasjement blant de unge er viktige aspekter som bidrar til livskvalitet og trivsel på Frøya. Selv om det er utfordringer, ser de unge også mange positive sider ved lokalsamfunnet.

4.3 Tema i intervjuene

Vi intervjuet 42 personer, hovedsakelig ansatte og ledere kommunale tjenester i Frøya kommune, men også representanter fra ungdomsrådet, elever ved den videregående skolen og unge tilflyttere som jobbet i kommunen eller private næringsliv, og som også bidro med sine erfaringer som tilflyttere. Vi intervjuet SLT-koordinator og kommunens politikontakt, samt HR og ansatte hos en stor privat virksomhet innenfor fiskeri og havbruk (se tabell 1 i kapittel 3.4). I tillegg har vi innhentet erfaringer fra andre kommuner og fylkeskommuner – både på nett og i form av møter/intervju. Intervjuene er analysert tematisk, der vi har sett etter tema som gikk igjen på tvers av tjenester og aktører som ble intervjuet. Spørsmålene våre handlet om å få fram erfaringer med det å vokse opp/bo/leve i Frøya kommune, og erfaringer med tjenestetilbudet og oppfatninger av hvilke typer tiltak og tjenester det kan være behov for mer av. Formålet har vært å undersøke hvilke forebyggende tiltak som kan iverksettes for at Frøya-samfunnet skal bli et mer inkluderende samfunn med gode fellesskapsverdier og mindre dårlige holdninger til hverandre, der unge voksne kjenner på mindre press og bedre livskvalitet. Vi har i tillegg vært opptatt av å innhente synspunkter på synlighet, fleksibilitet og tilgjengelighet i de kommunale tilbudene.

Før vi tar for oss de ulike temaene som kom opp i intervjuene, kan vi slå fast at utfordringsbildet for Frøya ble skissert for oss på en konsistens måte, uavhengig av hvem vi intervjuet. Mange av de samme temaene dukket opp i intervjuene, og disse utgjør underoverskriftene i avsnittene under. Mange av de vi intervjuet fra kommunen (og også noen av ungdommene) refererte til resultatene fra workshopen som ble arrangert i 2021. Dette kan tolkes som at selve workshopen, og måten å formidle resultatene på internt i kommunen i etterkant, har satt spor.

4.3.1 Hvordan er det å være ung (voksen) i Frøya kommune i dag?

Fra oppvekst- og folkehelseprofilene i 2022/2023 (se kapittel 2.7), som er basert på spørreundersøkelser og statistikk, visste vi at Frøya kommune hadde noe høyere forekomst (enn landsgjennomsnittet) av barn i familier som mottar sosialhjelp, flere tiltak i barnevernet, lavere tilfredshet med lokalmiljø og skole, økt forekomst av mobbing, lavere fullføring av videregående skole, og negative trender på måleindikatorer for fritid, nærmiljø, psykisk helse, søvnproblemer, trening, overvekt, og alkoholbruk. Vi startet alle intervjuene, uavhengig av om det var ungdommer eller ansatte som ble intervjuet, med et åpent spørsmål om hvordan det er å bo og leve på Frøya, på godt og vondt, og med særlig fokus på det å være ung på Frøya.

Store sosiale forskjeller og sosialt press

Generelt var det slik at resultatene fra workshopen beskrevet i kapittel 4.2 ble gjenspeilet i intervjuene – også med de voksne informantene. Både unge og voksne vi intervjuet trakk fram en positiv framtidstro, og

at mange av ungdommene på øya ønsker å ta utdanning og få jobb her. Mens tidligere generasjoner ville "ut i verden" å ta utdanning og få jobberfaring før de eventuelt flyttet tilbake, vil mange ungdommer nå bli her. Dette gjør Frøya til en atypisk distriktskommune, med stort potensial for befolkningsvekst.

I de fleste intervjuene kom informantene raskt innpå de store relative forskjellene mellom de unge som har mye penger mellom hendene og de som ikke har det, og at dette skaper et press relatert til økonomisk status. Hovedskillet går mellom de unge som jobber innen fiskeri- og havbruk (blå næring), og de som ikke gjør det. Det fortelles om unge i begynnelsen av 20-årene med høye inntekter som bygger seg store hus, kjøper dyre biler, har hytte og båt og "alt på stell". Som presentert i kapittel 2, viser også SSB sin inntektsstatistikk for personer 17-34 år at Frøya ligger helt på topp i gjennomsnittsinntekt av kommunene i Trøndelag. Inntrykket mange har av at det finnes problematikk knyttet til relativ fattigdom, eller i alle fall store relative forskjeller, er sannsynligvis reelt. Flere av informantene mener også at relativt mange er tidlig etablert med familie og barn³³. De høye inntektene blant unge trekkes fram som særegent for Frøya, og som noe som skiller Frøya fra mange andre omkringliggende kommuner – til dels også nabokommunen Hitra. En av de ansatte vi intervjuet som hadde erfaring med ungdom som hadde byttet skole fra Frøya til Hitra på videregående, mente statusjaget var lavere på Hitra, og dette ble bekreftet i flere intervju (blant annet med NAV). En av de voksne informantene uttalte:

"Jeg har ei venninne som sammenlikner Frøya med Las Vegas, bare at det er bygget på laks i stedet for gambling."

Videre ble det nevnt at det kan være store forskjeller i inntekt blant lærlinger i blå næring vs. f.eks. kommunale helsetjenester, og noen mente dette vanskeliggjorde rekrutteringen til andre yrkesutdanninger enn naturbruk³⁴. En av informantene som jobber i kommunen uttalte:

"Det opplever man sterkt som lærling. Det er sinnsykt høye lønninger i Blått, så hvis du er lærling i Blått så har du ei lønning som ikke likner grisen sammenlikna med de som er læring på helsetunet. Det matcher ikke, for å si det sånn. Det har du ikke sjans til - men dere er i den samme vennegjengen, og dere skal være med på de samme tingene - og da kommer presset inn. Du skal spandere like mye rundt bordet du, som de andre, men du kan jo ikke".

Ungdommene selv pekte på at det gode arbeidsmarkedet kunne gjøre at færre velger å gå på skole; "noen tenker, hva skal jeg med mer enn to år skole dersom man får arbeid? Det som er terskelen, er å komme seg inn på skole", som en av de unge informantene sa. Flere av de voksne informantene mente at det har blitt vanskeligere å få jobb uten formell kompetanse, og at det nå er en utfordring at de lokale ungdommene ikke nødvendigvis kommer inn på studiene fordi karaktersnittet begynner å bli så høyt, og naturbruksstudiet så populært pga. høye lønninger i sektoren, at søkere fra andre kommuner utkonkurrerer dem. Dette bidrar til at andelen som bor på hybel er høy. Disse er gjerne i en sårbar situasjon den første tiden etter at de har flyttet hjemmefra for første gang, og her har skolen (v/spes.ped. og miljøarbeider) etablert "Hybelkroken" – et tilbud til alle hybelboere ca. annenhver uke med gratis mat og sosiale aktiviteter³⁵.

Arbeidsinnvandringen i kombinasjon med få ledige boliger og at mange har høye inntekter gjør at boligprisene på Frøya har økt relativt mye de siste årene, og utleieleiligheter/hybler koster like mye som i

---

³³ Tall fra SSB (tabell 13251) viser at mors gjennomsnittsalder ved fødsel i 2022 var 29,8 år på Frøya, noe som ikke er veldig lavt i Trøndelagssammenheng.

³⁴ Tall fra lønnsstatistikken for lærlinger hos SSB viste i 2022 at median månedslønn for lærlinger innen helsefagarbeid var kr 18 310, var tilsvarende lønn for havbrukslærlinger kr 31 530, se <https://www.ssb.no/statbank/table/12851>.

³⁵ <https://www.avisafroya.no/nyheter/i/2BW8QR/hybelkroken-pyntet-pepperkakehus-fant-frem-barnet-i-seg>

større byer som Trondheim, ifølge én av våre informanter. Dette får konsekvenser for de rundt 70 hybelboerne som bor på Frøya, og er elever ved den videregående skolen. Det vanskeliggjør også muligheten for flyktninger til å komme seg inn på det private eie- eller leie-markedet. Det siste året hadde virksomheten vi intervjuet vært nødt til å sette opp egne boligrigger grunnet bolig mangelen. Dette var et (i utgangspunktet uønsket) midlertidig tiltak, ifølge HR-ledelsen, slik at nyansatte kunne ha et sted å bo til de fikk spart opp nok depositumspenger til å prøve seg på det private markedet.

Basert på intervjuene våre kom det fram relativt lite informasjon om unge som står utenfor skole- og arbeidsliv (jf. NEET-litteraturen referert til i kapittel 2). På dette området kan det tenkes at helsetjenestene og NAV trenger å samsnakkes mer for å få oversikt hvor mange det gjelder, og hvordan man kan komme i posisjon til å hjelpe de som ønsker og har behov for det. Videre kan det være et godt grep å spesialtilpasse undervisningsopplegg i eksisterende fag på ungdomsskolen og på videregående skole knyttet til sosial ulikhet og de spesifikke utfordringene med store relative forskjeller som materialiserer seg på Frøya.

Turnusarbeid og privat festkultur

At mange unge jobber turnus i blå næring, med f.eks. ei uke på (jobb), og ei uke av (hjemme), legger til rette for en hard festkultur, der flere har fri sammen i lengre perioder. Vi intervjuet ingen personer som jobbet slik selv, men informantene våre mente at for mange av de unge kan det bli mye festing i friperiodene. Dette kan igjen legge press på venner som egentlig skal på skolen eller annen jobb, om å bli med på fester også i ukedagene. En av informantene trakk fram at når disse unge eier egne hus og leiligheter, blir det også lettere å holde private fester uten at noen klager på bråk. En del fester blir også holdt hos hybelboere, som har foreldrene i en annen kommune. Dette ble bekreftet i intervju med de unge deltakerne, der en av dem også uttalte at "*man kan bråke mer på landet*", da vi spurte om deres opplevelser av forskjeller i festkulturen i bygd og by. At de fleste festene avholdes i private hjem, der man må være invitert for å delta, trekkes fram som en fremmer av klikkdannelse og grupperinger, der noen opplever å bli utelatt og ekskludert. De unge vi intervjuet ønsket seg flere arrangerte fester ("*bygdefester*"), der alle i utgangspunktet er invitert. Kommunale arrangement var også velkomne, men de unge ser paradokset med at få vil komme hvis det ikke serveres alkohol; "*man kan jo ikke fjerne festkulturen*", som en av ungdommene sa. Også flere av de voksne trakk fram bygdefestene "*i gamle dager*" som en inkluderende møtarena, der innbyggerne møttes på tvers av generasjoner. Forebyggende team har vært i dialog med russetiden om inkludering i russetiden, noe som ble trukket fram som positivt både fra helse- og oppvekstsiden, og et tiltak som ønskes styrket og videreført.

Flere av informantene våre fra både kommune og privat næringsliv trakk fram høyt alkoholforbruk, og de senere årene også det de opplever som økende narkotikabruk. En ansatt innenfor psykisk helse- og rusarbeid mente at rusmiljøet var der før også, men at det da var mer lukka. "*Nå er det liksom hvem som helst*", mente vedkommende, og mens det før var eksperimentering med hasj, går de unge rett på amfetamin og kokain, ifølge informanten. Også ansatte i kommunen bekreftet dette bildet, og en av dem fortalte om en uttalelse som kom fra noen som deltok på workshopen i 2021:

"Så er det drikkekultur (...) hun sa det høyt og folk nikket og var enige; "jeg har jo ikke venner hvis ikke jeg drikker. Altså jeg må jo.. hvor skal jeg møte vennene mine hvis jeg ikke vil drikke, da mister du det sosiale liksom." Og så har vi jo en del rus her ute. Der har jeg ikke statistikken klar, men vi har nok av det også. Og der ser man at man har nok penger... og man starter med andre typer stoffer enn man kanskje skulle trodd at man starter med da. Vi har en del utfordringer."

I intervjuet med politikontakten kom det fram at de de gjerne hørte rykter om økende bruk, men ikke opplevde tilsvarende økning i konkrete tips og straffesaker. Vedkommende spekulerte i om dette kunne skyldes at det var blitt så normalisert med narkotika at publikum i mindre grad så det nødvendig å tipse om det. Intern justis blant de unge vedrørende tysting/"snitching" ble også tema i flere av intervjuene, der det

å si fra til andre sanksjoner med vold og trusler i relativt ung alder, jf. medieoppslag fra situasjonen i Trondheim (Adresseavisen, 2023). På Frøya og Hitra har de erfaring med flere omfattende bildedelingssaker, og politiet har vært mye inne i skolene og holdt kurs om dette, jf. beskrivelsen av SLT-arbeidet i kapittel 4.1.

HR-ressursene vi intervjuet fra privat næringsliv ytret ønske om å bistå med å ta tak i utfordringene – både når det gjaldt festkultur i friperioder, og også bruk av narkotika blant egne ansatte. De ønsket å ha nærmere samarbeid med SLT og politikontakt i kommunen når dette arbeidet nå revitaliseres, og hadde allerede kontaktet forebyggende enhet i politiet i Trondheim for å få mer kunnskap om hvordan de kan jobbe med bl.a. rustesting på arbeidsplassen. En av HR-lederne uttalte:

Vi har forsøkt å få til rustesting, men det er ikke så enkelt. Vi har lov, men vi må ha en god begrunnelse. Og vi må ha gode systemer fordi det er så store feilmarginer. Så ble det slik at han skulle følge opp med kommunen, men vi fikk aldri noe innkalling der. Så det har rent ut i sand. Men så har vi en tidligere politimann som jobber med HMS - som skal prøve å få dradd det i gang igjen.

Baksnakking og dårlige holdninger

På spørsmål om hvordan det er å vokse opp på Frøya, kom det kontant at "Alle vet alt om alle, og det er mye rykter utpå her", fra den første av ungdommene som tok ordet. En annen mente at det var mye baksnakking, men at hun ikke oppfattet at det var vondt ment. I intervju med oss trakk noen av ungdommene fram LINK ("Livsmestring i norske klasserom") som et tiltak de savnet fra ungdomsskolen da de begynte på videregående; "På ungdomsskolen hadde vi egne «LINK-møter», men føler det blir nedprioritert på videregående", uttalte en av dem. En annen videregående skoleelev ønsket seg flere personer med brukererfaring som forteller om egne opplevelser og konsekvenser av disse. Dette fikk vi informasjon fra andre om at hadde blitt gjennomført blant annet under workshopen i 2021 da en person snakket om selvmordsrelaterte erfaringer fra eget liv. Det har også vært arrangementer der Else Kåss Furuseth har snakket om selvmord.

Programmene MOT og Flyt (beskrevet i kapittel 4.1) som Frøya kommune gjennomfører, er begge tiltak der man jobber med holdninger og verdier hos ungdommene, og som kan vise til gode resultater i evalueringer (Bjørnset & Rogstad, 2019; MOT, 2023; Nova & OsloMet, 2021; Proba, 2010). Her har Forebyggende team tatt en aktiv rolle i gjennomføringen av både Flyt og Tankevirus, og således jobbet i henhold til mandatet sitt. En av de ansatte som oppsummerte tilbakemeldinger fra ungdommer til tjenestene, trakk fram hvordan ungdommene selv pekte på foreldrene, og hvordan foreldre kan være med på å påvirke ungene ved at de voksne selv driver baksnakking:

"Likens føler de at de har dårlige holdninger til hverandre. Og sier at vi vet at vi kanskje litt for ofte er slemme med hverandre, og at vi stenger ute litt for å få være med selv. (...) Og de sier i forhold til dårlige holdninger til hverandre, der sier de rett ut at de har lært det fra en plass. Vi har lært det rundt middagsbordet hjemme. Det er mye dårlige holdninger utpå her - kanskje ift. misunnelse og ... ja, bygdementaltitet som kan forplante seg litt mer... Tror ikke vi tenker over at det skal bli sånn, men at det kan bli sånn, fordi vi ikke er reflektert nok rundt det."

Dette er neppe et særegent fenomen for Frøya, men et godt argument for å fortsette å jobbe med foreldreveiledning også blant ungdomsforeldrene. Personer vi intervjuet innenfor helsestasjons- og skolehelsetjeneste uttrykte at mange etterspør familieveiledning, og kommunepsykologen understreket også at kommunen ønsker å styrke familiefokuset i tjenestene. Frøya har som nevnt god erfaring med å kjøre ICDP-kurs for foreldre på ungdomsskolen, og har brukt metodikken aktivt i foreldremøter på både barne- og ungdomsskolen (Singstad et al., 2020). Å bruke foreldremøter til refleksjon rundt hvilke holdninger man som foreldre selv signaliserer til egne barn om sambygninger, innflyttere og naboer høres ut som en god øvelse,

der man får tatt videre noen av innspillene som kom fra elevene selv på workshopen. Arbeidet som er gjort med ICDP-kurs blant ungdomsforeldre, bør videreutvikles. Det kom nylig en evaluering av ICDP-veiledning for foreldre med ungdommer fra FHI, som viste høy tilfredshet med programmet (Høy-Petersen et al., 2024). Som vi viste i kunnskapsgrunnlaget i kapittel 2, er betydningen av stedet typisk undertematisert i analyser av ungdomsliv, og det finnes støtte i litteraturen for nabolageffekter (Kaasbøll et al., 2018; Martinez & Sparks, 2018; Reegård & Rogstad, 2018).

Til tross for at dårlige holdninger til hverandre ble trukket fram, fikk vi også høre om empatisk ungdom som i tiden der det skjedde flere selvmord på kort tid på Hitra og Frøya, gikk rundt og var redde for å legge fra seg mobilen, i tilfelle venner skulle ringe dem og trenge hjelp. En av de voksne vi intervjuet fortalte hva vedkommende hadde fått tilbakemelding om fra ungdommene:

"At hvis man hadde telefonen på lydløs så kan det hende kompisen min ringer.. og hvis jeg ikke tar den, så er det mitt ansvar hvis han tar livet sitt. Så det er jo litt av et ansvar de legger på seg selv, som ikke er deres ansvar selvfølgelig, men vi må snakke med dem om at det ikke er deres ansvar. Men så sier de at den vennen min snakker ikke med noen andre, han snakker bare med meg, og hvis jeg ikke tar den rollen så er det i praksis jeg som har bedt ham om å ta livet sitt, liksom. Og da snakker vi i alle fall selvpålagt press. Akkurat da så var det slik at de var redde for at det skulle skje med hvem som helst (...).

Et flerkulturelt samfunn

Som beskrevet innledningsvis var mer enn én fjerdedel (26 %) av Frøyas befolkning innvandrere ved inngangen til 2023. Tar vi med norskfødte med innvandrerforeldre var andelen på over 30 prosent. Hos den store havbruksaktøren der vi intervjuet ledere og ansatte, var hele 39 ulike nasjonaliteter representert sommeren 2023. Dette skiller Frøya fra både nabokommunene og de fleste andre av landets kommuner på samme størrelse. I følge en nylig utarbeidet NOU om arbeidsinnvandreres integrering i norsk arbeids- og samfunnsliv, lå innvandringsandelen i Norge på ca. 15 prosent i 2021, mens Statistisk sentralbyrå anslår at innvandrere og deres norskfødte barn som andel av befolkningen vil øke fra om lag 19 prosent i 2022 til over 25 prosent innen 2060 (NOU_2022:18). I så måte er Frøya en pionerkommune, og et interessant "laboratorium" for å teste ut effekten av ulike integreringstiltak – både blant arbeidsinnvandrere og flyktninger, men det er også en høy andel personer som kommer fra andre steder i Norge som jobber her, og som skal integreres.

Mange av informantene våre var opptatt av at Frøya er avhengige av arbeidsinnvandring for å få næringslivet til å gå rundt. De uttrykte ønske om at arbeidsinnvandrere skal føle seg velkomne og bli godt integrerte frøyværing som blir boende lenge. Flere av informantene som selv var fra Frøya opplevde imidlertid at det var vanskelig å få til god integrering, særlig av de voksne arbeidsinnvandrere. Oppfatningen var at man har lykkes bedre med barna, ettersom disse i større grad deltar i idrett og kultur (badminton ble nevnt som eksempel på idrett som har lykkes med å få med mange ulike kulturer, og kulturskolen har mange barn og ungdom av arbeidsinnvandrere). Det ble trukket fram som utfordrende for barn av arbeidsinnvandrere som bor langt unna Sistranda å få deltatt på aktiviteter siden "alt" skjer der. Når foreldrene i tillegg jobber turnus er det utfordrende å organisere henting/bringning, og å delta på frivillig dugnadsarbeid. Manglende kollektivtransport ble igjen trukket fram som en utfordring for deltakelse på kultur- og fritidstilbud for de unge. Flere foreslo også at noen aktiviteter kanskje burde vært flyttet fra Sistranda og ut i grendene (f.eks. fotballtreninger på Nordskaget), mens en av de ansatte i kommunen understreket viktigheten av raushet, det å ta med ekstra unger når man først kjører til trening, og også være bevisst at man ikke snakker negativt om de som ikke stiller opp.

"Viktig at man tenker samkjøring og raushet - at vi tar med flere unger enn bare våre egne. Det er jo kongstanken i Øya-satsninga. Og ikke snakke negativt om de som ikke stiller opp på vaffel-steikinga. Det er ikke likens for alle, og viktig at ungene får være med likevel. Viktig å være raus her (...)"

Det kom også kommentarer fra en av de ansatte i kommunen at vedkommende hadde inntrykk av at det var mindre snakk om samkjøring og koordinering blant foreldrene nå, enn tidligere. En av informantene mente at den gjengse frøyværing tror at man er åpen og inkluderende, men vedkommende hadde likevel fått tilbakemelding på at det er vanskelig å komme ordentlig inn på frøyværingene:

"Og så er det det at vi er så flerkulturelle, det gjør det vanskelig som tilflytter - det er vanskelig å komme innpå... Vi frøyværingene tror at vi er veldig åpen for folk, og at vi står med åpne armer. Og det gjør vi til dels, men på et overfladisk nivå. Vi har ikke... du skal jobbe godt for å komme inn i gjengen. Og hvis du attpåtil ikke er norsk tilflytter så får du et ekstra element som gjør det litt utfordrende da. Det er mange utenlandske som synes det er vanskelig å komme inn i miljøene - ser det allerede på ungdomsskolen at det dannes litt sånn, gjenger og grupperinger, og hvor man føler tilhørighet hen. Det koster mye å bo på Frøya - de sentrale strøkene koster mer enn utkanten. Hvis du kommer tilflyttende så kjøper man gjerne et hus i utkanten, og så danner vi sånn typ rundt Salmar - på Nordskaget - der er det fåtallet som er norskfødt på den skolen. Prosentmessig er det høyt antall fremmedspråklige - og det kan være fint det, men det blir klikkete - og da blir det vanskelig for de norske å komme inn der, og vise versa. Så du får en sånn ... det blir noen skiller som ikke er positive. Vi har vært mer tjent som samfunn på å blande gruppene mer."

En av de vi intervjuet som selv hadde innvandrerbakgrunn påpekte at veldig mye av det sosiale vedkommende hadde med andre enn egen familie skjedde på arbeidsplassen;

"På fritida må du jobbe ganske hardt for å komme med i samfunnet, hvis du ønsker å bli med. Jeg prøvde å treffe arbeidskollegaer i fritiden, men det er ikke enkelt. (...) du kan treffe dem og gjøre noe sammen, men neste gang du treffer dem, så blir det ikke på samme måten", hadde vedkommende erfart.

En annen som var oppvokst på Frøya og hadde bodd i flere av grendene, påpekte at det er store kulturforskjeller innad i grendene, der det i noen er en kultur for at man blir invitert på kryss og tvers, mens det i andre grender ikke er noe kultur for det. Vedkommende påpekte også at man flytter mye på kryss og tvers på Frøya, både de som er norske og innvandrerne, og at det kommer mange som bare skal bo på Frøya en periode. Dette mener hun kan påvirke interessen for å bli kjent med nye folk:

"På ett eller annet tidspunkt blir man jo litt mett på å danne nye vennskap, på å inkludere og si velkommen, og by på seg selv...for det er jo en sorgprosess igjen når noen man blir godt kjent med, flytter...har tenkt på at det kanskje er en grunn.. i starten var det kanskje en fremmedfrykt, i starten da det begynte å komme flere fra Sverige og flere fra Øst-Europa til fabrikkene..så var det litt sånn, den rare kulturen som plutselig dukket opp i fanget på oss her. Men sånn er det jo ikke lenger, nå er det jo like naturlig å høre thai og litauisk utenfor butikken som det er å høre kav trønder. Men det er jo sånn at noen kommer og blir, men veldig mange flytter jo etter hvert, og det gjelder ikke bare utledninger, det gjelder alle".

En annen i samme intervju var enig, og presiserte at dette også gjaldt nyinnflyttede fra andre steder i Norge: *"Man tenker kanskje, hm... hvor lenge skal du være her da?"*

I intervjuet med flyktningetjenesten og voksenopplæringa ble det mye fokus på frivillighetsarbeid som en god arena for å drive integreringsarbeid. Et populært tiltak med mange arbeidsinnvandrere er et kor med medlemmer fra både Frøya og Hitra. Det er blant annet flere språkkafé-initiativ på Frøya. Her kom det fram at man generelt opplever at det har blitt vanskeligere å få folk til å komme på felles arrangementer de siste årene. Vi fikk høre at særlig ett av grendelagene som hadde hatt lang tradisjon for å være gode på å få med "alle" i bygda for noen år siden, men at det nå hadde blitt større klikker med arbeidsinnvandrere som *"ikke ønsker å blande seg med andre, så det er vanskelig å få mange til å komme på arrangementer"*, som en av informantene fortalte. Selv med personlig invitasjon hadde det vært laber interesse. Igjen kommer transport opp som en evig utfordring; mange av innvandrerne får ikke godkjent førerkort fra hjemlandet og må ta sertifikat på nytt i Norge.

I intervjuet med unge voksne arbeidsinnvandrere fra Øst-Europa i fiskeindustrien, uttrykte de to representantene at de var godt fornøyde med mottakelsen og arbeidsforholdene – særlig når de sammenliknet seg med venner som jobbet i andre land (Tyskland ble nevnt). Begge informantene hadde høyere utdanning, kom til Norge med sine ektefeller og jobbet på samme arbeidsplass som sine partnere. De omgikk i liten grad andre enn arbeidskollegaer på fritiden, og så ikke på det som et problem heller. De trakk fram treningssenter på jobben som et positivt tiltak, som gjorde at de slapp å reise til Sistranda for å trene. Siden det er et krav i stillingsutlysninger i denne virksomheten at man selv må sørge for transport til og fra arbeidet, bør man enten må ha bil eller bo nært arbeidsplassen (pga. manglende kollektivtilbud). Ansattrepresentantene hadde få forslag til hva som kunne vært gjort annerledes for at de skulle bli mer integrert, men ønsket seg f.eks. et bedre kulturtilbud med kinokvelder med filmer som hadde teksting på språkene som gjelder for mange av arbeidsinnvandrerne (f.eks. litauisk og polsk).

Hvis vi skjeler til NOU'en fra 2022 (s. 31) om arbeidsinnvandring og integrering, konkluderte utvalget med følgende (vår utheving):

"Det aller viktigste tiltaket for å bedre integreringen av arbeidsinnvandrere i Norge er å støtte opp om et ryddig og velfungerende arbeidsliv. Dette krever at man styrker innsatsen for å motarbeide sosial dumping, øker kontrollen av og bruker mer effektive sanksjoner mot arbeidslivskriminalitet, og fører en kompetansepolitikk som både bidrar til at den kompetansen arbeidsinnvandrere har med seg faktisk blir benyttet, og at arbeidsinnvandrere i større grad enn i dag får anledning til å videreutvikle sin kompetanse i og utenfor arbeidslivet. I tillegg mener utvalget at et styrket tilbud om opplæring i norsk, kombinert med tiltak for å bedre informasjonen ved ankomst, øke fagorganiseringsgraden og øke deltakelsen i frivillighet og politikk, vil kunne bidra positivt både til integreringen av arbeidsinnvandrere i norsk arbeids- og samfunnsliv, og til opprettholdelsen av den norske modellen. Utvalgets vurdering er derfor at en differensiert integreringspolitikk som kombinerer generelle arbeidslivs- og kompetansepolitiske tiltak med målrettede integreringstiltak for å understøtte den norske modellen – er den mest hensiktsmessige tilnærmingen til integrering av arbeidsinnvandrere i Norge." (NOU_2022:18)

Slik vi oppfatter planene til både kommunen og de private aktørene, vil en mer systematisk kartlegging av kompetanse hos de mange arbeidsinnvandrerne, og en strategi for eventuell rekruttering av disse inn i andre jobber på Frøya være helt i tråd med forslagene i NOU'en (ibid.).

Språk

Språk ble nevnt som en bakenforliggende faktor for klikkdannelse og grupperinger – at mange innvandrere gjerne velger å være sammen med de som snakker samme språk. Flere uttrykte overraskelse over at mange arbeidsinnvandrere ikke viste interesse for å lære seg norsk. Samtidig hadde man forståelse for at dette ikke ble prioritert, all den tid arbeidsspråket for mange av dem er engelsk, og mange ikke har planlagt at de skal

være på Frøya i en lang periode når de først ankommer (de skal gjerne være en kort periode for å legge opp penger, ifølge de som jobbet med HR).

"Det overrasker meg hvor mange som har jobbet her i mange år, men likevel ikke har prioritert å lære seg norsk. Jeg har hatt samtaler med ansatte som hadde bodd her i 17 år, men snakker veldig lite norsk."

Ved helsestasjonen fortalte den ene informantene at man de siste årene har lyktes med å rekruttere flere innvandrere inn i kommunale tjenester (og ikke bare til fabrikkene), hvilket ble trukket fram som en styrke. Samtidig var vedkommende bekymret for én kommunal oppgave med tanke på språk – barnehagene:

"Det som bekymrer meg er barnehagene – for vi får en språkutfordring. De som har annenspråklige foreldre har behov for gode norske språkkrollemodeller i barnehagen. Vi har nå barnehageavdelinger der det er én norskspråklig voksen, resten utenlandsk. Og det merkes når ungene kommer over i neste avdeling. Det er lettere å være sosial med de fra samme land. Selvfølgelig er det det, men ungene mister noe... Har mange fire-årskontroller der jeg ikke kan gjennomføre språkkartleggingen fordi de snakker for dårlig norsk. De snakker som en foss til foreldrene, men kan bare si ja og nei til meg. Det blir en vond sirkel av det, og det kommer vi til å merke på sikt. Det har så mye følger for alt annet – mestring i skolen, yrkeslivet, integrering osv. Mange av helsekontroller tas også på engelsk, fordi foreldre uttrykker seg bedre på engelsk enn med tolk."

Flere av informantene våre med erfaring fra skolen fortalte at ungdommene i stor grad, også de norskspråklige, nå snakker mye engelsk seg imellom, og at dette virker inkluderende i skolesammenheng. En av de voksne vi intervjuet uttalte:

"Det blir grupperinger ofte - at man finner de som snakker samme språk. Men vet ikke, det gir mye til samfunnet med ulike bakgrunner. De snakker engelsk i gangene på ungdomsskolen, det handler om sosiale medier. Er jo en fordel for innvandrerne, at de føler seg inkludert, men de lærer seg ikke norsk."

En annen informant mente at språk er mindre problematisk blant de unge, og at det er hos foreldrene deres det blir utfordrende. Det kan blant annet gjøre det utfordrende å få til et godt foreldresamarbeid i barnehager og skoler, og det kan være til hinder når det kommuniseres om frivillighetsarbeid i forbindelse med idretts- og kulturarrangementer.

Virksomheten vi intervjuet hadde opplevd å måtte permittere en del ansatte vinteren 2023, og hadde da tilbudt språkkurs til de permitterte i samarbeid med Folkeuniversitetet. Dette ble ifølge HR-avdelingen et veldig populært tilbud med både fysiske samlinger og nettstudier, der de tilrettela for undervisning både på dagtid og kveld. Det har også blitt avholdt familiedag for ansatte i idrettshallene på Frøya, noe som ifølge de ansatte har vært populære tilbud.

"Transport ja, det er et evig problem"

I nærmest alle intervju i ForFrøya-prosjektet var transportproblematikk et stadig tilbakevendende tema – både blant ungdommene og de voksne informantene. Overskriften i dette avsnittet er et sitat fra intervju med kommuneledelsen, som sier at skyss ofte dukker opp som et tema relatert til utenforskap. Flere uttrykte at kollektivtilbudet er for dårlig, og at det dermed legges opp til at man må ha bil for å komme seg rundt. Den private fiskeri- og havbruksvirksomheten vi intervjuet pekte på at det ikke var vanskelig å få tak i folk som ville ha jobb, men boliger og transportmuligheter utgjør de største problemene. Kommunen har en god

del av innbyggerne spredt rundt i flere bygder relativt langt fra Sistranda, noe som krever transport også på ettermiddag/kveld hvis innbyggerne skal kunne forventes å være med på ting som arrangeres. Problemstillingen gjelder for mange små og spredtbygde kommuner, og Transportøkonomisk institutt har jobbet med flere kommuner om kjøring av barn og unge til og fra trening, blant annet Bærum og Lørenskog³⁶. Som nevnt i kapittel 4.2.1 jobber også flere kommuner i Nordland (særlig Bø kommune) med denne problemstillingen³⁷.

Flere av informantene trakk fram god erfaring fra tidligere med å tilby "Trygt hjem for en 50-lapp" til unge mellom 15-20 år som skal hjem fra konserter og andre kulturarrangementer³⁸. Ifølge kommunens nettsider gjelder ordningen for: 1) Offentlige arrangementer som konserter, revyer og andre annonserte arrangement og 2) Offentlig fest som er annonsert, åpen for alle og godkjent av politiet. Arrangør må søke om "Trygt hjem for en 50-lapp" for sitt arrangement. Med forbehold om at vi kun har intervjuet relativt få personer i kommunen, virket det på oss som om det var en stund siden ordningen hadde blitt brukt, og flere av informantene var usikre på om ordningen fortsatt gjaldt. Her kan kommunen vurdere å minne arrangører på ordningen, og undersøke om det er noe som kan gjøres med kriterier og søknadsprosess som gjør den mer attraktiv å bruke.

Gitt hyppigheten av transportproblemer, også utenom store arrangementer, som blir trukket fram som et hinder for inkludering og deltakelse, er dette noe som bør forsøkes løst på nye måter. Og, som en av de ansatte påpekte, det trenger ikke bare være et kommunalt anliggende å løse dette, foreldre eller besteforeldre kan oppfordres til å organisere samkjøring og vise raushet for de barn og unge med foreldre som av ulike årsaker ikke har anledning til å bidra. Kanskje er transportutfordringene noe også privat næringsliv kan samarbeide med frivilligheten og kommune om, ettersom det kan ses på som et integreringstiltak hvis flere barn og ungdommer ute i grendene blir med på sosiale aktiviteter og organisert idrett.

4.3.2 Behovet for forebyggende tjenester og samhandling

I del to og tre av intervjuene med ansatte og ledere stilte vi spørsmål om innhold i tilbudene/tjenestene, deres rolle i det forebyggende arbeidet med psykisk helse- og rusproblematikk og levekårsrelaterte problemstillinger i Frøya kommune. Mot slutten av intervjuet kom vi inn på hvilke forebyggende tilbud og tjenester de opplever det er behov for, og hvordan disse eventuelt bør innrettes best mulig for å treffe målgruppen ungdom/unge voksne.

Et mangfoldig tjenestetilbud

"Kraft og mangfold" er Frøya kommunes visjon, og mangfoldig er også tjenestetilbudet. Som vist i kapittel 4.1 har Frøya kommune et bredt spekter av tjenester som jobber forebyggende og har unge innbyggere som del av sin målgruppe; Forebyggende team (16-30 år), Ungdomskontakten i avd. Rus/Psykisk helse, helsesykepleier(e) i helsestasjon for ungdom (13-23 år), kommunepsykolog, Oppfølgingstjenesten (samtaletjenester, Rus/psykisk helse), NAVs ungdomsteam med ungdomsgarantien (16-30 år), Ungdomsbasen, SLT-koordinator og forebyggende politiarbeid, Flyktingetjenesten og voksenopplæringen, Kulturskolen, Frivillighetsentralen, alle barnehagene og skolene osv. Og som en paraply over alle initiativ i folkehelsearbeidet rettet mot barn og unge; Øya-satsningen (jf. kapittel 1.3). Det er vanskelig å peke på konkrete tjenestetilbud som mangler i Frøya kommune, men som vi skal komme tilbake til under, kan det være mer å hente på å avklare roller, eventuelt slå sammen tjenester, samt sette tydeligere strukturer for

³⁶ <https://www.toi.no/kjorestopp/>

³⁷ <https://www.nfk.no/tjenester/lokal-samfunnsutvikling/folkehelse-og-lokal-samfunnsutvikling/nye-kommuner-i-program-for-folkehelsearbeid-i-nordland.65107.aspx>

³⁸ <https://froya.frivilligsentral.no/aktivitet?hjem-for-en-50-lapp&Id=2892>

mer systematisk samarbeid mellom de ulike tjenestene, enn å opprette flere enkeltstående tjenester, tilbud og prosjekt.

Til tross for at det offentlige tjenestetilbudet er mangfoldig, opplevde flere av tjenestene høyt trykk på antall saker med unge innbyggere som trenger hjelp. F.eks. oppgav NAV at ungdomsteamet deres følger over førti unge personer som på intervjuetidspunktet var under oppfølging i psykisk helsevern i spesialisthelsetjenesten. Her er det åpenbart at samarbeid med avd. Rus/psykisk helse kan være lurt. Psykologen i kommunen var spesielt opptatt av å få på plass et bedre psykisk helsetilbud til de yngste under 12 år, her mente vedkommende at man ikke fanger opp alle, selv om inntrykket var at skolene har blitt bedre på å melde tidlig – særlig når det gjaldt skolerelaterte vansker. Det ble videre uttrykt usikkerhet knyttet til de som ikke fanges opp av skolene, og da særlig hybelboerne som ikke nødvendigvis har foreldre i nærheten som tar kontakt med tjenestene. Tiltak som Hybelkroken, der representanter fra tjenestene deltar i sosiale aktiviteter med hybelboerne, er derfor en viktig arena for tjenestene å være på. Åpning av et mekanisk verksted i tilknytning til Ungdomsbasen er også en slik sosial arena som kan gi tjenestene inngangsbillett til å komme i snakk med ungdommene utenfor kontoret.

Flere av informantene fra helsetjenesten uttrykte ekstra stort behov for å nå ut til unge gutter, som i mye mindre grad enn jentene tar kontakt med tjenestene. De knyttet også dette behovet til selvmordsforebygging, og viste til at langt flere gutter enn jenter tar livet sitt. En av de ansatte som jobber forebyggende viste til forskningen på selvmord, og at hvis du har en opplevelse av å ha tilhørighet og fellesskap, og du betyr noe for noen, så er risikoen lavere. Hun mente det trengs mer fokus på beskyttelsesfaktorer, det å skape tilhørighet, enn å si at selvmord er en dårlig løsning. Videre mente hun at skolen er den beste arenaen for å nå ut til guttene:

"Gutter er ikke så god til å snakke om hvordan de har det, og vi treffer dem ikke så godt. Det er enklere å nå dem i klassen – jo mer vi snakker om ting i klassen – jo mer treffer vi dem."

Tverrfaglig samarbeid

I intervju med flere i ledelsen innen helse og oppvekst kom det fram at det høsten 2023 og våren 2024 er et pågående arbeid med å se tjenestene mer i sammenheng. Arbeidet er en forlengelse av Frøyas arbeid i 0-24-samarbeidet og Pilot for programfinansiering. Dette er også en konsekvens av endringene i velferdstjenestelovgivningen som kom i 2022, som nå pålegger en rekke tjenester å samarbeide hvis tjenestebrukernes situasjon krever det. Formålet med lovendringen har vært å styrke oppfølgingen av utsatte barn og unge, og deres familier, gjennom økt samarbeid mellom helse- og velferdstjenestene. Det er dessuten kommet en ny [veileder for psykisk helsearbeid for barn og unge](#) i 2023, som tjenestene har behov for å kalibrere seg mot. I dialog med ansatte om utkast til denne rapporten kom det også fram at det er behov for å få på plass et kommunalt planverk for disse tjenestene. Helt konkret foreslås det å få utviklet en forebyggende plan, der erfaringene som er gjort i forebyggende team kan brukes til å realisere et slikt planverk.

Toppledelsen erkjente i intervjuene et behov for å rydde i begreper og roller, og koordinere tjenestene bedre. De trakk blant annet fram 0-24-satsingen som en viktig innsiktsprosess for kommunen i dette arbeidet. Det har vært diskutert om man skal styrke innsatsen med flere forebyggende stillinger i barnevernet, og det har vært drøftet om man skal styrke familieveilederrollen i kommunen (foreldreveiledning er veldig etterspurt). Ledelsen uttrykker en hårfin balansegang mellom det å ha tiltak som er spisset nok til at man får kontinuitet, og samtidig sørge for å ha et bredt spekter av ulike tiltak. For en bredere diskusjon av faktorer som har betydning for å lykkes med tverrfaglig samarbeid og samordningsmodeller på barn og unge-feltet, viser vi til (Norvoll et al., 2006).

Koordinerende enhet (KE) i Frøya kommune har gjennom 0-24 prosjektet og siste års lovendringer fått et mer tverrfaglig fokus, og kan delegere oppgaver til oppvekstsektoren. KE inkluderer forvaltningskontor Helse og omsorg, som har ansvaret for arbeidet med individuell plan og koordinator for brukere med store og sammensatte behov i henhold til [nasjonal veileder](#) på feltet. Barnekoordinatorrollen er også lagt til KE, og ledelsen har håp om at dette er et viktig skritt på veien mot "ei dør inn", som er det de ønsker seg. Fra evaluering av pilot for strukturert tverrfaglig oppfølgingsteam vet vi at BTI-modellen (Bedre Tverrfaglig Innsats) ble oppfattet som en god samhandlingsmodell i flere av pilotkommunene, og at f.eks. Suldal kommune ønsker å ta i bruk denne for voksne brukere også (Kaltheth et al., 2024 (kommende)). Modellen tar for seg oppfølging på fire nivå – der nivå 0 handler om å utrede en meldt bekymring. Det er ikke alltid sakene som havner på bordet hos Koordinerende enhet trenger å ende med at det må tilbys mange tjenester. Det kan være naturlig å planlegge for hvordan de som jobber med forebygging i kommunen kan bidra inn på et universelt, eventuelt selektivt, nivå i saker som kommer til koordinerende enhet. Et eksempel på slik problematikk kan være høyt skolefravær eller skolevegring, der man kan tenke seg at tiltak på klasse- eller skolenivå kan være aktuelt.

Noen av de vi intervjuet som jobber operativt ut mot innbyggerne, savnet mer involvering i det strategiske arbeidet på ledernivå, og brukte samarbeidet mellom helse og oppvekst som eksempel på et område der de ønsket mer systematisk og konkret samarbeid ute i tjenestene, ikke bare på toppledernivå. Noen fortalte om forsøk på å få i gang faste samarbeid, som har forvitret etter hvert. Samtidig mente flere av informantene at det allerede hadde skjedd en positiv utvikling når det gjaldt samarbeid i tjenestene. Samarbeidet med videregående skole ble trukket fram som et godt eksempel – blant andre av representantene vi intervjuet fra helsestasjonen, ungdomskontakt, og Forebyggende team. Også ungdomsteamet i NAV trakk fram at samarbeidet med videregående skole hadde utviklet seg i positiv retning:

Det har blitt et veldig godt samarbeid med videregående skole – det siste året kjempegodt! Vi ønsker å komme tidligere på, og det har blitt lettere nå når vi har et ungdomsteam. Vi har fått til masse gode saker.

Andre var opptatt av å formidle at forebyggingen må starte på et tidligere tidspunkt enn i videregående, og hadde ønsket seg mer forebyggingsressurser til barnehage- barne- og ungdomsskolene. Dette ønsket kom både fra ansatte i helsetjenestene og fra skoleledelsen. Helsestasjonen understreket at de ønsket mer ressurser, eventuelt mer systematisk samarbeid med andre tjenester, når det gjaldt psykisk helse- og rusarbeid for barn og unge under 18 år.

Vi når nok færre yngre barn enn hva vi ønsker. Vi fanger ikke opp alle der det er problematikk. Skolene har blitt ganske gode, så kanskje de vi når, er de som har skolerelaterte vansker. Usikker på om vi når de som ikke fanges opp på skolen, og de som selv har behov – om de tar kontakt på eget initiativ. Det er ofte voksne som tar kontakt, så tenker på de som ikke har voksne som tar kontakt for dem – bor på hybel osv. (Psykolog i kommunen)

Et annet grep kommunen har tatt for å få til mer tverrfaglig samarbeid opp mot flyktingene og voksenopplæringen, er å lyse ut en 100 % sykepleierstilling i Flyktingetjenesten. Her er håpet at dette skal sørge for enda bedre samarbeid mellom helsesektoren og Flyktingetjenesten/voksenopplæringen, hvis man finner en ny person til stillingen, etter at den forrige sluttet etter kort tid. Høy turnover var et tilbakevendende tema på tvers av intervjuene, og kan virke som en barriere for å få til godt samarbeid på tvers. Ifølge KS var helse/pleie/omsorg det tjenesteområdet med høyest turnover mellom 2021 og 2022, og sykepleiere var blant stillingskodene som bidro mest til dette på landsbasis. Vi fikk også høre om høy turnover blant fastlegene på Frøya de siste årene. Kikker vi nærmere på turnoverstatistikken for Trøndelag, som ser på hvor mange som forblir i samme stilling fra ett år til et annet, ser vi at Frøya er blant kommune i

Trøndelag med høyest turnover. Fra 2021 til 2022 var 71,6 % fortsatt ansatt i kommunen og hadde samme stillingskode. Til sammenlikning var denne andelen på 79,2 i Hitra kommune, 76,1 i Trondheim kommune, og 83,1 i Trøndelag fylke (KS, 2023). At ansatte kjenner til hverandre over tid, og dermed kan ha lavere terskel for å ta kontakt på tvers av tjenester, er en fremmer for godt samarbeid.

Vi har reflektert litt over om den midlertidigheten som flere uttrykte at preger Frøya-samfunnet (mange nye tilflyttere, barrierer mot å bli godt kjent med nye folk fordi man forventer å snart miste dem, høy flyttefrekvens mellom bygder osv.), også påvirker turnover i tjenestene og forventningene til hvor lenge man skal bli stående i samme jobb. Turnover har en høy kostnad for alle virksomheter og organisasjoner (Abbasi & Hollman, 2000), og i de kommunale tjenestene kan det også gå ut over kvaliteten og kontinuiteten på oppfølging av brukerne. Systematisk arbeid med å redusere turnover vil dermed kunne bidra til bedre samarbeid og mer kontinuerlig oppfølging av brukerne på sikt. Vi fikk informasjon om at HR-nettverket, der både kommunen og private næringslivsaktører er med, skal jobbe med systematisk kompetansekartlegging av arbeidsinnvandrere. Dette med tanke på å identifisere personer med relevant utdanning/kompetanse på fabrikkene som vil trenges i de offentlige tjenestene framover. Hvis disse i større grad kan rekrutteres til offentlige stillinger, eller andre jobber, i stedet for å flytte til sine hjemland, kan det være av stor verdi for kommunen. Et helt konkret behov som helsestasjonen uttrykte, var å få utdannet ICDP-veiledere på flere språk. At nyankomne innvandrere forespeiles at det kan finnes flere jobbmuligheter i kommunen på sikt, kan dessuten tenkes å bidra til å motivere dem til å lære seg norsk i større grad.

Forebyggende team og prosjekt som arbeidsform

Frøya kommune har tatt en aktiv rolle på folkehelsefeltet i Trøndelag, og er med på mange initiativ og prosjekter. Samarbeidet mellom kommune, næringsliv og frivilligheten virker også solid. Noen av de vi intervjuet uttrykte at prosjektorganisering er et tveegget sverd – på den ene siden kommer det mye bra og utviklende ut av prosjektdeltakelse, men på den andre siden kan det bidra til usikkerhet i organisasjonen, og man risikerer at resultatene blir kortvarige. Som en av informantene uttalte på generelt grunnlag:

Vi kaller oss jo for ad-hoc-kommunen – det popper jo opp noen greier, og så forsvinner det igjen. Masse prosjektstillinger, de prøver å finne ut av de tingene som de kunne ha spurt de tjenestene som er der om, og vi kunne svart dem. Det er mange prosjekt som skal finne ut av ting. Det gir usikkerhet i tjenestene – hvem tar over dette? Skapes forventninger om at nå blir dette et tilbud, og så blir det ikke noe mer. Systemet blir uoversiktlig. Det er vanskelig når vi ikke har noen faste treffpunkt. Det er mange nyansatte, og utskifting av personell overalt. Når vi først har opparbeidet et samarbeid, så mister vi folk, mister de uformelle fordi vi bare kjenner dem litt.

En nasjonal ekspertgruppe som gjorde en områdegjennomgang av øremerkede tilskudd, konkluderte med at det er fornuftig at finansieringssystemet er fleksibelt på en måte som legger til rette for at forsøk og andre tidsavgrensede prosjekter kan gjennomføres i enkelte kommuner gjennom bruk av øremerkede tilskudd. Dette gjelder særlig for å teste ut innovative tjenester, organisasjons- og arbeidsformer (Ekspertgruppen, 2017). Når det gjelder prosjektstillingene i Forebyggende team, var deres mandat nettopp å utforske nye arbeidsmetoder som gjør at kommunen får mer fokus på psykisk helse og forebygging, kulturendring med tanke på press og holdninger til hverandre, samt at de skulle jobbe med synlighet, fleksibilitet og tilgjengelighet i tjenestene.

Teamet ble organisert under avdelingen som jobber med psykisk helse, og som vi har sett over, var det allerede flere tjenester som jobbet med samme målgruppe. Ungdomskontakten (som også skal jobbe universelt forebyggende), helsestasjon for ungdom, ungdomsteamet i NAV, og SLT-koordinator har alle roller som, i alle fall i deler av stillingene, ligger nært opp til det Forebyggende team skulle gjøre. Dessuten har sosiallærere i skolen, og oppfølgingstjenesten i videregående skole (fylkeskommunale stillinger) også delvis

overlappende målsetninger. Et forslag som kom i et av intervjuene var at Forebyggende team kunne vært organisert på tvers av helse og oppvekst. Overlappingen med eksisterende tjenester har sannsynligvis påvirket tjenesteutviklingen i teamet både på godt og vondt. På godt fordi det var kompetanse på feltet fra før og flere personer/tjenester å bygge nettverk med for Forebyggende team. På vondt fordi det kan ha gjort det vanskeligere å finne sin plass, og få avklart roller, når det er såpass mange som holder på med liknende oppgaver.

Vårt inntrykk er at øvrige tjenester har vært positive til at det satses mer på forebygging i kommunen, det er ingen tvil om at det trengs at noen holder tak i de universelle tiltakene, men at teamet kanskje har blitt møtt med noe "prosjekttretthet" av den formen som kan spores i sitatet over. Flere var opptatt av at man nå har kommet dithen at man må styrke de tjenestene som finnes, og samarbeidet mellom disse, heller enn å opprette nye tiltak. Utfordringen i psykisk helseavdelingen, i NAV og i helsestasjons- og skolehelsetjeneste er gjerne at behovet for individuell oppfølging er så høyt, at det spiser av tiden til å drive universell forebygging. I et slikt perspektiv virker det å være behov for at ansatt(e) i Forebyggende team fortsetter å ha mest fokus på de universelle tiltakene – gruppebaserte undervisningsopplegg i skolen, sosiale arrangementer for ungdom/unge voksne, tilstedeværelse på Hybelkroken, Ungdomsbasen, samarbeid med rusen (nevnes som viktig av flere), ev. utvikling av nye treffsteder for alle elever på videregående skole osv. Ettersom det p.t. bare er én ansatt i Forebyggende team, og dermed ikke et team i ordets rette forstand, kan det argumenteres for at det er en misvisende betegnelse, og at denne stillingen heller bør legges til f.eks. Ungdomskontakten og/eller helsestasjon for ungdom (og unge voksne), men med definert ansvar for de universelle tiltakene. På den annen side kan man tenke seg at Forebyggende team kan beholdes som tittel, og være et dynamisk team (ev. med en definert koordinator) bestående av de som til enhver tid trengs for å jobbe med en problemstilling med forebyggingstema – på tvers av sektorområder.

Synlighet, fleksibilitet og tilgjengelighet

Det var også et mål at Forebyggende team skulle jobbe med synlighet, fleksibilitet og tilgjengelighet av tjenester på psykisk helse- og forebyggingsfeltet. Her skal teamet, og deres samarbeidspartnere, ha honnør for å ha vært synlige i lokalavisa, på kommunens nettsider og i sosiale medier for å promotere eget arbeid, noe vi har lenket til flere steder innledningsvis i rapporten. Dette gjelder også ansatte i andre tjenester (f.eks. Hybelkroken), og politiet på Hitra/Frøya. Her gjelder det å henge med på hvilke sosiale medier man må være på for å nå de unge (som kanskje i liten grad leser aviser eller bruker Facebook), og ikke minst ha en strategi for hvordan tjenestene ønsker å bruke de sosiale mediene. Dette er tema som egner seg svært godt for brukermedvirkning fra barn og unge selv, for å få vite hvordan man best når målgruppene. Det å nå ut til foreldre via sosiale medier (også i videregående skole) må heller ikke undervurderes. Frøya Arena virker som en veldig god plattform for arrangementsinformasjon og påmelding. I vårt søk etter erfaringer fra andre kommuner, fant vi en tekst publisert på Forebygging.no fra ansatte i Utekontakten i Oppegård kommune, som skriver om gode erfaringer med forebyggende ungdomsarbeid gjennom sosiale medier (Gurvich & Skjellum, 2018):

"For oss som tjeneste har det vært helt essensielt å bestemme hva vi ønsket å bruke sosiale medier til. Vi har konkludert med at vi skal ha fokus på relasjoner, samt drive med informasjonsformidling og holdningsskapende arbeid, der målet er forebygging av rusmisbruk og sosiale vansker."

Framover anbefaler vi at det jobbes for å få på plass mer faste samarbeidskonstellasjoner og samarbeidsmøter, særlig mellom helsetjenestene, den videregående skolen og NAVs ungdomsteam, slik at det forebyggende arbeidet som gjøres forblir synlig i tjenestene. Kommunen kan med fordel promotere de ulike tjenestene rettet mot barn, ungdom og unge voksne mer samlet, noe som sannsynligvis også blir enklere når ledelsen nå jobber med å få en grundigere oversikt over kommunens arbeid og ansvarsområder på dette feltet. Når det gjelder fleksibilitet og tilgjengelighet er det et tilbakevendende problem at få

tjenester har åpent etter kl. 15.30. Her var vårt inntrykk at flere av de som jobber med barn/unge allerede er på tilbudssiden når det gjelder å jobbe på andre tidspunkt. F.eks. gjaldt dette stillingene tilknyttet Ungdomsbasen, men også i forbindelse med kulturarrangementer og foreldremøter med involvering fra Forebyggende team. Tilgjengelighet kan også handle om hvor tjenestene er lokalisert fysisk. Her fikk vi et eksempel fra helsestasjons- og skolehelsetjenesten, som opplevde at på den skolen der kontoret ligger rett ved inngangsdøra, fikk de flere elever som bare "slang innom" (og særlig flere gutter), sammenliknet med hva de fikk på en skole der deres kontor lå i underetasjen, og man måtte lete seg fram for å finne dem lengst inn i lokalet.

Godt samarbeid med frivilligheten vil også kunne bidra til et bredere tilbud på ettermiddag og kveld. Ifølge Norsk idrettsindeks (se kapittel 2.7.1), tydet statistikken på at en relativt lav andel av barn og ungdom deltar i organiserte aktiviteter, også betydelig lavere enn i nabokommunen Hitra, til tross for at idrettsanleggsdekningen per innbygger på Frøya er bedre enn på Hitra. Kanskje kan dette henge sammen med andelen utenlandske arbeidsinnvandrere i turnusarbeid, språkutfordringer (mangel på kommunikasjon om samkjøring) og transportproblemene beskrevet over. Siden de fleste av idretts- og kulturtilbud må regnes som sosiale møtearenaer, er det å stimulere til økt deltakelse i denne type aktivitet noe som sannsynligvis vil ha positiv effekt på inkludering. Spesielt hvis man samtidig jobber målrettet med å motvirke sosial ulikhet og hindringer for deltakelse som skyldes transportutfordringer. Gjennom vår deltakende observasjon ved Ungdomsbasen kom det fram at det har vært foreslått å etablere et gaming-tilbud rettet mot unge på Frøya. E-sport er en voksende idrett, der også idrettslag som Rosenborg har lansert egen satsning på e-sport i 2024³⁹. Gaming (og tilhørende chatte-kanaler på f.eks. Discord) som sosial arena må ikke undervurderes, og bør utforskes mer som forebyggingsarena der man kanskje når flere og andre (særlig gutter) personer enn det man når i de fysiske tjenestene.

4.4 Videre forskning og utvikling

Dette forprosjektet har hatt et begrenset omfang, og det er mange flere i Frøya kommune vi gjerne skulle hatt i tale og forsket på. Først og fremst gjelder dette de unge og unge voksne som føler seg ekskludert og utenfor, og som gjerne er de som ikke rekker opp hånda for å delta på workshoper og intervju med forskere. Det samme gjelder unge personer i lederstillinger, og unge personer som jobber turnus i blå næring. Videre kunne vi tenkt oss å intervju, eventuelt lage spørreundersøkelse rettet mot foreldre til barn på ungdomsskolen og på videregående skole – hva er det realistisk å forvente at foreldre i Frøya kommune kan bidra med for å snu ukulturer og sørge for mer inkludering blant de unge? Og hvordan løser man utfordringene med at transport på Frøya (og Hitra) som er til hinder for deltakelse på aktiviteter og tilbud?

Vi gjorde feltarbeidet vårt på Frøya i juni, da rusen var ferdige med feiringen, men å følge utviklingen i et russekull over tid, med tanke på inkluderings- og ekskluderingsmekanismer, hadde helt sikkert gitt spennende funn. Videre hadde det vært spennende å følge med på hvordan uttestingen av det selvmordsforebyggende skoleprogrammet YAM eventuelt blir tatt imot blant elevene på Frøya hvis kommunen går videre med planene om å teste det ut, og å intervju flere av de som i det siste har tatt VIVAT-kurs i kommunen – hvilke inntrykk har det gjort, og eventuelle konsekvenser har det fått i tjenester og lokalsamfunn? Grendelag, frivilligheten og flere næringslivsaktører – inkl. Blått kompetansesenter – er andre aktører som blir viktige å inkludere i framtidig forskning i Frøya kommune.

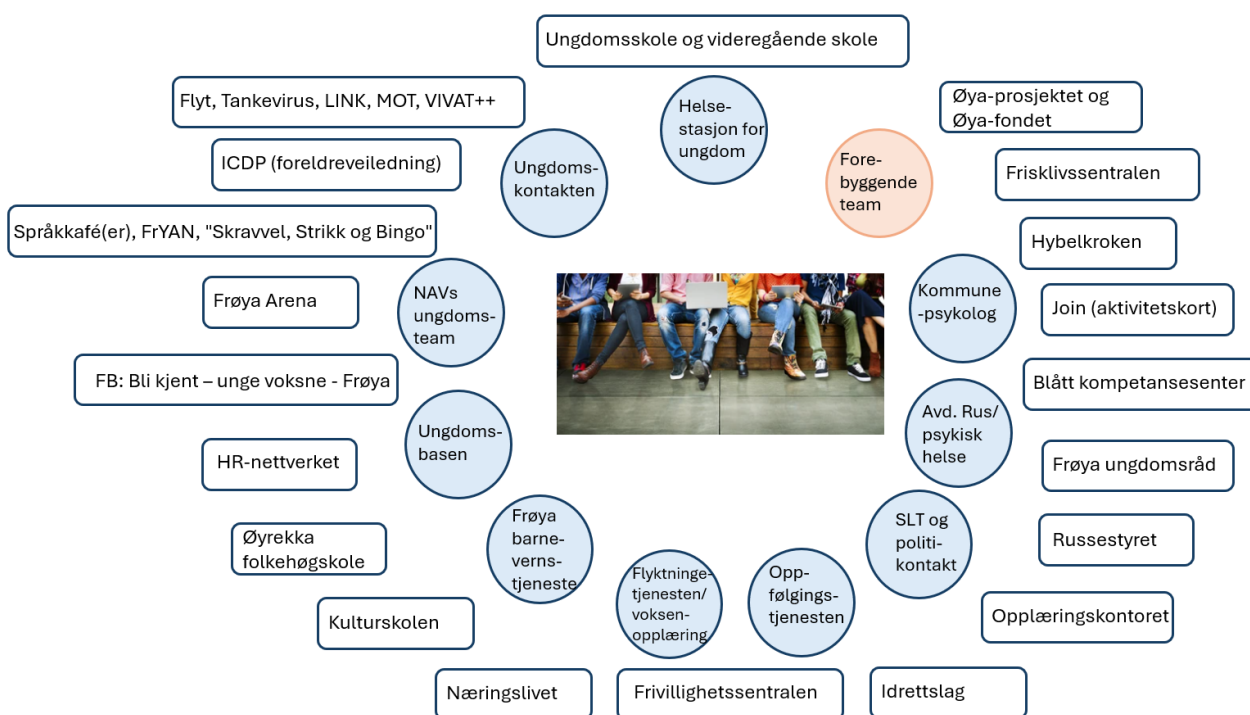
Som vi skriver over er Frøya kommune nå i en unik situasjon til å være en distriktskommune med litt over 5300 innbyggere; mange ungdommer ser lyst på framtiden og sier de vil bli her, ta utdannelsen sin her og få seg jobb her. Hvis den drømmen går i oppfyllelse for mange betyr det at det vil lønne seg for kommunen,

³⁹ <https://www.rbk.no/nyheter/rosenborg-lanserer-satsing-pa-e-sport>

frivilligheten og næringslivet å investere i barn og unge – til og med på relativt kort sikt. Frøya kommune utgjør et spennende laboratorium for å undersøke nærmere hvilke forebyggende tiltak som virker og ikke virker, og det er å håpe at denne lab'en fortsetter å eksperimentere.

5 Oppsummering og anbefalinger

I ForFrøya-prosjektet har vi fulgt tjenesteutviklingen i Forebyggende team gjennom 2023, og kartlagt hvilke tjenester, tilbud, nettverk og ressurser rettet mot unge og unge voksne (16-30 år) som finnes i Frøya kommune. Figuren under sammenstiller de fleste av ressursene vi har kommet borti i prosjektet gjennom intervju med ungdom, ansatte og ledere i kommunen og i privat næringsliv. Disse er nærmere beskrevet i kapittel 4 i rapporten. En slik oversikt var nødvendig for å kunne vurdere hvilke forskningsbaserte forebyggende tiltak som kan iverksettes for at Frøya-samfunnet skal bli et mer inkluderende samfunn med gode fellesskapsverdier og mindre dårlige holdninger til hverandre, der unge voksne kjenner på mindre press og bedre livskvalitet – slik første del av problemstillingen i ForFrøya lød.

Figur 19 Sammenstilling av tjenester, tilbud og ressurser nevnt i datagrunnlaget. Forebyggende team hadde prosjektperiode i 2022 og 2023. Illustrasjon: Shutterstock/SINTEF.

Frøya kommune har tatt en aktiv rolle på folkehelsefeltet i Trøndelag, og deltar på mange initiativ og prosjekter. Samarbeidet mellom kommune, næringsliv og frivilligheten virker solid, og har fått vind i seilene i forbindelse med Øya-prosjektet (og Øya-fondet), 0-24-samarbeidet og Pilot for programfinansiering omtalt i kapittel 1. Som figuren over og tjenestegjennomgangen i kapittel 4 viser, hadde Forebyggende team et relativt bredt spekter av naturlige samarbeidsaktører i de eksisterende tjenestene da de ble etablert. Teamet har vært i kontakt med de aller fleste av disse tjenestene i løpet av de to årene de har virket, og brukt tid på å finne sin rolle. En oppgave som ikke er lett når mange jobber opp mot (delvis) samme målgrupper, og tjenestene ikke nødvendigvis har full innsikt over hverandres ansvarsområder og grenseoppganger. Høy turnover i tjenestene er også en utfordring for å få til langsiktige samarbeidsrelasjoner i tjenestene, som igjen gjør at man i større grad bør ha formelle rutiner og systemer for samarbeid og samhandling på plass for å ivareta kontinuitet.

Å la Forebyggende team jobbe med universelt rettede tiltak og helsefremming har vært et godt grep

En stor del av aktiviteten i teamet har vært knyttet opp til praktisk gjennomføring av Flyt og Tankevirus-programmene i skolen. Det utredes også muligheter for å teste ut et selvmordsforebyggende program i skolen (YAM), noe som adresserer den problematikken som lå til grunn for etableringen av Forebyggende team. Vår vurdering er at det har vært et godt grep å la Forebyggende team styrke det universelt rettede folkehelsearbeidet i kommunen, og å la teamet henvende seg til grupper heller enn enkeltindivider. Det helsefremmende fokuset på sosiale tiltak som kan tenkes å bedre livskvalitet, trivsel og inkludering vurderes også å være i tråd med nasjonale anbefalinger (f.eks. kampanjen [ABC for god psykisk helse](#)).

De samfunnsutfordringene Frøya står overfor kan ikke løses på kort sikt og med enkeltprosjekter. Å påvise effekter av forebygging krever som regel et langsiktig perspektiv – forbi kortsiktede kommunale budsjetter og politikere som sitter på lånt tid. Kunnskapsgrunnlaget om samfunnskostnader knyttet til marginalisering og utenforskap (se kapittel 2) tilsier at det er behov for å forsterke tidlig innsats i livsløpet, der muligheten til å påvirke det som skjer senere i livet er større.

Vi foreslår at kommunen styrker det systematiske samarbeidet mellom helse, oppvekst (inkl. barnevern) og NAV, og fortsetter å prioritere ressurser til å utøve og koordinere universelle forebyggende tiltak med særlig vekt på bruk av barne- og ungdomsskolen og videregående skole som arena. Man bør vurdere om ressursene i Forebyggende team, Ungdomskontakten og Helsestasjon for ungdom kan organiseres sammen og på tvers av sektorområder (helse/oppvekst). De kan ha flere faste/systematiske møtepunkter, og med klart definerte roller med tanke på hvem som skal ha mest ansvar for de universelle tiltakene, slik at disse ikke spises opp av individrettede tiltak. Det tverrfaglige samarbeidet og forebyggingens plass i dette (både på universelt, selektivt og indikativt nivå) bør integreres i det kommunale planverket.

Tjenestene kan vurdere å ha mer fleksible åpningstider og lokasjoner enn i dag, slik kommunen selv også har påpekt behov for i kjølvannet av workshopen i 2021. Å få etablert et treffsted der ungdom også fra videregående skole (inkl. hybelboere) ønsker å delta, og der noen fra forebyggende/helsefremmende tjenester er til stede, kan være en idé å teste ut. Det viktig å ivareta brukermedvirkning fra de unge selv i utviklingen av et slikt tilbud. For å nå de unge som allerede er i jobb, kan man vurdere et mer systematisk samarbeid med bedrifter og bedriftshelsetjenester om de Frøya-spesifikke problemstillingene som omhandler f.eks. psykososialt press i ung alder og rusbruk i friperioder.

For å adressere utenforskap anbefaler vi et enda tettere og mer systematisk samarbeid med NAVs ungdomsteam i kommunen, slik at forebyggende ressurser kan kobles tidlig på i slike saker. Taushetsplikten kan bli et tema det må jobbes konstruktivt med å håndtere på en god måte.

Som vist i kapittel 2 har Frøya relativt store levekårsrelaterte utfordringer på barn/unge-feltet slik de er beskrevet i oppvekst- og folkehelseprofilene. En workshop med over 70 ungdommer som ble arrangert i 2021, og kommunens etterarbeid med resultatene fra denne, avdekket ytterligere utfordringer som ikke kommer fram i de offisielle statistikkene. Intervjuene vi har gjennomført i ForFrøya-prosjektet både bekrefter inntrykket fra workshopen, og bringer oppdatert kunnskap om utfordringsbildet, slik ungdommen, tjenestene, frivilligheten og næringslivet så det sommeren og høsten 2023. En del av utfordringene er samfunnsutfordringer som ikke er unike for Frøya, og som trengs å arbeides med også fra nasjonalt hold (f.eks. holdninger og tilgang til rusmidler, "snitche"-problematikk, mobbing/utestengelse), mens andre problemstillinger er mer Frøya-spesifikke, og her mener vi det kan gjøres mer innovativt folkehelsearbeid ved å ta utgangspunkt i de mer lokale problemstillingene presentert i kapittel 4.3 når tiltak videreutvikles.

Vi foreslår at ressurser med ansvar for universelle folkehelseiltak for ungdom og unge voksne forsøker å inkludere lokal problematikk med utgangspunkt i funnene i workshopen og ForFrøya-prosjektet når pågående tiltak skal videreutvikles eller nye tiltak testes ut. Eksempler på slik problematikk er relativ fattigdom og press knyttet til sosiale forskjeller, turnusarbeid og privat festkultur, baksnakking/dårlige holdninger/bygdesnakk (behov for foreldreintervensjon?) og språkets betydning for inkludering. Kan lokale problemstillinger f.eks. bakes inn som case i undervisningen på ungdomsskole/videregående skole, i teater/kulturtilbud, og i programmer som Flyt, Tankevirus, LINK mv.? Frøya kommune bør også fortsette med/videreutvikle arbeidet med ICDP-veiledning blant ungdomsforeldre.

Workshopen som ble holdt i 2021 er et eksempel på svært vellykket brukermedvirkning fra de unge innbyggerne i kommunen, og resultatene har hatt betydning for hvilken retning det forebyggende arbeidet i kommunen har tatt – blant annet ved etablering av Forebyggende team. Vi foreslår at man fortsetter å breddekartlegge hva unge frøyværing er opptatt av på jevnlig basis – enten i form av workshoper som i 2021, eller i form av intervju eller spørreundersøkelser med rom for åpne spørsmål. Det anbefales å jobbe systematisk med resultatene, slik man gjorde det i 2021/2022.

Lyseblå framtidsutsikter: I Frøya kommune kan investering i barn og unge lønne seg til og med på kort sikt
Som distriktskommune er Frøya for tiden i en relativt unik situasjon, med befolkningsvekst og ungdommer som uttrykker at de ønsker å ta både utdanning og sin første jobb i kommunen – som følge av det gode arbeidsmarkedet lokalt. Med et slikt utgangspunkt vil investeringene som gjøres i barn og unge kunne kaste av seg både på kort og lang sikt i de kommunale budsjettene i form av skatteinntekter. Det kom klar beskjed fra flere ansatte og ledere vi intervjuet om at de ønsker å jobbe med å få til bedre tverrfaglig samarbeid, mer effektiv samhandling og bedre koordinering mellom de tjenestene og ressursene som allerede finnes i kommunen, og at de ønsker et langsiktig perspektiv på de investeringene som gjøres i tjenester til barn og unge. Det jobbes allerede med å kalibrere tjenestene mot de nyeste nasjonale veilederne om barn og unge psykisk helse og om samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier.

Vi anbefaler at kommunen identifiserer temaområder og tjenester på tvers av sektorer som trenger å styrke det systematiske samarbeidet (faste møter over tid, ledernetverk mv.), og eventuelt utvikler nye samhandlingsmodeller f.eks. med utgangspunkt i eksemplene på samarbeidsstrukturer i den ovennevnte nasjonale veilederen. Arbeidet bør ses sammenheng med endringene i velferdsrådgivningen og kravet om barnekoordinator. Kompetansen i Koordinerende enhet bør også inkludere kunnskap om det universelt forebyggende arbeidet som skjer i kommunen, slik at man ved behov kan få koblet på mer universelt rettede forebyggende ressurser. F.eks. kan melding om en ungdom med behov for koordinator/individuell plan utløse et behov for å iverksette tiltak i nettverket rundt denne ungdommen på klassenivå i ungdomsskole eller videregående skole.

En løsning på transportutfordringene vil sannsynligvis bidra til økt inkludering

Det var et mål at Forebyggende team skulle jobbe med synlighet, fleksibilitet og tilgjengelighet av tjenester på psykisk helse- og forebyggingsfeltet. I kapittel 4 skriver vi om hvordan teamet, og deres samarbeidspartnere, skal ha honnør for å ha vært godt synlige i lokalavisen, på kommunens nettsider og i sosiale medier for å promotere eget arbeid. De har vært oppsøkende overfor andre tjenester som også jobber på de samme arenaene, og utvist fleksibilitet i form av noe arbeid ut over ordinær åpningstid og planlagt arrangementer for ungdommene i f.eks. romjula. Her er det bare å fortsette det gode arbeidet, og samtidig henge med på hvilke sosiale plattformer ungdom ferdes. Skolen, elektroniske plattformer for

foreldre og fastlegekontorene er også viktige arenaer å være synlige på for de som jobber med forebygging og helsefremming.

Som i mange andre norske kommuner er det en lang vei å gå før tjenestetilbudet på ettermiddag- og kveldstid tilfredsstillende behovet til innbyggerne. I Frøya kommune er utfordringen med dårlig kollektivtilbud en stor hemmer for deltakelse og inkludering. Den lave andelen barn og ungdom som deltar i organisert aktivitet vises også i de offisielle statistikkene, som presentert i kapittel 2.7. Ved å finne gode løsninger for et rimelig og tilgjengelig transporttilbud, vil forhåpentligvis flere kunne delta på de mange aktivitetene innen idrett og kultur som finnes på Frøya. Alternativet er å opprette flere aktiviteter ute i grendene. Her bør kommune, fylkeskommune, frivilligheten (inkl. grendelag, foreldre og besteforeldre) og det private næringslivet kunne komme med gode ideer til løsninger sammen. Slik vi forskerne har lært Frøya å kjenne gjennom ForFrøya-prosjektet, har dette samfunnet alle forutsetninger for å komme opp med en innovativ løsning som kanskje kan eksporteres til andre distriktskommuner som sliter med akkurat det samme.

Vi foreslår at de som skal jobbe med forebyggende folkehelsearbeid følger opp tipsene i denne rapporten til andre aktører og kommuner (f.eks. Transportøkonomisk institutt, Bø kommune, Hitra kommune) som jobber med transportproblematikk relatert til inkludering av barn, ungdom og unge voksne i idrett og kulturaktiviteter, og undersøker erfaringene med disse prosjektene når de foreligger. Det kan ligge mye god folkehelse i at bussen går, og dette bør være et prioritert område å løse for Frøya i tiden framover.

6 Referanser

- Abbasi, S. M., & Hollman, K. W. (2000). Turnover: The Real Bottom Line. *Public Personnel Management*, 29(3), 333-342. <https://doi.org/10.1177/009102600002900303>
- Adresseavisen. (2023, 09.06.2023). Barn trues til taushet:- De er livredde for gjengjeldelse. <https://www.adressa.no/nyheter/trondheim/i/Q7KjvW/barn-trues-til-taushet-de-er-livredde-for-gjengjeldelse>
- Andersson, H. W., Ose, S. O., Pettersen, I., Røhme, K., Sitter, M., & Ådnanes, M. (2005). Kunnskapsstatus om det samlede tjenestetilbudet for barn og unge. *SINTEF Rapport*, 3(05).
- Antonovsky, A. (1987). *Unraveling the mystery of health: how people manage stress and stay well*. .
- Bagnall, A.-M., & Southby, K. (2023). Systematic review of community infrastructure (place and space) to boost social relations and community wellbeing: Five year refresh.
- Barth, E., Moene, K., & Pedersen, A. W. (2023). Myten om det norske utenforskapet. *Søkelys på arbeidslivet*, 40(3), 1-9. <https://doi.org/10.18261/spa.40.3.3>
- Bjørnset, M., & Rogstad, J. (2019). *Livsmestring med Flyt. Erfaringer fra to pilotkommuner*. (Faf-notat, Issue.
- Brorson, H. H. (2012). *Tankevirus*. Gyldendal akademisk.
- Brøndbo, P. H., Krane, L., & Makarova, A. (2017). Kunnskapsammenstilling om faktorer som påvirker samhandling mellom velferdssektorene om utsatte barn og unge.
- Bungay, H., & Vella-Burrows, T. (2013). The effects of participating in creative activities on the health and well-being of children and young people: a rapid review of the literature. *Perspect Public Health*, 133(1), 44-52. <https://doi.org/10.1177/1757913912466946>
- Bäcklund, S., Enstand, F., Frøyland, K., Gimse, A. Ø., Hoel, I., & Interslev, H. (2010). *Fra bekymring til handling. En veileder om tidlig intervensjon på rusområdet (veileder fra Helsedirektoratet)*. Oslo
- Ekspertgruppen. (2017). *Områdegjennomgang av øremerkede tilskudd til kommunesektoren. Økt treffsikkerhet – bedre effekt – mindre byråkrati*. . <https://www.regjeringen.no/contentassets/4c7c2f30e95141d0b15e276c78a6d365/omradegjennomgang-av-oremerkede-tilskudd-til-kommunesektoren.pdf>
- Elstad, J. I., & Pedersen, A. W. (2012). The impact of relative poverty on Norwegian adolescents' subjective health: a causal analysis with propensity score matching. *Int J Environ Res Public Health*, 9(12), 4715-4731. <https://doi.org/10.3390/ijerph9124715>
- Evans, C. (2016). Moving away or staying local: the role of locality in young people's spatial horizons' and career aspiration. . *Journal of Youth Studies*, 19(4), 501–516.
- FN. (2019). *The Future Is Now. Science for achieving sustainable development*. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/24797GSDR_report_2019.pdf
- Forskningsrådet. (2021). *Ut av blindsonene - Strategi for et samlet kunnskapsløft for utsatte barn og unge*. Retrieved from <https://www.forebygging.no/globalassets/bu21strategi-ut-av-blindsonene.pdf>
- Fyhn, T., RL, R., & Sveinsdottir, V. (2021). *Unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET). En analyse av unge i NEET-kategorien*. <https://www.ks.no/contentassets/25072fbf9d4d4577899c335e431117d7/Unge-utenfor-arbeid-opplering-og-utdanning.pdf>
- Gariépy, G., Danna, S. M., Hawke, L., Henderson, J., & Iyer, S. N. (2022). The mental health of young people who are not in education, employment, or training: a systematic review and meta-analysis. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 57(6), 1107-1121. <https://doi.org/10.1007/s00127-021-02212-8>
- Gurvich, G., & Skjellum, H. (2018). *Forebyggende ungdomsarbeid gjennom sosiale medier*. Forebygging.no. Retrieved 21.01.2024 from <https://www.forebygging.no/globalassets/forebygging-og-sosiale-medier-endelig3.pdf>
- Halogen. (2023). *Utfordringer og behov knyttet til helhetlig innsats for inkludering av barn og unge. En kartlegging av erfaringer og kunnskap med relevans for det målrettede samfunnsoppdraget for å*

- inkludere flere barn og unge i utdanning, arbeids- og samfunnsniv. <https://kudos.dfo.no/documents/63615/files/35013.pdf>
- Hansen, I. L. S., Jensen, R. S., & Fløtten, T. (2020). Trøbbel i grenseflatene. *Samordnet innsats for barn og unge. Fafo*.
- Hansen, I. L. S., Jensen, R. S., & Hansen, H. C. (2020). Mind the gap! *Nordic 0–24 Collaboration on Improved Services to Vulnerable Children and Young People. Final report from the process evaluation, Fafo-report*.
- Haug, C. (2005). Eksplosive forskjeller. *Tidsskrift for Den norske legeforening*.
- Haugland, S. H., & Stea, T. H. (2022). Risky Lives? Self-Directed Violence and Violence From Others Among Young People Not in Education, Employment, or Training (NEET). *Front Public Health, 10*, 904458. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.904458>
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2018). *Prop. 121 S (2018–2019) Opptappingsplan for barn og unges psykiske helse (2019–2024)*. Oslo Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-121-s-20182019/id2652917/>
- Helsedirektoratet. (2022). *Nasjonal veileder: Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier*. Retrieved from <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/samarbeid-om-tjenester-til-barn-unge-og-deres-familier>
- Holm, A. e. a. (2020). *Evaluering av Barna først: Husbankens virkemidler for å få barnefamilier fra leie til eie*. <https://biblioteket.husbanken.no/arkiv/dok/Komp/Evaluering%20av%20barna%20forst.pdf>
- Holmboe, M. (2021). *Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt. En veileder*.
- Honneth, A. (1992). *Kampen om anerkjennelse*.
- Hyggen, C., Brattbakk, I., & Borgeraas, E. (2018). Muligheter og hindringer for barn i lavinntektsfamilier. En kunnskapsoppsummering.
- Høy-Petersen, N., Selstø, A., Helleve, A., & HR., K. (2024). *Følgeevaluering av ICDP veiledning for foreldre med ungdommer*. <https://www.fhi.no/publ/2023/folgeevaluering-av-icdp-veiledning-for-foreldre-med-ungdommer/#hovedbudskap>
- Jensen, A., & Bonde, L. O. (2018). The use of arts interventions for mental health and wellbeing in health settings. *Perspect Public Health, 138*(4), 209-214. <https://doi.org/10.1177/1757913918772602>
- Join. (2023). *Frøya kommune tilbyr Oppleveleskortet Join*. Retrieved 12.12.2023 from <https://www.froya.kommune.no/aktuelt/froya-kommune-tilbyr-oppleveleskortet-join.12378.aspx>
- Kalseth, J., Ådnanes, M., & Kaspersen, S. (2024 (kommende)). *Sluttrapport: Evaluering av pilot for strukturert tverrfaglig oppfølgingsteam*. <https://www.sintef.no/prosjekter/2018/evaluering-av-forsok-med-strukturert-tverrfaglig-oppfolgingsteam/>
- Kaspersen, S. L., Kalseth, J., Ose, S. O., Stene-Larsen, K., & FHI, L. J. H. (2023). Kunnskapsgrunnlag for forebygging av selvmord i Vestland fylkeskommune. 2023:00306.
- KD. (2023). *Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken (2021 – 2024)*. Retrieved 12.12.23 from <https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/boligmarkedet/boligsosial-strategi/id2786896/>
- Konfliktrådet. (2021). *SLT-håndboken. Samordning av Lokale rus- og kriminalitetsforebyggende Tiltak*. <https://konfliktraadet.no/wp-content/uploads/2023/01/SLT-handboken-mai-2021.pdf>
- KS. (2023). *Turnover i kommuner og fylkeskommuner*. Retrieved 05.01.2024 from <https://www.ks.no/fagomrader/statistikk-og-analyse/turnover/turnover-i-kommuner-og-fylkeskommuner/>
- Kaasbøll, J., Melby, L., & Lassemo, E. (2018). *Resiliente og helsefremmende lokalsamfunn*. https://sintef.brage.unit.no/sintef-xmlui/bitstream/handle/11250/2504549/Resiliente+og+helsefremmende+lokalsamfunn_sign.pdf?sequence=2

- Mann, J. J., Michel, C. A., & Auerbach, R. P. (2021). Improving Suicide Prevention Through Evidence-Based Strategies: A Systematic Review. *Am J Psychiatry*, 178(7), 611-624. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2020.20060864>
- Martinez, M. J., & Sparks, P. J. (2018). Towards Conceptualizing and Empirically Examining Legacy of Place: An Exploratory Consideration of Historic Neighborhood Characteristics on Contemporary Dropout Behavior. *Population Research and Policy Review*, 37(3), 419-441. <https://doi.org/10.1007/s11113-018-9458-4>
- Melby, L., Ådnanes, M., Kaasbøll, J., Kasteng, F., & Ose, S. O. (2017). *Evaluering av samhandlingstiltak rettet mot utsatte barn og unge. Suksesskriterier og barrierer på veien mot mer helhetlig tjenestetilbud.* https://www.sintef.no/globalassets/sintef-teknologi-og-samfunn/rapporter-sintef-ts/rapport_evaluering-samhandlingstiltak_endelig-22.9.17-003.pdf
- Meltevik, S., Boysen, K., Stiberg-Jamt, R., & Opdal, I. (2023). *Sluttrapport: Følgeevaluering av pilot for programfinansiering.* https://www.udir.no/contentassets/eb92fc32ba014dcfbbf6ea706abeada9/oxford-research_2023_pilot-for-programfinansiering-0-24_sluttrapport.pdf
- MOT. (2023). *Resultater fra MOT-undersøkelsen 2023.* Retrieved 13.01.24 from <https://www.mot.no/resultater>
- Mæland, J. G. (2021). *Forebyggende helsearbeid. Folkehelsearbeid i teori og praksis. 5. utgave.* Universitetsforlaget.
- Nieuwenhuis, J., van Ham, M., Yu, R., Branje, S., Meeus, W., & Hooimeijer, P. (2017). Being Poorer Than the Rest of the Neighborhood: Relative Deprivation and Problem Behavior of Youth. *J Youth Adolesc*, 46(9), 1891-1904. <https://doi.org/10.1007/s10964-017-0668-6>
- Norvoll, R., Andersson, H. W., Ådnanes, M., & Ose, S. O. (2006). Kommunale tjenester for barn, unge og familier: samordningsmodeller og lavterskeltilbud rettet mot de med psykiske problemer. *Rapport A. SINTEF Helse.*
- NOU_2022:18. *Mellom mobilitet og migrasjon. Arbeidsinnvandreres integrering i norsk arbeids- og samfunnsliv.*
- Nova, & OsloMet. (2021). *Unge i Flyt. Om et livsmestringsprogram for ungdom på 10. trinn.* <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/2768039>
- Oslo_Economics, Hyggen, C., & Ekhaugen, T. (2021). *Samfunnsøkonomisk vurdering av marginalisering og utenforskap.* <https://www.regjeringen.no/contentassets/015adcd9442b462e998821e3ee1b2973/samfunnsokonomisk-vurdering-av-marginalisering-og-utenforskap-oslo-economics.pdf>
- Pettersen, M., Grini, K. H., & Normann, T. M. (2022). *Personer i utenforskap 2015–2020. Hvor lenge er de utenfor og hvordan påvirker det inntekten?* https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/artikler/personer-i-utenforskap-20152020/_attachment/inline/e6f03e86-e6ce-4469-a16e-8cab7e5a35db:0a9ad30bc22827dcd9e0e32dc529b314f12a91fe/RAPP2022-47.pdf
- Prilleltensky, I. (2020). Mattering at the Intersection of Psychology, Philosophy, and Politics. *Am J Community Psychol*, 65(1-2), 16-34. <https://doi.org/10.1002/ajcp.12368>
- Prilleltensky, I., Scarpa, M. P., Ness, O., & Di Martino, S. (2023). Mattering, wellness, and fairness: Psychosocial goods for the common good. *Am J Orthopsychiatry*, 93(3), 198-210. <https://doi.org/10.1037/ort0000668>
- Proba. (2010). *Evaluering av MOT i ungdomsskolen.* <https://proba.no/wp-content/uploads/rapport-2010-05-evaluering-av-mot-i-ungdomsskolen.pdf>
- PwC. (2022). *FØLGEEVALUERING: Bedre tverrfaglig innsats BTI Agder.* <https://www.forebygging.no/globalassets/filer-2022/bti-rapport-siste-versjon.pdf>
- Q-16/2013, R. (2013). *Forebyggende innsats for barn og unge.* Retrieved from https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/rundskriv_q16_2013.pdf

- Reegård, K., & Rogstad, J. (2018). Motivasjon og mestring. Forprosjekt om gjennomføring av videregående utdanning., 2018:13. <https://fafo.no/images/pub/2018/10278.pdf>
- Rege, M. e. a. (2023). *Rapport fra ekspertgruppe om barn i fattige familier: En barndom for livet. Økt tilhørighet, mestring og læring for barn i fattige familier* <https://kudos.dfo.no/documents/53345/files/34872.pdf>
- Regjeringen. (2020a). *Handlingsplan for forebygging av selvmord 2020-2025. Ingen å miste*. Oslo Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/ef9cc6bd2e0842bf9ac722459503f44c/regjeringens-handlingsplan-for-forebygging-av-selv-mord-2020-2025.pdf>
- Regjeringen. (2020b). *Vedlegg til handlingsplan for forebygging av selvmord 2020-2025*. Oslo Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/ef9cc6bd2e0842bf9ac722459503f44c/handlingsplan-mot-selv-mord-vedlegg.pdf>
- Rittel, H., & Webber, M. (1973). Dilemmas in a General Theory of Planning. *Policy Sciences* 4(2), 155-169.
- Ruud, T., & Weimand, B. (2018). Helsehjelp til barn i barneverninstitusjoner i Helse Sør-Øst. *Evaluering av et prosjekt med tre pilotprosjekter og et forslag til en nasjonal modell for samhandling om bedre helsehjelp ved barneverninstitusjoner fra psykisk helsevern for barn og unge*. Akershus universitetssykehus.
- Singstad, M. T., Gjørund, G., & Kristiansen, I. (2020). *Evaluering av pilotprosjekt: ICDP – et veiledningsprogram for 8.trinnsforeldre i Frøya kommune*.
- Skogen, J. C., Smith, O. R. F., Aarø, L. E., Siqveland, J., & Øverland, S. N. (2018). Barn og unges psykiske helse: Forebyggende og helsefremmende folkehelseiltak. En kunnskapsoversikt.
- Strand, A. H., Bråthen, M., & Grønningsæter, A. B. (2015). NAV-kontorenes oppfølging av unge brukere. *Fafo report, 41*.
- Utenforskskommisjonen. (2022). *Ungt utenfoskap i Stavanger. Andre delrapport fra kommunens utenforskskommisjon*. https://www.stavanger.kommune.no/siteassets/politikk/utenforskskommisjonen/kortversjon_d elrapport-2_ungt-utenforskap.pdf
- Waldahl, R., & Olesen, E. (2022). *Ungt utenforskap i Møre og Romsdal*. https://nforsk.brage.unit.no/nforsk-xmlui/bitstream/handle/11250/2993292/NF-rapport%2b09_2022%2bUngt%2butenforskap%2bM%25C3%25B8re%2bog%2bRomsdal%2b11042_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- WELLFARE, N. (2024 (kommende)). *Innbyggernes modell i Trondheim kommune*. <https://www.ntnu.no/ipl/nordisk-forskningssenter-for-livskvalitet-og-sosial-baerekraft>
- WHO. (1986). *The Ottawa Charter for Health Promotion*. <https://www.who.int/teams/health-promotion/enhanced-wellbeing/first-global-conference/actions>

7 Vedlegg

7.1 Intervjuguider

Intervjuguide – Unge i Frøya kommune

Presentasjon

- Velkommen til intervju. Det er forskningsinstitusjonen SINTEF, avdeling Helse som er ansvarlig for studien. Sjekk de har fått informasjon om prosjektet, og at de samtykker til deltakelse.
- Det overordnede målet på samfunnsnivå er at prosjektet skal bidra til inkludering (at ingen utelates), gode holdninger til hverandre og dermed god psykisk helse og livskvalitet blant unge innbyggere i Frøya kommune. Økt forebyggingsfokus i de kommunale tjenestene, innbyggerinvolvering og en forskningsbasert tilnærming er viktige premisser i prosjektarbeidet.

Intervjuet er tredelt, med følgende tema:

1. I første del spør vi om erfaringer med å vokse opp i, og bo/leve i Frøya kommune, og hva du/dere mener er spesielt for Frøya-samfunnet som kan ha betydning for hvordan det oppleves å bo og leve her.
2. Videre spør vi litt om hva som er dine/deres erfaringer med tjenestene som finnes i Frøya kommune (alt fra skole- og utdanning til helse- og velferdstjenester) og hvilke erfaringer du/dere eventuelt har med disse.
3. Mot slutten av intervjuet ønsker vi å snakke om hvilke tilbud og tjenester du/dere opplever det er behov for, og hvordan disse bør innrettes best mulig for å treffe befolkningen.

Del 1 Om å være ung i Frøya-samfunnet

1. Fortell hvordan du/dere opplever det å være ung på Frøya i dag.
  - a. Hva er spesielt med å vokse opp på Frøya? – Beskriv ungdomskulturen – hvordan grupperer ungdommen seg? (Sport, rånere, party, arbeid/fiskeri osv.)
2. Hvordan opplever du/dere at unge blir ivaretatt på Frøya?
  - a. De voksne – foreldre, lærere, andre?
3. Hva synes du/dere er bra med å vokse opp på Frøya?
  - a. Eksempler på gode tilbud dere benytter dere av? Noe som er spesielt for Frøya, som man ikke får så mange andre steder?
4. Hva synes du/dere ikke er så bra med å vokse opp på Frøya?
  - a. Hvordan er det med rusbruk blant ungdom på Frøya?
5. I media skrives det mye om stress og press blant unge – gjelder dette på Frøya, og i så fall på hvilke områder?
6. Hva tenker du/dere om utfordringer knyttet til dårlige holdninger og ekskludering i Frøya-samfunnet?
  - a. Hva kan man eventuelt gjøre med det?
7. Frøya er en kommune med stor variasjon i hvilke land innbyggerne opprinnelig kommer fra – hvordan tenker dere at det påvirker samfunnet her?
  - a. Hvordan er det med integrering på tvers mellom ulike kulturer?

Del 2 Erfaringer med tjenestetilbudet i kommunen og arbeidslivet

Frøya kommune har jo flere typer tjenester som er rettet mot unge og unge voksne, som for eksempel helsestasjon for ungdom –

8. Hvilke tjenester fra Frøya kommune har du erfaring med å bruke, og hvilke erfaringer har du med dem?
  - a. Skole- og utdanning – hvordan er det å gå skole på Frøya
    - i. Hvordan er miljøet?
    - ii. Hva med holdninger til hverandre?
  - b. Helse (inkl. helsestasjon for ungdom, helsesykepleier)
    - i. Forebyggende rustiltak i regi av skole/politi/kommunen?
  - c. NAV mfl.
  - d. Erfaringer med samarbeid tjenestene imellom?
  - e. Brukermedvirkning – opplever dere at tjenestene i kommunen er opptatt av hva dere mener og har behov for?
9. Hvilke erfaringer har du med idrettsmiljø, kulturtilbud eller andre typer organisasjoner på Frøya?
10. Arbeidslivserfaring?
11. Frivillig arbeid i organisasjoner e.l.?

Del 3 Behovet for tilbud og tjenester – hva skal til for å forebygge psykisk uhelse og rusproblematikk på Frøya?

12. Hvilke tilbud og tjenester du synes det er behov for på Frøya som du ikke kjenner til at finnes per i dag?
13. Har du noen tanker om hvordan disse bør innrettes best mulig for å treffe den unge befolkningen?

Intervjuguide – Ansatte i Frøya kommune

Presentasjon

- Velkommen til intervju. Det er forskningsinstitusjonen SINTEF, avdeling Helse som er ansvarlig for studien. Sjekke de har fått informasjon om prosjektet, og at de samtykker til deltakelse.
- Det overordnede målet på samfunnsnivå er at prosjektet skal bidra til inkludering (at ingen utelates), gode holdninger til hverandre og dermed god psykisk helse og livskvalitet blant unge innbyggere i Frøya kommune. Økt forebyggingsfokus i de kommunale tjenestene, innbyggerinvolvering og en forskningsbasert tilnærming er viktige premisser i prosjektarbeidet.
- Starte presentasjonsrunde – navn, enhet ansatt i, tittel, fagbakgrunn.

Intervjuet er tredelt, med følgende tema:

1. I første del spør vi om erfaringer med å bo/leve i Frøya kommune – særlig det å være ung i Frøya kommune, og hva du/dere mener er spesielt for Frøya-samfunnet som kan ha betydning for hvordan det oppleves å vokse opp og bo/leve her for de unge.
2. Videre stiller vi noen mer tjenestepesifikke spørsmål om innhold i tilbudene/tjenestene, deres rolle i det forebyggende arbeidet med psykisk helse- og rusproblematikk og levekårsrelaterte problemstillinger i Frøya kommune.
  - a. Minner om at dere som ansatte er underlagt taushetsplikt om enkeltungdommer, og kan ikke dele taushetsbelagte opplysninger med forskningsprosjektet. Det er ikke alltid nok å utelate navn, men også vurdering av behandling av personopplysninger vær forsiktig med bruk av eksempler og bakgrunnsopplysninger som tid, sted, kjønn og alder.
3. Mot slutten av intervjuet ønsker vi å snakke om hvilke forebyggende tilbud og tjenester dere tror det er behov for, om det er konkrete tiltak (eller kompetanseheving) dere ønsker iverksatt og hvordan disse bør innrettes best mulig for å treffe befolkningen.

Del 1 Kort om å bo/leve/vokse opp i Frøya kommune

(I tjenesteintervjuene bruker vi ikke så mye tid på denne delen som i intervjuene med unge, men interessant å få alles perspektiv på dette for å se om det f.eks. er forskjell mellom det unge og voksne vektlegger)

1. Hvis dere skal forklare til noen som ikke kjenner Frøya-samfunnet om hvordan det er å leve her – på godt og vondt – hva vil dere trekke fram da?
2. Hvordan tror dere det er å være ungdom eller ung voksen i Frøya kommune i dag? (Muligheter og begrensninger, hvordan skiller det seg fra andre steder?)
3. Frøya er en kommune med stor variasjon i hvilke land innbyggerne opprinnelig kommer fra – hvordan tenker dere at det påvirker samfunnet her?
4. På hvilken måte opplever dere at det satses på barn og unge i Frøya kommune?

Del 2 Om tjenestetilbudet i Frøya kommune

5. Fortell om det tjenestetilbudet dere representerer:
  - a. Kort oppsummert, hva består tilbudet/tilbudene av?
  - b. Hvilke arbeidsmetoder jobber dere etter – og hva kunne dere gjort mer/bedre?
  - c. Målgruppe for tilbudene, hvem bruker det mest, hvem skulle dere ønske dere nådde (men ikke når)
  - d. Viktigste samarbeidende instanser (hvem samarbeider dere for lite med (inkl. pårørende))
  - e. Vedr. fleksibilitet/synlighet/tilgjengelighet av tjenestene – hva gjøres og hvordan har man/kan man i større grad tilpasse tjenesten innbyggernes behov? (Digitale verktøy)
6. Styringslinjer/organisasjon/ledelse – hvordan oppleves det i denne kommunen?
  - a. Har dere eksempler på tiltak som har blitt forsøkt implementert og som har lyktes og ev. mislykkes (erfaringer med 0-24-samarbeidet)?
  - b. Endringsledelse og det å få til holdningsendringer i hele organisasjonen.

Del 3 Om forebygging i tjenestene

7. Hvilken plass har forebygging i denne tjenesten?
  - a. Hva er typiske forebyggende tiltak dere driver med? Hvilket nivå driver dere forebygging på (universelle/bef.rettede tiltak, grupperettede (selektive), individrettede (indikative)?)
  - b. Hvem i tjenesten har kompetanse på forebygging – noe dere føler mangler?
  - c. Hva er barrierer mot å jobbe mer forebyggende i tjenesten?
  - d. Hva skal til for å få det til? (samhandling)
8. Hva er behovet når det gjelder forebygging (kompetansemessig, etterspørsel fra innbyggerne osv.)
9. Forebyggende team (v/Ida og Lindis) og deres rolle – hva er behovet og hvilken rolle kan de eventuelt ha inn mot andre tjenester i kommunen?
10. Hvordan har tilbudet ev. endret seg de siste årene, og hvilke områder ønsker dere å videreutvikle?

Utkast til intervjuguide – Næringsliv (HR, unge voksne/ansatte)

Presentasjon

- Velkommen til intervju. Det er forskningsinstitusjonen SINTEF, avdeling Helse som er ansvarlig for studien. Sjekk de har fått informasjon om prosjektet, og at de samtykker til deltakelse.
- Det overordnede målet på samfunnsnivå er at prosjektet skal bidra til inkludering (at ingen utelates), gode holdninger til hverandre og dermed god psykisk helse og livskvalitet blant unge innbyggere i Frøya kommune. Økt forebyggingsfokus i de kommunale tjenestene, innbyggerinvolvering og en forskningsbasert tilnærming er viktige premisser i prosjektarbeidet.
- Starte presentasjonsrunde – navn, virksomhet/organisasjon ansatt i, tittel, fagbakgrunn.

Intervjuet er firedelt, med følgende tema:

1. I første del spør vi om erfaringer med å vokse opp i, og bo/leve i Frøya kommune, og hva du/dere mener er spesielt for Frøya-samfunnet som kan ha betydning for hvordan det oppleves å bo og leve her for de unge.
2. Videre spør vi litt om virksomheten eller organisasjonen du/dere jobber i, og hvilken rolle dere spiller for unge på Frøya.
3. Hvordan er samarbeidet mellom virksomheten/organisasjonen og de kommunale tjenestene i Frøya kommune (alt fra skole- og utdanning til helse- og velferdstjenester ++) og hvilke erfaringer har dere eventuelt med disse? Eksempler?
  - a. Minner om at dere som ansatte er underlagt taushetsplikt om enkeltungdommer, og kan ikke dele taushetsbelagte opplysninger med forskningsprosjektet. Det er ikke alltid nok å utelate navn, men også vurdering av behandling av personopplysninger vær forsiktig med bruk av eksempler og bakgrunnsopplysninger som tid, sted, kjønn og alder.
4. Mot slutten av intervjuet ønske vi snakke om hvilke tilbud og tjenester dere opplever at det er behov for, og hvordan disse bør innrettes best mulig for å treffe befolkningen.

Del 1 Kort om å bo/leve/vokse opp i Frøya kommune

1. Hvis dere skal forklare til noen som ikke kjenner Frøya-samfunnet om hvordan det er å leve her – på godt og vondt – hva vil dere trekke fram da?
2. Hvordan er det å være ungdom eller ung voksen i Frøya kommune i dag, tror dere? (Muligheter og begrensninger, hvordan skiller det seg fra andre steder?)
3. På hvilken måte opplever dere at det satses på barn og unge i Frøya kommune?

Del 2 Om organisasjonen

4. Fortell om bedriften du/dere jobber i...
  - a. Hva produserer dere?
  - b. Hvilke typer ansatte har dere (kjønn, alder, landbakgrunn, utdanning, turnover)
  - c. Frøya er en kommune med stor variasjon i hvilke land innbyggerne opprinnelig kommer fra – hvordan tenker dere at det påvirker samfunnet og virksomheter her? (holdninger, påvirker det hvilke tiltak man satses på?)
5. Hvilken rolle spiller dere for de unge i lokalsamfunnet?
6. Hvordan tilrettelegger dere for et inkluderende samfunn?
7. Har dere opplevd negative hendelser blant ansatte? Eksempler. Hvordan ble det ev. håndtert?
8. Er det noe spesielt organisasjonens skal jobbe med framover som kan virke forebyggende på ekskludering/dårlige holdninger/psykisk helse/rus?

• Del 3 Om samarbeid med kommunen og frivillig sektor

9. Hvordan er samarbeidet mellom virksomheten og de kommunale tjenestene i Frøya kommune (alt fra skole- og utdanning til helse- og velferdstjenester ++) og hvilke erfaringer har dere eventuelt med disse?
10. Hva er behovet for samarbeid? Hvilke områder?
  - a. Både individuelt for enkeltpersoner, men også på systemnivå (samfunnssiden/"i det store bildet"/systematisk)?
11. Hva med frivillig sektor?

Del 4 Tjenestebehov

12. Sett fra næringslivet – hvilke tjenester ser dere behov for at kommunen, eller frivillig sektor, har?
13. Hvilken rolle kan dere spille i det forebyggende arbeidet, og for at folk i Frøya kommune skal ha god livskvalitet?

7.2 Inntektsstatistikk fra SSB

Tabell 2 Kilde: Inntektsstatistikk, Statistisk sentralbyrå, tabell 05854, år 2022.

	Gjennomsnittlig bruttoinntekt		Gjennomsnittlig personinntekt lønn		Gjennomsnittlig bankinnskudd	
	Alle aldre	17-34 år	Alle aldre	17-34 år	Alle aldre	17-34 år
5001 Trondheim - Tråante	547300	350800	406300	324500	340000	171900
5006 Steinkjer	482800	337500	305100	306500	313400	128100
5007 Namsos	498300	346500	336700	315300	287200	128800
5014 Frøya	567800	477300	390300	417700	256900	124800
5020 Osen	479700	387600	257000	331900	420400	147800
5021 Oppdal	500600	341800	304600	305400	376900	158600
5022 Rennebu	459200	357000	258200	304900	393400	179600
5025 Røros - Rosse	490500	351400	307200	317300	380700	152400
5026 Holtålen	467000	410300	288900	379900	361500	184400
5027 Midtre Gauldal	478200	398900	315500	363400	336900	157400
5028 Melhus	514400	366100	366700	339300	315500	143500
5029 Skaun	536700	394800	400900	369400	284100	141000
5031 Malvik	561700	325400	418000	301000	316500	137000
5032 Selbu	494200	388500	324600	354900	391900	171500
5033 Tydal	485600	428300	274300	391300	384900	173000
5034 Meråker	425400	309800	263000	271800	327600	136800
5035 Stjørdal	512300	339700	353600	313800	309500	142300
5036 Frosta	471300	322900	283900	292900	358400	138900
5037 Levanger	507600	336800	338100	307400	349800	145800
5038 Verdal	479100	351800	314700	318400	328300	139400
5041 Snåase - Snåsa	478300	347200	279400	297500	425500	170800
5042 Lierne	474200	321100	283500	283700	338000	165700
5043 Raarvihke - Røyrvik	439000	325500	262700	273600	368700	113000
5044 Namsskogan	475700	351000	281900	324800	347400	123000
5045 Grong	487100	351900	297700	319700	357100	148700
5046 Høylandet	462100	292100	282700	269700	307500	128600
5047 Overhalla	513800	389000	348500	353800	289400	141800
5049 Flatanger	505100	379900	308300	362000	373700	166700
5052 Leka	478200	425400	276800	409900	408700	177700
5053 Inderøy	500800	347900	324500	309800	354900	148000
5054 Indre Fosen	467700	319300	298300	290400	368700	135500
5055 Heim	498100	408700	322600	374500	385300	162800
5056 Hitra	508300	432900	358200	397400	275500	136300
5057 Ørland	506100	407700	334400	381000	350900	154600
5058 Åfjord	500500	421600	309200	369000	398400	193200
5059 Orkland	496500	378100	328800	342100	346000	136900
5060 Nærøysund	561100	438000	357400	374900	346900	149500
5061 Rindal	468700	326700	291200	297700	433400	171900
Sum fylke	18781000	13987200	12053700	12658500	13309800	5727700
Gjennomsnitt Trøndelag	494237	368084	317203	333118	350258	150729

Tabell 3 Kilde: Inntekt for husholdninger, samlet inntekt median Statistisk sentralbyrå, tabell 06944, år 2022.

Rangering	Kommune	Alle husholdninger	Aleneboende	Par uten barn	Par med barn 0-17 år	Enslig mor/far med barn 0-17 år
1	5029 Skaun	911000	441000	972000	1302000	644000
2	5031 Malvik	905000	426000	983000	1380000	647000
3	5047 Overhalla	847000	394000	946000	1287000	570000
4	5028 Melhus	814000	432000	910000	1261000	585000
5	5053 Inderøy	784000	420000	881000	1247000	606000
6	5035 Stjørdal	776000	414000	913000	1259000	598000
7	5060 Nærøysund	766000	425000	932000	1304000	572000
8	5037 Levanger	758000	412000	882000	1268000	580000
9	5049 Flatanger	747000	394000	906000	1410000	503000
10	5032 Selbu	745000	412000	856000	1253000	580000
11	5001 Trondheim - Tråante	744000	448000	949000	1373000	636000
12	Trøndelag fylke	744000	428000	914000	1303000	609000
13	5014 Frøya	742000	456000	965000	1232000	593000
14	5036 Frosta	741000	388000	854000	1193000	550000
15	5042 Lierne	739000	380000	801000	1335000	588000
16	5059 Orkland	736000	415000	894000	1219000	587000
17	5055 Heim	734000	411000	826000	1297000	578000
18	5007 Namsos	731000	414000	904000	1291000	619000
19	5061 Rindal	729000	410000	814000	1225000	575000
20	5026 Holtålen	728000	405000	797000	1182000	574000
21	5033 Tydal	723000	401000	846000	1206000	:
22	5027 Midtre Gauldal	720000	397000	876000	1165000	551000
23	5021 Oppdal	718000	397000	883000	1242000	602000
24	5041 Snåase - Snåsa	718000	382000	835000	1213000	604000
25	5058 Åfjord	716000	389000	873000	1232000	633000
26	5046 Høylandet	715000	398000	829000	1290000	619000
27	5057 Ørland	715000	426000	912000	1320000	598000
28	5054 Indre Fosen	700000	387000	831000	1203000	590000
29	5038 Verdal	697000	389000	878000	1227000	580000
30	5052 Leka	695000	405000	826000	1221000	623000
31	5006 Steinkjer	694000	399000	873000	1197000	582000
32	5025 Røros - Rosse	694000	433000	900000	1227000	622000
33	5056 Hitra	677000	435000	910000	1206000	614000
34	5045 Grong	675000	401000	915000	1288000	592000
35	5022 Rennebu	674000	384000	850000	1180000	501000
36	5020 Osen	672000	393000	728000	1234000	544000
37	5043 Raarviken - Røyrvik	666000	360000	852000	1422000	:
38	5044 Namsskogan	641000	382000	855000	1226000	570000
39	5034 Meråker	640000	364000	799000	1068000	539000